

[Sem zadejte text.]

Univerzita Palackého v Olomouci
Právnická fakulta

Bc. Filip Plešek
Pilíře populismu

Diplomová práce

Olomouc 2024

[Sem zadejte text.]

Čestné prohlášení

„Prohlašuji, že jsem diplomovou práci na téma Piliře populismu vypracoval samostatně a citoval jsem všechny použité zdroje“

V Olomouci dne

[Sem zadejte text.]

Tímto bych chtěl poděkovat, Mgr. et Mgr. Ondřeji Filipcovi, Ph.D., za odborné vedení, cenné rady, pomoc a trpělivost při psaní mé diplomové práce.

Seznam použitých zkratek

USA	Spojené Státy Americké
EU	Evropská Unie
ČSSD	Česká strana sociálně demokratická
KSČM	Komunistická strana Čech a Moravy
ODS	Občanská demokratická strana
TOP 09	Tradice, Odpovědnost, Prosperita 2009
STAN	Starostové a Nezávislí
ANO	Akce nespokojených občanů
KSČ	Komunistická strana Československa
KGB	Výbor státní bezpečnosti (Tajná policie Sovětského Svazu)
StB	Státní bezpečnost
ČEZ	České energetické závody
NATO	North Atlantic Treaty Organization
DPH	Daň z přidané hodnoty
HDP	Hrubý domácí produkt
M5S	Hnutí pěti hvězd
LGBT	Zkratka označuje lesby, gaye, bisexuální a trans-gender osoby
CPAC	Conservative Political Action Conference
ACA	The Affordable Care Act
MAGA	Make America Great Again
FBI	Federal Bureau of Investigation
GOP	Republikánská strana (Grand Old Party)
CNN	Cable News Network
BBC	British Broadcast Corporation
NBC	National Broadcasting Company
AfD	Alternative für Deutschland
Antifa	Antifašistická akce
Covid-19	Coronavirus disease 2019

Obsah

Úvod	6
1. První kapitola – studium populismu.....	12
1.1 Populismus jako ideologie, styl a strategie	14
1.2 Další pohledy na populismus.....	19
1.3 Historická evoluce populismu	26
1.4 Vývoj vnímání populismu	32
2. Druhá kapitola - prvky populismu a výzkumný rámec	42
3. Kapitola třetí aplikace prvků populismu	48
3.1 Česká republika – Střední Evropa.....	48
Shrnutí.....	60
3.2 Itálie-Jižní Evropa.....	61
Shrnutí.....	69
3.3 Latinská Amerika	70
Shrnutí.....	79
3.4 USA	80
Shrnutí.....	91
Závěr.....	92
Reference	96
Abstrakt	103
Abstract	104
Klíčová slova	105
Key words.....	106

Úvod

Fenomén zvaný populismus se projevuje už celá desetiletí v politice mnoha různých států. Jde o jev, který zcela nepochybně ovlivňuje životy lidí a zasahuje do politické soutěže, neboť se stává oblíbeným nástrojem některých politiků, kteří jej využívají k získání politické moci. I přes to, že jde o tak významný jev, stále neexistuje jeho ucelená definice, jenž by byla přijata odbornou komunitou, jako dostatečně spolehlivá. I přes to se s tímto pojmem setkal nejspíše každý, ať už v novinových článcích, v televizi, či na internetových stránkách. Populismus je zkrátka jev v politice hojně rozšířený a to nejen v České republice. Populismus a ten, kdo jej využívá, má tendenci upoutat na sebe pozornost a to skrze témata, která rezonují danou společností, tím umožňuje politickému subjektu, který jej využívá, aby oslovil, jak jednotlivce, tak celé davы voličů a získal tímto způsobem nejen jejich hlasy, ale mnohdy i obdiv. Populismus je jev přizpůsobivý a jen těžko uchopitelný. To je právě ten důvod proč o tomto fenoménu pojednává tato diplomová práce, neboť primárním cílem práce je zjistit, jaké znaky populismu jsou společné pro různé typy populismu napříč různorodými lokalitami a tím přispět k hledání ucelené definice tohoto fenoménu. To je právě hlavní důvod, proč práce pojednává o tomto fenoménu, absence definice a přílišná rozmanitost v přístupech autorů k tomuto tématu je jedním z hlavních problémů populismu. Výzkumný problém populismu tedy spočívá v hledání klíčových znaků tohoto jevu a následné shodě na základních rysech populismu, podle kterých je možné určit základní stavební kameny definice tohoto fenoménu, tedy určité „Pilíře populismu“.

Cílem této diplomové práce je studiem odborných autorů, analýzou prvků populismu a následnou aplikací těchto prvků v rámci geografických lokalit populismu nalézt základní „Pilíře populismu“ tedy znaky společné pro všechny populisty napříč zvolenými lokalitami. Tyto „Pilíře“ umožní definovat populismus, či alespoň k jeho definici přispějí a pomohou tak vyřešit otázku populismu a jeho konečné definice. Rovněž je cílem poukázat na základní znaky populismu v rámci jednotlivých geografických lokalit, což pomůže definovat jednotlivé druhy populismů napříč světem a snad i lépe pochopit výhody populistické strategie a jejího rozmachu v liberálně demokratických státech. Dalším cílem práce je sumarizovat důležité informace o populismu z děl uznávaných autorů, což může pomoci při vyhledávání informací o tomto fenoménu při studiu a výzkumu jiných autorů.

Hlavní výzkumnou otázkou, na kterou se tato diplomová práce zaměřuje, je otázka: „*Co jsou základní pilíře, na kterých stojí definice populismu?*“. Práce však nejdříve přináší odpovědi na vedlejší výzkumné otázky, bez kterých by nebylo možné vyřešit otázku hlavní. Těmito vedlejšími otázkami jsou: „*Jaké jsou dle vybraných autorů znaky populismu?*“, „*Které z těchto znaků lze považovat za Pilíře populismu?*“. Práce odpovídá rovněž na vedlejší podotázky, jejichž odpověď není pro hledání „Pilířů populismu“ stěžejní, avšak může vnést trochu řádu do chaosu, kterým se pokusy o definici populismu potýkají. Vedlejší výzkumné podotázky v rámci této práce jsou: „*Jaké různé typy populismu práce identifikovala?*“, „*Jaký význam pro definici tohoto fenoménu mají různé typy populismu?*“. Odpověď na podotázky má svůj přínos v tom, že poukazuje mimo jiné na rozdíly mezi populisty podle jejich lokality, ale také ukazuje, jak se populismus chová a přizpůsobuje různým politickým prostředím, což pomáhá chápat, jak velkou výhodou populismu je jeho flexibilita a také poukazuje na to proč je populismus tak oblíbeným nástrojem v politické hře.

Tato diplomová práce je složena z celkem pěti kapitol, které lze charakterizovat takto: Úvod, Studium populismu, Představení prvků populismu, Aplikace prvků populismu na politiky a Shrnutí. V Úvodu dochází ke krátkému představení diplomové práce a jejích základních cílů, tedy hlavních a vedlejších výzkumných otázek, jakož i odůvodnění tématu. Je možné zde nalézt použité vědecké metody a rovněž zde dochází k rozboru některých základních děl, které jsou v práci použity a také k základnímu představení důležitých autorů, z jejichž děl tato práce čerpá nejdůležitější informace.

První kapitola se zabývá studiem děl vybraných autorů, cílem této kapitoly je na základě analýzy zdrojů určit, co nejvíce prvků populismu, na základě kterých budou posuzovány jednotlivé typy populismu dle jejich geografické lokality a následně budou určeny znaky společné všem geografickým lokalitám. Na první kapitolu navazuje druhá, krátká kapitola, kde dochází k představení prvků populismu objevených v rámci kapitoly první, zde dochází k jejich představení a definování stejně tak zde dochází k přiřazení autora, či autorů, kteří daný prvek populismu ve svém díle charakterizují. Prvky populismu budou následně hodnoceny i podle toho, kolik autorů se na nich shodne, přičemž platí, že čím více autorů podpoří konkrétní prvek populismu, tím větší váhu v rámci práce tento má.

Třetí kapitola se zabývá identifikací čtyř základních geografických lokalit populismu tedy USA, Latinská Amerika, jižní a střední Evropa. Po identifikaci základních geografických lokalit populismu dochází k aplikaci prvků populismu, které práce objevila již v předešlých

kapitolách. V těchto základních lokalitách práce vybírá největší politické představitele populismu a následně formou analýzy jejich jednání studuje, které prvky populismu a v jak velké četnosti se u daných populistů objevují. Druhá část této kapitoly se zabývá komparací výsledků, ze kterých práce vybírá ty prvky populismu, které jsou společné všem vybraným populistům napříč geografickými lokalitami, tyto prvky populismu pak práce označuje, jako „Pilíře populismu“, tedy základní stavební kameny ucelené definice populismu, která bude univerzálně použitelná. V Poslední kapitole se práce zabývá krátkým shrnutím toho, co práce zjistila a sumarizací výsledků bádání, které přináší tato diplomová práce. Také zde dojde k výčtu všech odpovědí na výzkumné otázky a podotázky, které si práce určuje.

Práce studuje autory, kteří se zabývají populismem, a následně formou analýzy hledá základní znaky populismu, na kterých se shoduje více autorů. Cílem je identifikovat stejné vzorce populismu a to u vícero autorů. V rámci diplomové práce dojde ke studiu a analýze vybraných odborných děl, z nichž mnohé jsou popsány níže, na základě těchto děl bude určeno, co nejvíce základních znaků populismu, které práce následně aplikuje na čtyři vybrané geografické lokality. Zároveň práce v průběhu analýzy a aplikace základních znaků populismu, identifikuje, jak znaky typické pro jednotlivé „lokální populismy“, tedy různé typy populismu, tak znaky společné všem. Právě tyto společné znaky poté tvoří „Pilíře populismu“, které mohou přispět k vytvoření ucelené definice populismu. Ta bude univerzálně použitelná pro identifikaci populistů bez ohledu na jejich politické prostředí, které je bezpochyby ovlivněno geografickou lokalitou. Práce tedy po analýze autorů zkoumá vybrané politiky označované za populisty a to v rámci předem vytýčených lokalit, jde o test, který má zjistit, které znaky populismu jsou přítomny u všech zmíněných a tím potvrdit, zdali jsou skutečně univerzální, respektive nezávislé na politickém prostředí daném lokalitou a tím pádem použitelné v jakékoliv ze zkoumaných lokalit.

Co se týče části této práce, při které budou posuzováni populisté a populistická hnutí v rámci svých geografických lokalit, bude nutné využít rovněž zdroje, které slouží jako pomyslný archiv populistických jednání těchto politických subjektů. Proto se v práci lze setkat i se sociálními sítěmi, které mnoho populistů, či populistických hnutí využívá pro svou politickou agendu a oslovování, jak potencialních voličů, tak svého stálého elektorátu. V rámci práce se lze setkat kromě jiných s Facebookem, kde lze například nalézt jednání Andreje Babiše, který je jedním z posuzovaných subjektů v rámci Středoevropského populismu. Jako další zdroj jednání posuzovaných subjektů poslouží platforma Youtube, či různé novinové články a rovněž politické debaty, především pak, ty předvolební, které mají za

cíl přesvědčit voliče a dávají tak významný prostor pro populistická jednání politických subjektů. Studium a analýza odborných autorů je klíčová, bez ní by nemohlo dojít k vytvoření základních typových znaků populismu a následně by nemohlo dojít k aplikaci na geografické lokality. Internetové platformy poté slouží, jako zdroj informací a jednání politických subjektů, bez těchto informací, by práce nemohla úspěšně aplikovat objevené znaky populismu a zjistit, které jsou společné pro populismus v rámci vybraných geografických lokalit.

Na téma populismu bylo vypracováno nespočet děl odborných autorů, kteří se tímto fenoménem zabývají a snaží se přinést ucelenou definici populismu. V této části přichází diplomová práce se základním rozbohem některých vybraných děl, která jsou v rámci této práce využita. Populismem se zabývají mnozí politologové, sociologové, filozofové a další vědci, kteří ve svých dílech často odkazují na další odborníky, kteří tento politický jev studují a pokouší se jej uchopit a vysvětlit. Typickým příkladem může být Ernesto Laclau, filozof a představitel postkulturalismu, který se stal profesorem politických věd na Univerzitě v Essexu, a který ve svém díle *On Populist Reason* odkazuje krom jiných na britskou politoložku a profesorku politických věd na Lancasterské Univerzitě Margaret Canovan, která mimo jiné proslula svým dělením politiky v rámci populismu na dva styly, a sice styl „spasitelský styl“ a „styl pragmatický“.

E. Laclau ve svém díle *On Populist Reason* přináší širokou charakteristiku populismu, avšak jeho poměrně široký náhled na populismus sám o sobě nestačí, proto práce využívá i jiná díla. Například práci Nizozemského sociologa a politologa Case Muddeho a C. R. Kaltwassera, profesora Institutu politologie na Papežské katolické univerzitě v Chile *Populism A Very Short Introduction*. Tato pojednává mimo jiné i o analytickém jádru populismu, což je koncept nejen těžko uchopitelný, ale rovněž stěžejní při hledání jednotlivých prvků populismu, proto je třeba se na analytické jádro populismu dívat i očima jiných autorů. Jedním z těchto autorů je Francisco Panizza profesor latinskoamerické a srovnávací politiky, který se uchopením analytického jádra populismu zabývá ve svém díle *Populism and the Mirror of Democracy*. Dalším dílem, které v úvodu této diplomové práce nelze opomenout je dílo anglické politoložky M. Canovan *Trust the people*. V tomto díle lze mimo jiné nalézt též výše zmíněné dělení politických stylů na „pragmatický“ a „spasitelský“.

Tato diplomová práce se neopírá jen o zahraniční zdroje, ale vychází rovněž ze zdrojů Českých. Tím nejvýznamnějším tuzemským zdrojem, který tato práce využívá je dílo „*Levicové vlády, populismus a změny režimu v Latinské Americe*“ od autorů Vladimíry

Dvořákové, Radka Bubna a Jana Němce. V tomto díle jsou shrnuty koncepty mnoha různých autorů, kteří se populismem zabývají, jako je například profesor politiky, jehož výzkum se primárně zaměřuje na populismus a euroskepticismus Paul Taggart, a jeho koncept „heartlandu“. Dílo českých autorů svým rozsahem doplňuje a odkazuje na mnoho dalších autorů, které práce ve svých kapitolách využívá. Rovněž se v tomto díle vyskytuje dělení populismu dle ideologie, strategie a stylu, což napomáhá práci při uchopení analytického jádra populismu a rovněž přináší prvky populismu, které jsou důležité pro účely této diplomové práce. V některých ohledech je podobná i další kniha od českých autorů, která studuje populismus v Evropském prostředí a přináší pohled na populismus v rámci vnitropolitické situace různých států Evropy. Předmětem výzkumu knihy nejsou jen populistická uskupení a jejich chování v době ekonomické krize, ale také politické prostředí jednotlivých zemí, v nichž tito populisté působí. V této práci budou využity především informace ohledně populismu v rámci Jižní Evropy, ale má i další výhodu, neboť podobně, jako výše zmíněné české dílo i tato kniha odkazuje na různé odborníky ze světa a přináší tak více pohledů na fenomén populismu. Jedná se o „*Populismus v časech krize*“ od autorů Michal Kubát, Martin Mejstřík a Jiří Kocián.

Koncept populismu jako ideologie, strategie a stylu však není myšlenka, která by se vyskytovala jen ve výše zmíněném Českém díle. Další dílo, které tento koncept rozpracovává je *Twenty-First Century Populism: The Spectre of Western European Democracy* od autorů Danielle Albertazziho a Duncan McDonnella. Daniele Albertazzi je profesorem politologie na katedře politiky na University of Surrey. Duncan McDonnell je profesorem politiky na Griffithově univerzitě. Jeho hlavními výzkumnými zájmy jsou politické strany a populismus. V jejich díle se lze setkat i s dalšími koncepty, které pomáhají při hledání prvků populismu. Někteří autoři se pak mimo jiné zaměřují čistě na jednotlivé pohledy na populismus. Například na populismus, jako politickou strategii nahlíží profesor Texaské Univerzity Kurt Weyland ve svém díle *Clarifying a Contested Concept: Populism in the Study of Latin American Politics*. Toto dílo je však podstatné rovněž pro to, že stejně jako dílo „*Levicové vlády, populismus a změny režimu v Latinské Americe*“ umožňuje nahlédnout do prostředí Latinské Ameriky, což je jedna ze čtyř hlavních geografických lokalit z hlediska populismu. Tento fakt jen prohlubuje význam těchto děl pro tuto diplomovou práci.

Další autor, jehož dílo je v této práci citováno je Jan-Werner Müller. Německý politický filozof a historik politických myšlenek působící na Princetonské Univerzitě. Tato práce využívá jeho dílo s názvem „*Co je to populismus*“. Tato práce, rozebírá, některé základní aspekty

populismu a pro práci má velký přínos především proto, že sleduje populisty napříč kontinenty, lze se zde setkat s velkými jmény politiků, jenž jsou za populisty označováni, jako například Javier Milei, či Donald Trump, nebo Giorgia Meloni.

V práci se lze setkat nejen s odbornou literaturou ve formě knih, ale i s články v odborných časopisech. Nejlepším příkladem pro úvod je článek *From chasing populists to deconstructing populism*. Tento článek od autora jménem Jose Javier Olivas Osuna, který pracuje na katedře politologie a administrativy na Národní univerzitě distančního vzdělávání v Madridu se zaměřuje na výzkum populismu nejen studiem jednotlivých populistů a populistických hnutí ve světě, ale v části článku zkoumá též obecné atributy populismu. Tento ne příliš běžný přístup k problematice a fakt, že článek vychází i z autorů, které cituje také tato práce, jako například Mudde, Weyland či Canovan pomáhá této práci lépe uchopit a utřídit základní atributy a tedy i znaky populismu, což je významné především při určování základních vlastností populismu.

Práce zde samozřejmě nejmenuje veškerou použitou literaturu, ale spíše představuje hlavní a nejdůležitější zdroje této práce, bez kterých by nebylo možné získat dostatek kvalitních informací o studovaném tématu a tím pádem, by nebylo možné odpovědět na výzkumné otázky, které jsou stěžejním bodem této práce. Zároveň tímto studiem a analýzou autorů práce pomáhá utřídit informace a různé pohledy na tuto problematiku, které mohou působit vzhledem k množství různých přístupů chaoticky, což je jedním z přínosů této práce. Další přínos práce lze spatřit v tom, že úspěšná analýza a aplikace, která vyústí v objevení „Pilířů populismu“ pomůže s hledáním ucelené definice populismu. Mnoho autorů se soustředí na svůj vlastní pohled na tento jev, popřípadě přebírají pohled jiných autorů. Práce tedy může utříbit různorodé myšlenky autorů a spojit různé přístupy k populismu v rámci jednotlivých znaků populismu, neboť různé názory na populismus se nemusí vylučovat, ale naopak se mohou doplnit, čímž může práce částečně přispět k řešení dalšího problému spojeného se studiem populismu. Dalším přínosem práce je fakt, že vyhledává a sumarizuje důležité informace o populismu z děl uznávaných autorů, což může pomoci při vyhledávání informací o tomto fenoménu při studiu a výzkumu jiných autorů. Slabinou práce je, že není dostatečně obsáhlá na to, aby mohla prostudovat všechny články, knihy a další zdroje, které o populismu pojednávají, čímž může dojít k tomu, že práce neobsáhne všechny informace o populismu.

1. První kapitola – studium populismu

Tato práce se zabývá populismem, a proto je nezbytné se s tímto fenoménem dnešní politiky seznámit a co nejlépe jej pochopit. Cílem práce je nalézt základní vlastnosti populismu, které jsou typické pro tento jev napříč kontinenty, což by mohlo posunout pochopení populismu a přispět k jeho finální definici, neboť populismus je stále pojmem nedefinovaným. Proto se tato kapitola zabývá studiem mnoha různých autorů, kteří se populismem zabývají, toto je nezbytné pro pochopení populismu, neboť se základními znaky populismu, které tato kapitola identifikuje, práce dále pracuje v následujících kapitolách. Tato kapitola je rovněž stěžejní pro nalezení odpovědi na hlavní výzkumnou otázku, která zní: „*Co jsou základní pilíře, na kterých stojí definice populismu?*“

Na konci této kapitoly určuje hlavní znaky populismu, které jsou identifikovány různými autory a na základě četnosti shody mezi autory uděluje daným znakům populismu hodnotu. Tyto znaky populismu budou nadále využity v následujících kapitolách při sestavování výzkumného rámce a pro posuzování vybraných populistů napříč kontinenty.

Jak tato práce zmiňuje výše, populismus stále není definován, což na jednu stranu dává této práci možnost přispět svými zjištěními k posunu na poli politických věd, na druhou stranu jedná se i o komplikaci, neboť práce používá termín, který není vědeckou obcí jednotně přijímán. „*Samotný populismus má tendenci popírat jakoukoliv identifikaci nebo klasifikaci do levého či pravého politického spektra. Zpravidla jde o hnutí více tříd, avšak to neznamená, že každé víceřídni hnutí lze označit za populistické. Populismus tak pravděpodobně vzdoruje jakékoliv komplexní definici.*“¹ Zároveň lze tvrdit, že populismus je ve své podstatě pojem neurčitý a příliš rozmanitý.² Ernesto Laclau není jediný autor, který si všímá, že populismus nemá dostatečnou definici. Zároveň je třeba vnímat problémy plynoucí z faktické absence teorie populismu. „*Pravda je, že nemáme žádnou teorii populismu, a zdá se, že nám chybí i srozumitelná kritéria pro rozhodování o tom, kdy se političtí aktéři mění v jisté populisty.*“³ Podle Mullera je jedním ze základních znaků populistů i fakt, že tvrdí, že jen část lidu je lid a pouze populist sám dokáže identifikovat skutečný, či pravý lid.⁴ Populismus tedy neútočí jen na „elity“, ale také na určitou část lidu, která není podle populisty součástí lidu. Tato

¹ LACLAU, Ernesto. *On Populist Reason*. 1. Beccles: Verso, 2005. ISBN 1-85984-651-3. s. 4

² Tamtéž s. 5

³ WERNER MÜLLER, Jan. *CO JE TO POPULISMUS ?* Praha: Dybbuk, 2017. ISBN 978-80-7438-183-6. s.35

⁴ Tamtéž 34

část lidu, která dle populisty není součástí „jeho lidu“ je často vybírána na základě různých kritérií: „*Pro populistu existuje rozmanitost způsobů, jak odlišit morální od nemorálního. Vždy ale bude muset být přítomné nějaké rozlišení mezi morálně čistým lidem a jeho oponenty.*“⁵

Populismus lze brát v rámci jednoho z pohledů na tento fenomén, jako diskurz, který zjednodušuje politický prostor symbolickým dělením společnosti na „lid“ a „jiné“ přičemž obě tyto entity jsou v pojetí populismu politickými konstrukty, které jsou charakterizovány vzájemným antagonismem a ne na základě sociologických kategorií.⁶ Populismus v takovémto pohledu cílí na porážku „jiných“, kteří lid utlačují a brání mu v plné účasti na politice.⁷ „Jiní“ v opozici vůči „lidu“ mohou být v rámci populismu chápáni jako různé subjekty zpravidla ekonomického, či politického charakteru, popřípadě může jít o kombinaci obojího. Tito „jiní“ bývají zpravidla politici, oligarchie, dominantní etnické, či náboženské skupiny.⁸ Tento atribut populismu je asi nejčastějším, se kterým se práce setkává, neboť jej uvádí nejvíce studovaných autorů, někteří jdou dál a tvrdí, že kritika elit je nutná, ale sama o sobě ne dostatečná podmínka pro to, aby se člověk dal kvalifikovat, jako populist.⁹ Podle Mullera je každý populist nejen antielitář, ale také antipluralista, neboť populisté vždy tvrdí, že oni a jen pouze oni zastupují lid a sami populisté své politické soupeře označují za součást nemorální a zkorumpované elity.¹⁰ Další autor, který uvádí, že jeden ze základních atributů populismu je stavění elit proti lidu je Jan Charvát, avšak ten zmiňuje i další znak populismu, a sice nabízení jednoduchých řešení na stávající problémy, které sužují společnost.¹¹ Tvrzení o jednoduchosti koresponduje i s tvrzením jiných autorů, kteří tvrdí, že je populismus jednoduchým, zkratkovitým a heslovitým způsobem dělání politiky¹²

Dle Francisca Panizzy je v tomto pojetí populismus značně flexibilní, lze tedy tvrdit, že populismus má schopnost se přizpůsobit potřebám daného populisty v návaznosti na to v jaké situaci je daný politický subjekt, který jej využívá. Například v zemi, kde je dlouhodobý spor mezi dvěma etnickými skupinami může populismus označovat „jiné“ jako etnickou skupinu,

⁵ WERNER MÜLLER, Jan. *CO JE TO POPULISMUS ?* Praha: Dybbuk, 2017. ISBN 978-80-7438-183-6. s.35-36

⁶ PANIZZA, Francisco. *Populism and the Mirror of Democracy*. 1. London: Verso, 2005. ISBN 1-85984-523-1. s. 3

⁷ Tamtéž

⁸ Tamtéž s. 4

⁹ WERNER MÜLLER, Jan. *CO JE TO POPULISMUS ?* Praha: Dybbuk, 2017. ISBN 978-80-7438-183-6. s.32

¹⁰ Tamtéž

¹¹ CHARVÁT, Jan. *Současný politický extremismus a radikalismus*. Praha: Portál, 2007. 978-80-7367-098-6 s. 71.

¹² DVOŘÁKOVÁ, Vladimíra, Radek BUBEN a Jan NĚMEC. *!Que el pueblo mande!: levicové vlády, populismus a změny režimu v Latinské Americe*. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON), 2012. Studie (Sociologické nakladatelství), sv. 77. ISBN 978-80-7419-091-9. s.128.

v zemi s dlouhodobou politickou krizí, například způsobenou dlouhodobým bujením korupce mohou být „jiní“ zase označení pro oligarchii, či zkorumpované politiky. Zde lze vidět dva základní znaky, dělení na „lid“ a „jiné“ a fakt, že vztah těchto skupin je vždy antagonistický, lid tedy stojí jako síla proti „jiným“. Tato flexibilita, by mohla být možnou příčinou, či jednou z příčin, vedoucích k tomu, že je populismus, jako pojem příliš rozmanitý a neuchopitelný, neboť si jej každý populist může přizpůsobit a měnit „na míru“ svým potřebám. To způsobuje problémy při snaze nalézt jednotné znaky tohoto politického jevu.

Někteří autoři neoznačují onen druhý tábor, tedy „jiné“ takto abstraktně, ale jsou konkrétnější. Typickým příkladem autora, který nepoužívá označení „jiní“ je Cas Mudde¹³, který vidí tento vztah prakticky obdobně, jako Panizza, avšak zde se Mudde přiklání k označení „elity“ popřípadě „zkorumpované elity“ namísto označení „jiní“. Nicméně lze vidět, že tento přístup se opakuje, neboť stále existuje základní myšlenka antagonismu skupin a dělení do dvou struktur. Mudde dále rozvíjí tuto myšlenku a označuje lid jako „morálně čistý“ a politiku populistů shrnuje tak, že jediná dobrá politika je ta, která vychází z obecné vůle lidu (general will)¹⁴. Touto obecnou vůlí lidu je dle autorů míněna: „*schopnost lidí sdružovat se do společenství a přijímat zákony k prosazování svých společných zájmů*“¹⁵ Tuto myšlenku lze nadále doplnit dalšími pohledy na tento jev. Populismus lze chápat i jako politickou strategii, styl, či ideologii, přičemž tyto se navzájem spíše doplňují, než aby se vylučovaly, navíc samotné chápání populismu, jako diskurzu, který dělí společnost na výše zmíněné tábory, se dá skloubit s tímto pojetím.

1.1 Populismus jako ideologie, styl a strategie

Pojetí z hlediska strategie, stylu a ideologie je poněkud chaotické a je třeba si jej v rámci diplomové práce více představit. Populismus, jako ideologie funguje dle některých autorů v souladu s výše uvedeným antagonismem. Skvěle to lze ilustrovat tvrzením autorů Daniele Albertazziho a Duncana McDonnella, kteří ve svém díle *Twenty-First Century Populism: The Spectre of Western European Democracy* mluví o populismu, jako o ideologii.

Nicméně před samotným představením populismu, jako ideologie je třeba si vysvětlit, co je to vlastně ideologie: „Ideologie by se dala vyjádřit, jako myšlenka podmínek existence, zájmů,

¹³ MUDDE, Cas a Cristobal ROVIRA KALTWASSER. *Populism A Very Short Introduction*. Oxford: Oxford University Press, 2017. ISBN 9780190234874. s. 6

¹⁴ Tamtéž

¹⁵ Tamtéž s.16

či cílů určité společenské skupiny, nejčastěji třídy, jež je obsaženo v různých formách společenského vědomí. V ideologii skupina vyjadřuje svůj pohled na základní otázky společnosti, především pak na společenské vztahy a jejich vývoj. Lze ji charakterizovat jako skupinové vědomí. Prostřednictvím ideologie skupina poznává sama sebe a může formulovat své zájmy a následně se integruje a organizuje jejich prosazování a ochrana prostřednictvím politiky.“¹⁶

Dle těchto autorů je ideologie populismu „Ideologií, která proti sobě staví ctnostný homogenní lid a elity, či „jiné“ což mají být ti, kteří zbavují lid jeho práv, identity, nebo například hlasu.“¹⁷Vnímání populismu, jakožto politické ideologie má však mnoho mezer. Rozhodně není možné nahlížet na populismus ve světle plnohodnotné politické ideologie (jako například v případě fašismu, či komunismu), neboť populismus je příliš neurčitý, a velice flexibilní, ideologicky mu schází jasná definice cílů, jasně definovaný světový názor a navíc jde zpravidla o hnutí více tříd,¹⁸ které nelze jednoznačně zařadit do politického spektra, neboť k populismu se mohou uchýlit politici, jak levicovní tak silně pravicovní, kteří si jej upraví dle svých potřeb. Pokud by byl populismus ideologií plnohodnotnou, byl by jasně definovatelný na základě svých „ideologických znaků“, ty však buď úplně chybí, či jsou jen málo a nedostatečně popsány, což dává populismu onu výše zmíněnou schopnost flexibility a adaptace, díky které se může navázat na jinou plnohodnotnou ideologii, nebo naopak stát mimo klasické spektrum a využívat možnosti oslovit co největší množství voličů. Chybí zde dostatek názorů, postoje, hodnoty a jasná idea, nebo například formulace celkového výkladu společnosti. Muller svým způsobem také tvrdí, že na populismus nelze nahlížet jako na ideologii, neboť zde chybí hlavní znak ideologie, tedy nějaká základní doktrína: „*Populismus podle mého není žádná kodifikovaná doktrína, ale soubor určitých charakteristických tvrzení, který má vlastní vnitřní logiku.*“¹⁹

K populismu, jako ideologii se vyjadřuje i výše zmíněný nizozemský autor Cas Mudde: jeho definice vidí populismus jako: „ideologii, která považuje společnost za ve své podstatě rozdělenou na dvě homogenní a navzájem antagonistické skupiny, kterými jsou „čistý lid“ a

¹⁶ ŠTĚPÁNKOVÁ, Olga a Vladimír PASEKA. SOCIOLOGICKÝ ÚSTAV AV ČR. *Ideologie* [online]. 2018, 10. 11. 2018 [cit. 1. února 2024]. Sociologická Encyklopedie. Dostupné z: [https://encyklopedie.soc.cas.cz/w/Ideologie_\(MSgS\)](https://encyklopedie.soc.cas.cz/w/Ideologie_(MSgS))

¹⁷ ALBERTAZZI, Daniele a Duncan MCDONNELL. *Twenty-First Century Populism: The Spectre of Western European Democracy*. Basingstoke England: Palgrave Macmillan, 2008. ISBN 978-1-349-28476-4. s.3.

¹⁸ LACLAU, Ernesto. *On Populist Reason*. 1. Beccles: Verso, 2005. ISBN 1-85984-651-3. s. 4

¹⁹ WERNER MÜLLER, Jan. *CO JE TO POPULISMUS ?* Praha: Dybbuk, 2017. ISBN 978-80-7438-183-6. s.24

„zkorumpovaná elita“. Populismus tvrdí, že politikové by měli vyjadřovat „volonté générale“ tedy měli by vyjadřovat „obecnou vůli“ lidu.²⁰

Albertazzi a McDonell dále píší o tom, že v návaznosti na Pierra-André Taguieffa pokládají populismus za „vysoce kompatibilní s jakoukoliv politickou ideologií, levou nebo pravou, reakcionářskou či progresivní, reformní či revoluční, a s jakýmkoliv ekonomickým programem od státem plánovaného až po neoliberální, ale také s rozmanitými sociálními základnami a různorodými typy režimů“²¹ Na tomto příkladu lze vidět, že onen „ideologický deficit“ není neřešitelný problém, neboť populismus se naváže na již existující ideologii, proto také může vzniknout situace, kdy se populismus stává více „ukotveným“ a tím ztrácí část své flexibility, na druhou stranu řeší se tím problém s nedostatečnou ideologií, což může ve správném prostředí nalákat nové voliče. Nahlížení na populismus, jako plnohodnotnou ideologii je prakticky nemožné. „Problematika populismu, jako ideologie však pramení z toho, že se populismus vymyká statusu jasné ideologie. Populismus jako takový prošel dlouhým vývojem, během kterého byl mimo jiné spojován s různými ideologickými směry. Byl spojován s fiskální nezodpovědností, neoliberálním extrémismem, nebo xenofobními stanovisky. Chybí mu stabilní program, někdy se tento problém nazývá, jako ideologie „prázdného srdce“ to vše vede k tomu, že existuje jen minimální shoda o tom, jak konceptualizovat ideologii populismu.“²² „Ve světle těchto zjištění by se na populismus mohlo nahlížet spíše jako na diskurz, který se dovolává nadřazenosti lidové suverenity a k tvrzením, že „zkorumpované elity“ okrádají lid jeho oprávněnou politickou autoritu, jde o „anti-status quo“ symbolicky rozdělující společnost (zpravidla na „lid“ a „jiné“).“²³

Dalším způsobem, jak lze chápat populismus je pojetí populismu, jako politického stylu. Zde jsou klíčovými znaky jednoduchost, zkratkovitost a jasná, krátká hesla. Jak vyplývá z knihy *Levicové vlády, populismus a změny režimu v Latinské Americe* populismus, jako styl je vlastně jednoduchý, heslovitý a zkratkovitý způsob dělání politiky.²⁴ Hlavní záměr populismu, jako stylu je zaujmout, co nejvíce potenciálních voličů. Zde lze vidět, jak velkou

²⁰MUDDE, Cas a Cristobal ROVIRA KALTWASSER. *Populism A Very Short Introduction*. Oxford: Oxford University Press, 2017. ISBN 9780190234874. s. 6

²¹ ALBERTAZZI, Daniele a Duncan MCDONNELL. *Twenty-First Century Populism: The Spectre of Western European Democracy*. Basingstoke England: Palgrave Macmillan, 2008. ISBN 978-1-349-28476-4s.3.

²² RIEDEL, Rafal. Populism and Its Democratic, Non-Democratic, and Anti-Democratic Potential. *Polish Sociological Review* [online]. 2017, 199(1) [cit. 2. března 2024]. Dostupné z: <http://www.jstor.org/stable/26383076> s. 291

²³ Tamtéž

²⁴ DVOŘÁKOVÁ, Vladimíra, Radek BUBEN a Jan NĚMEC. *!Que el pueblo mande!: levicové vlády, populismus a změny režimu v Latinské Americe*. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON), 2012. Studie (Sociologické nakladatelství), sv. 77. ISBN 978-80-7419-091-9. s.128.

výhodou je flexibilita populismu pramenící z minimální ideologie, neboť bez ideologie může populismus cílit na více tříd, či jiných společenských skupin a může se tak zaměřit na celé politické spektrum, to znamená, že populismus je jako styl „ohebný“. Toto je velká výhoda v politické praxi, zároveň má však populismus možnost se navázat na jakoukoliv ideologii, může se tak například v silně levicovém státě navázat na levicovou rétoriku. V silně rozdrobeném státě zase využije svou „ohebnost“ k získání co největšího množství voličů ze všech skupin. Toto lze vnímat právě jako projev onoho prázdného srdce populismu, což potvrzuje tvrzení některých autorů, kteří tvrdí, že populismus není plnohodnotnou ideologií.

Populismus, jako styl je nepříliš konkrétní, zaměřený na získání, co největšího množství voličů a jako svou legitimizaci uvádí „lid“ a potřebu bojovat proti „zkorumpovaným elitám“, či „jiným“, kteří z pohledu populismu ztratili zájem zastupovat „lid“. Problém populismu, jako stylu spočívá ve faktu, že mnoho politických subjektů, které nejsou nutně populistické, mohou na základě svého jednání, jako populistické působit. Důvodem je to, že populismus se v určité omezené míře stal součástí „běžné politiky“.²⁵ To znamená, že v praxi by mohlo být problematické rozeznávat populistické subjekty, či populistického politika od „tradičního“ proto je třeba dávat si pozor při posuzování jednotlivých subjektů. Populismus se bude, jako styl ve větší či menší míře projevovat u více stran a politiků. Ti nemusejí být automaticky považováni za populisty jen kvůli tomu, že se k tomuto stylu občas uchýlí. Je třeba tedy pozorovat rétoriku jednotlivých stran a politiků důkladně a ideálně sledovat i četnost populistických projevů daných politiků.

K populismu jako politickému stylu se vyjadřuje i Britská politoložka Margaret Canovan, která tvrdí, že se politika dělí na dva styly, a sice na styl pragmatický a styl spásitelský.²⁶ Ve spásitelském stylu je důležitá myšlenka lidové suverenity, kde „lid“ je jediný legitimní nositel moci, přičemž hlavní znak populismu vidí M. Canovan v odvolávání se na lid proti zaběhlým strukturám, hodnotám společnosti a establishmentu.²⁷ Zároveň Canovan zmiňuje i vzpouru proti hodnotám elit, jako jeden ze znaků populismu přičemž svou legitimitu populisté získávají, neboť mluví za lid, to se vyznačuje i použitím přímého jazyka a nabídnutím jednoduchých a stejně přímých řešení problémů obyčejných lidí, zároveň má populismus tendenci soustředit

²⁵ DVOŘÁKOVÁ, Vladimíra, Radek BUBEN a Jan NĚMEC. *!Que el pueblo mande!: levicové vlády, populismus a změny režimu v Latinské Americe*. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON), 2012. Studie (Sociologické nakladatelství), sv. 77. ISBN 978-80-7419-091-9. s.127

²⁶ CANOVAN, Margaret. Trust the people! Populism and the Two Faces of Democracy. *Political Studies*. 1999, 47(1), 2-16. dostupné z: <https://doi.org/10.1111/1467-9248.00184>. s 2-3.

²⁷ Tamtéž s.2

emoce na charismatického vůdce.²⁸ Na straně druhé je styl pragmatický, ten se zaměřuje na řešení konfliktů za pomoci institucí, odborníků, zavedených postupů a pravidel. Tím je vytvářena a zároveň i omezována politická moc subjektů, které jsou u moci. Tyto dva styly jsou mezi sebou v protikladu a dochází zde ke konfrontaci mezi „spasitelským stylem“ a „stylem pragmatickým“. Díky tomuto konfliktu může populismus (který využívá „spasitelský styl“) těžit, neboť tento konflikt zvýrazňuje konflikt mezi legitimitou lidu a „přehnanou byrokracií“²⁹. Na konflikt mezi přehnanou byrokracií a lidem poukazuje i český autor Jan Charvát, který ke konfliktu mezi lidem a elitami zmiňuje i „státní byrokratickou mašinerii“³⁰

Třetí možnost, jak na populismus nahlížet je poté populismus, jako politická strategie. Toto pojetí populismu je velmi podobné populistickému stylu, nicméně je třeba pamatovat na to, že populismus v sobě kombinuje všechny tyto aspekty, které se navzájem podporují, tedy ideologie, styl a strategie „*populistická strategie v sobě již z definice zahrnuje jak styl, tak ideu.*“³¹. Populismus, jako strategie je konceptem Kurta Weylanda,³² Politická strategie spočívá v aplikování metod a nástrojů k získání moci³³.

Podle tohoto konceptu zahrnuje demokracie dvě základní mocenské opory. Počty (numbers) a speciální váhy či zájmy (special weights)³⁴. Obě základní opory si lze představit, jako misky vah v takovém případě je tato pomyslná váha populismu nakloněna směrem k počtům, neboť populismus se zaměřuje primárně na lid, což mu dává výhodu spočívající v tom, že může na základě velkého množství hlasů legitimizovat svou moc. Jediným cílem populistické strategie je získání, co největšího počtu hlasů, přičemž dochází k ignoraci zájmů menšiny i již zaběhlých institucí. Tady lze vidět, jak se koncepty navzájem doplňují, neboť takováto strategie se skvěle váže na flexibilní a neurčitou ideologii, která umožňuje zaujmout voliče napříč politickým spektrem. Tento koncept populismu, jako politické strategie jde nicméně navázat i na

²⁸ CANOVAN, Margaret. Trust the people! Populism and the Two Faces of Democracy. *Political Studies*. 1999, 47(1), 2-16. [cit. 2. března 2024] dostupné z: <https://doi.org/10.1111/1467-9248.00184>. s.3-6

²⁹ Tamtéž. s. 2-3.

³⁰ CHARVÁT, Jan. Současný politický extremismus a radikalismus. Praha: Portál, 2007. ISBN 978-80-7367-098-6 s. 71.

³¹ DVOŘÁKOVÁ, Vladimíra, Radek BUBEN a Jan NĚMEC. *!Que el pueblo mande!: levicové vlády, populismus a změny režimu v Latinské Americe*. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON), 2012. Studie (Sociologické nakladatelství), sv. 77. ISBN 978-80-7419-091-9. s.128

³² WEYLAND, Kurt. Clarifying a Contested Concept: Populism in the Study of Latin American Politics. *Comparative politics*. 2001, 34(1), 1-22. [cit. 2. března 2024] dostupné z <https://www.jstor.org/stable/422412>

³³ Tamtéž s.12

³⁴ DVOŘÁKOVÁ, Vladimíra, Radek BUBEN a Jan NĚMEC. *!Que el pueblo mande!: levicové vlády, populismus a změny režimu v Latinské Americe*. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON), 2012. Studie (Sociologické nakladatelství), sv. 77. ISBN 978-80-7419-091-9. s.128

populismus, jako politickou ideologii či styl.³⁵ Lze tedy tvrdit, že populismus je všemi třemi aspekty najednou, je strategií, stylem i ideologií, neboť z analýzy uvedené výše lze vidět, že se jeho znaky dají aplikovat na všechny tři aspekty, což vlastně tvrdí i Weyland, když říká, že strategie v sobě zahrnuje i ideu a styl, jak je uvedeno v odstavci výše. Populismus jako takový se tak stává skvělým politickým nástrojem, neboť tyto aspekty jej činí velmi praktickým v politické soutěži, kde umožní těm, jenž jej využívají, získávat co nejvíce hlasů a to napříč celým spektrem voličů, populismus tak získává voliče bez větších omezení ze stran ideologie, jako styl je jednoduchý a heslovitý, což je efektivní způsob, jak komunikovat s davem a tyto vlastnosti jen podtrhávají jeho sílu, jakožto strategii v politické hře o hlasy.

1.2 Další pohledy na populismus

V knize *Que el pueblo mande Levicové vlády, populismus a změny režimu v Latinské Americe* se lze setkat také s konceptem takzvaného Ideálního typu populismu. Ten se dle všeho skládá ze tří kritérií.

- 1) Hnutí argumentující zájmem lidu, stojícím nad zájmy jiných složek společnosti a stavících tento zájem nad jakákoliv liberální a konstitucionální omezení.
- 2) Hnutí stojící na silné charismatické osobnosti a řízené hierarchicky shora.
- 3) Hnutí usilující o zlepšení pozice střední vrstvy jejím ekonomickým zvýhodněním a redistribucí³⁶

Co se týká osobnosti vůdce, je dobré zmínit, že právě vůdce strany často hraje zásadní roli. Podle M.Canovan by správný populistický vůdce měl být schopen správně rozpoznat, co je obecná vůle lidu, být dostatečně charismatický a na základě tohoto poznání by měl sjednotit lid do jedné skupiny.³⁷ K osobnosti populistického vůdce se vyjadřují i autoři Walter Ötsch a Nina Horaczek. Tito přichází s pojmem „Supermy“. V tomto pojmu lze vidět antagonismus typický pro populismus, tedy dělení na „my“ a „oni“. Skupina „my“ je v tomto pojetí ten „správný lid“ je reprezentována populistickým vůdcem, který musí vyčnívat, skupina je homogenní a sleduje stejný zájem. Toto je vyjádřeno právě pojmem „Supermy“, které vychází z mylné představy, že „lidu“ stačí jedno jednoduché tvrzení a potřebuje jeden hlas, který tuto touhu vyjádří.³⁸ Další

³⁵ DVOŘÁKOVÁ, Vladimíra, Radek BUBEN a Jan NĚMEC. *!Que el pueblo mande!: levicové vlády, populismus a změny režimu v Latinské Americe*. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON), 2012. Studie (Sociologické nakladatelství), sv. 77. ISBN 978-80-7419-091-9. s.128

³⁶ Tamtéž s.168

³⁷ CANOVAN, Margaret. *The People*. Cambridge: Polity, 2006. ISBN: 978-0-745-62822-6

³⁸ ÖTSCH, Walter a Nina HORACZEK. *Populismus pro začátečníky: návod k ovládnání davů*. České Budějovice: Petrinum, 2020. ISBN 978-80-87900-12-3. s. 40.

autoři, kteří poukazují na důležitost vůdce v rámci populistické strany či hnutí jsou Josef Smolík a Radoslav Štefančík. Ti tvrdí, že populismus stojí na třech funkčních pilířích, tyto jsou Mobilizace politiky, Charismatický vůdce a Simplistní jazyk.³⁹ Ve svém článku nabízí pohled na populistické vůdce i Sebastian Edwards „Většina definic populismu odkazuje na politická hnutí vedená jednotlivci se silnou charismatickou osobností, jejichž rétorika se točí kolem příčin a důsledků nerovnosti.“⁴⁰

Další politolog zabývající se populismem je Paul Taggart. Ten vytvořil celkem pět vlastních bodů, ve kterých se snaží podtrhnout základní znaky populismu. I přes nevýhodu spočívající v tom, že se Taggart v tomto konkrétním případě soustředí na populismus, primárně v rámci Evropy je tento koncept využit v rámci této diplomové práce, neboť některé ze znaků se objevují i u autorů, kteří se zabývají populismem obecně. Navíc koncept pěti bodů dle Taggarta je „vypůjčen“ z knihy *!Que el pueblo mande!: levicové vlády, populismus a změny režimu v Latinské Americe*. Jak již název díla uznávaných českých autorů napovídá, nejedná se primárně o dílo o Evropském populismu, fakt, že jej použili tito vědci v rámci studia populismu Latinské Ameriky, jen podtrhuje skutečnost, že by alespoň některé body tohoto výčtu mohly být poněkud „univerzálnější“.

- 1) Populismus se spojuje s odporem vůči zastupitelské politice a populisté odmítají primát logiky horizontální odpovědnosti, zřetelné v moderním konstitucionalismu, a požadují větší důraz na odpovědnost vertikální. Jejich mobilizace stojí na centralizovaných strukturách, v nichž je klíčová role vůdce.
- 2) „Populisté se identifikují s heartlandem představujícím idealizovanou komunitu, v jejíž jménu jednají.“
- 3) Populismus postrádá sjednocující hodnoty, populisté se hlásí k řadě odlišných ideologických pozic, jdoucích od levice k pravici. Podoba konkrétního populismu v konkrétní zemi, či u konkrétního populisty je dána typem elit, vůči kterým se daný populistů vymezuje (Vlastně by se dalo s nadsázkou tvrdit, že populismus reflektuje slabiny daného systému demokratických zástupců v konkrétní zemi).
- 4) Populistická idea má tendenci se objevovat ve chvílích krize, na které má tradiční politika problémy reagovat.

³⁹ SMOLÍK, Josef a ŠTEFANČÍK, Radoslav. *Jazyk a politika. Na pomezí lingvistiky a politologie III*. 3. vydání. Bratislava: EKONÓM, 2018. ISBN 978-80-225-4528-0.

⁴⁰ EDWARDS, Sebastian. On Latin American Populism, and Its Echoes around the World. *JOURNAL OF ECONOMIC PERSPECTIVES* [online]. 2019, 33(4), 76-99 [cit. 6. března 2024]. Dostupné z: doi:10.1257/jep.33.4.76 s.76

- 5) Populismus má problém s udržitelností svého apelu v čase. Jednak je problémem to, že se objevuje v časech krize a tváří se odlišně od ostatních politických subjektů, nicméně s vyšší mírou institucionalizace a ustupující krizí se tyto odlišnosti a svým způsobem výhody vytrácejí. Další důvod je fakt, že populismus zpravidla stojí na silném charismatickém vůdci, který v krátkodobém hledisku, může přitáhnout mnoho voličů, avšak z dlouhodobého pohledu to vyvolává problém s nástupnictvím.⁴¹
- 6) Taggart rovněž odkazuje ve svém díle *Populism* na to, že populisté se obvykle odvolávají na lid, což je dle něj jeden ze základních znaků populismu.⁴²

Muller ve své knize *Co je to populismus* uvádí 7 zásad populismu, které mají sloužit, jako vodítko při posuzování tohoto jevu. Tyto zásady lze využít, jako další z možných pohledů na populismus a rovněž mají své využití při hledání prvků populismu.

- 1) Populismus je stínem demokracie, není její autentickou součástí a nejedná se ani o patologický jev vytvořený iracionálními občany. Funguje jen v zastupitelských systémech a Populisté nejsou proti principu politického zastupování, pouze trvají na tom, že jen oni mohou být legitimními zastupiteli.
- 2) Populisté tvrdí že jen oni jsou legitimní k tomu, aby mohli zastupovat lid. Ostatní politici jsou nelegitimní zástupci lidu a každý kdo nepodporuje populistu, nemůže být skutečnou součástí lidu. Jde tedy o tvrzení, že populisté nejsou jen antielitáři, ale rovněž antipluralisté, kteří dovozují svou moc jen z lidu, který je homogenní entitou, jenž ve své vůli nechybuje.
- 3) Může se často zdát, že populisté tvrdí, že zastupují společně dobro na žádost lidu. Avšak to, na čem populistům záleží, je méně produkt opravdového procesu utváření vůle nebo obecného dobra, které může zdravým rozumem pochopit každý, ale spíš symbolické zastoupení „skutečného lidu“, z něhož je pak vyvozena správná politika. Politická pozice populisty je tak imunní vůči empirickému vyvrácení. To umožní populistům vždy postavit „lid“ či „mlčící většinu“ proti zvoleným zastupitelům, či oficiálním výsledkům voleb.
- 4) Populisté často volají po referendu, avšak to neznamená počátek otevřeného procesu demokratického utváření vůle mezi občany ani cestu k větší participaci občana

⁴¹ DVOŘÁKOVÁ, Vladimíra, Radek BUBEN a Jan NĚMEC. *!Que el pueblo mande!: levicové vlády, populismus a změny režimu v Latinské Americe*. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON), 2012. Studie (Sociologické nakladatelství), sv. 77. ISBN 978-80-7419-091-9. s.146 – 147.

⁴² TAGGART, Paul. *Populism*. 1. Philadelphia: Open University Press, 2000. ISBN 978-0335200450. s.89

v politice. Populistům jde jen o potvrzení jejich vůle skrze referendum, což je jako zástupce „skutečného lidu“ legitimuje ještě více.

- 5) Populisté mohou vládnout, a pravděpodobně tak také učiní, v souladu se svou základní věrností myšlenky, že pouze oni zastupují lid. Konkrétně budou provádět „obsazení“ státu, vytvoří masový klientelismus a korupci a budou potlačovat cokoli připomínající kritickou občanskou společnost. Tyto praktiky nalézají jednoznačné morální ospravedlnění v populistické politické představivosti, a mohou být tudíž otevřeně přiznány. Populisté také mohou zasahovat do ústavy, vzniknou tak stranické nebo „výlučné“ ústavy vytvořené k tomu udržet populisty u moci ve jménu zvěčnění údajně originální a autentické vůle lidu. Nakonec pravděpodobně povedou k vytvoření vážného ústavního konfliktu.
- 6) Populisté by měli být kritizováni za to, že ohrožují demokracii, avšak neměli by být vyloučeni z veřejné diskuse. Je třeba brát problémy, na které populisté poukazují seriózně, avšak neměly by se přijímat způsoby, kterými tyto problémy rámcují.
- 7) Populismus není korektiv liberální demokracie v tom smyslu, že přiblíží politiku „k lidem“ nebo znovu potvrdí svrchovanost lidu. Ale může být užitečný v objasnění skutečnosti, že části populace se skutečně nedostává zastoupení (může se to týkat jak jejich zájmů, tak identity, nebo i obojího). To ale neospravedlňuje populistické tvrzení, že pouze jejich stoupenci jsou skutečný lid a že oni jsou jeho jedinými legitimními zástupci. Populismus by pak měl přimět zastávce liberální demokracie k vážnějšímu přemýšlení o tom, čeho by se současné selhání v zastupování mohlo týkat. Mělo by se na ně také tlačit, aby se zaměřili na obecnější morální otázky. Jaká jsou kritéria pro příslušnost k občanskému řádu? Proč přesně stojí za to zachovat pluralismus? A jak je možné adresovat obavy populistických voličů chápaných jako svobodné a rovnocenné občany, ne jako patologické případy mužů a žen vedených frustrací, hněvem a záští?⁴³

Dalším znakem typickým pro výskyt populismu je tvrzení, že se tento fenomén objevuje v časech krize, zároveň však může populistu zveličovat a svým způsobem i vytvářet pocit krize, což podpoří jeho zájmy. Muller například tvrdí že: „*Populista dychtivě orámuje situaci, jako krizi a nazývá ji existenciální hrozbou, protože taková krize pak slouží k legitimnímu populistickému vedení.*“⁴⁴ I Laclau tvrdí, že krize je důležitá pro výskyt populistických hnutí:

⁴³ WERNER MÜLLER, Jan. *CO JE TO POPULISMUS ?* Praha: Dybbuk, 2017. ISBN 978-80-7438-183-6. s.99-101

⁴⁴ Tamtéž s.50

„Určitý stupeň krize ve staré struktuře je tedy nezbytným předpokladem populismu, protože, jak jsme viděli, lidové identity vyžadují ekvivalentní řetězce nesplněných požadavků.“⁴⁵ Další autor, který vidí výhody krize pro populisty a zároveň zdůrazňuje jejich ochotu krize nejen využívat, ale i zveličovat je Benjamin Moffitt ten tvrdí že: „Populističtí aktéři se aktivně podílí na „spektakularizaci neúspěchu“, která je základem krize. To jim umožňuje radikálně postavit „lid“ proti nebezpečným „jiným“ a to připraví podmínky a terén politické debaty pro obhajobu silného vedení a nutnost rychlé politické akce pro odvrácení hrozby.“⁴⁶

Mnoho lidí má tendenci na populismus nahlížet předem, jako na negativní jev, což ale nemusí být zcela správně. „*Populismus je vnímán jako hrozba, ale také jako potenciální korektiv politiky, která se jaksí vzdálila lidu*“⁴⁷ Díky absenci definice populismu může být pohled na tento jev zkreslený až tak, že jej lidé začnou zaměňovat za jiné politické jevy, typickým příkladem může být záměna populismu s demagogií. Demagogie je občas doprovázena populistickou rétorikou a naopak. To může přispívat k tomu, že na populismus lidé předem nahlíží, jako na čistě negativní jev.⁴⁸ Nicméně demagogie je definována, na rozdíl od populismu, který je komplexním a přizpůsobivým jevem bez jasné definice a na rozdíl od demagogie není jisté, zdali je populismus především negativní jev. Přínos populismu zvláštním způsobem charakterizoval mexický politolog Benjamin Arditi, který o populismu prohlásil, že jde o: „*opilého hosta na večírku: nerespektuje slušné chování u stolu, je nezdržlivý, dokonce může začít „flirtovat se ženami ostatních hostů“.* Ovšem je také možné, že svým blábolením prozrazuje pravdy o liberální demokracii, která pozapomněla na svůj základní ideál svrchované vlády lidu.“⁴⁹

Zde se dá uvést otázka, zdali je populismus jako takový čistě negativní jev, neboť jak se zdá má i své výhody. Z citace totiž vyplývá, že výskyt populismu v politickém prostředí toho, či onoho státu nemusí být „nemocí“ nýbrž „symptodem“, který může upozornit tradiční politiky na výskyt problémů, které byly až doposud stávající politickou reprezentací ignorovány. Z toho může částečně i plynout negativní pohled na tento jev. Populismus se sice chová nepříjemně,

⁴⁵ LACLAU, Ernesto. *On Populist Reason*. 1. Beccles: Verso, 2005. ISBN 1-85984-651-3. s.177

⁴⁶ MOFFITT, Benjamin. How to Perform Crisis: A Model for Understanding the Key Role of Crisis in Contemporary Populism. *Government and Opposition* [online]. 2015, 50(2), 189-217 [cit. 14. března 2024]. Dostupné z: https://www.jstor.org/stable/26350371?read-now=1&seq=1#page_scan_tab_contents . s.190

⁴⁷ WERNER MÜLLER, Jan. *CO JE TO POPULISMUS ?* Praha: Dybbuk, 2017. ISBN 978-80-7438-183-6. s.22

⁴⁸ HAVLÍK, Vlastimil a Aneta PINKOVÁ. *Populisté, protestní strany, outsideri? Několik poznámek ke konceptualizaci populistických politických stran*. *Rexter* [online]. 2012, 123 [cit. 14. března 2024]. ISSN 1214-7737. Dostupné z: https://web.archive.org/web/20131204011712/http://www.rexter.cz/wp-content/uploads/rexter_02_2012_04.pdf

⁴⁹ WERNER MÜLLER, Jan. *CO JE TO POPULISMUS ?* Praha: Dybbuk, 2017. ISBN ISBN 978-80-7438-183-6. s.22

ale poukazuje na důležité problémy společnosti i vlády a díky tomu je může vládnoucí třída identifikovat a efektivně řešit. Nahlížení na populismus, jako na negativní jev, jako na onu „nemoc“ politiky je tedy značně zkreslený pohled na problematiku, možná by se dal vnímat, spíše jako alarm, který má společnost a politiky informovat, že je něco špatně a je třeba začít onen problém, či problémy řešit, jinak je vyřeší populisté za ně, nebo se o to alespoň pokusí.

Z této citace lze vyčíst i určitou tendenci, některých autorů, kteří nechtějí chápat populismus, jako čisté zlo, či ohrožení demokracie, ale chtějí najít i pozitivní aspekty tohoto fenoménu, který může být se správným přístupem využit i k pozitivnímu ovlivnění politiky, přinejmenším tím, že upozorní na problém, který by byl jinak ignorován, populismus tedy skutečně může být i „korektivem“ demokracie a tím jí prospívat. Takzvaná minimální definice populismu, by se dala vyčíst již ze začátku první kapitoly, kde lze vidět, že téměř každý autor tvrdí, že jedním ze základních znaků populismu je dělení na „lid“ a „jiné“ či „elity“, avšak to samozřejmě, jako definice populismu nestačí, avšak tento pohled může rovněž přispívat k negativní reputaci populismu, neboť „takto je k populismu často referováno, především žurnalisty a je tak označována osoba, strana, či například rozhodnutí, které činí nároky a odvolává se na běžné „neelitní“ lidi. Na veřejnosti je poté často pojem populismus používán pejorativně a naznačuje, že osoba, či strana, která jej využívá je oportunistická, či dokonce nedemokratická.“⁵⁰

Další náhled na populismus lze vidět i v následující parafrázi. „V obecném chápání je populismus soubor myšlenek, či argumentace, která je chytlavá a atraktivní, založená na emotivních a iracionálních základech, které charakterizuje i touha po jednoduchém řešení komplikovaných problémů ve přímém spojení s vůlí většiny. To se velmi často projevuje ve zjednodušujícím zrovnoprávnění s demokracií, kde je vůle většiny neomezená a nepřihlíží tedy k respektu názoru menšiny (teze tyranie většiny). Populisté tedy tvrdí, že většina je z demokratické logiky správná a musí být respektována. Takováto idealizace většiny pak vede k tvrzení, že jediný morální zdroj pravdy je lid.“⁵¹ Zde lze vidět několik definičních znaků, které se všechny objevily již výše v práci z úst jiných autorů, avšak parafráze pokračuje. „Nicméně tato tvrzení ignorují skutečnost, že se populismus zpravidla objevuje v rychle se modernizující společnosti. Populismus představuje vzpouru reakčních, zaostalých skupin, které populistický politik rád využije, respektive rád využije nespokojenost společnosti a tvrdí, že je

⁵⁰ RIEDEL, Rafal. Populism and Its Democratic, Non-Democratic, and Anti-Democratic Potential. *Polish Sociological Review* [online]. 2017, 199(1) [cit. 14. března 2024]. Dostupné z: <http://www.jstor.org/stable/26383076> s. 289.

⁵¹ Tamtéž s. 289.

mluvčím nespokojených. Jak tvrdí Lawrence Goodwyn ve svém díle *The Populist Moment*, populismus nikdy nebyl jen protestní politikou. Ve svých počátcích šlo o boj ve prospěch lidové vlády a to zvláště v situacích, kdy se zdálo, že demokracie je v ohrožení ze strany korporátních gigantů, či stále sílícího alien state.⁵²

Autor tímto nezpochybňuje samotné znaky populismu vyjmenované výše, ale celkově negativní náhled na populismus, kdy tyto znaky populismu mohou vést lidi k negativnímu nahlížení na tento fenomén, nicméně jak autor uvádí, je možné, že populismus je kvůli tomu chápán špatně. V prvopočátcích může jít o reakci na ohrožení demokracie ze strany například korporátních zájmů, které vzbuzují oprávněnou nelibost ve společnosti a té následně využije zručný populist a stává se oním hlasem nespokojených, jejichž hlasy ve volbách může snadno získat. Na tomto tvrzení lze vidět, že populismus by v tomto případě mohl skutečně sloužit, jako alarm, neboť bez původního ohrožení demokracie, by nedošlo k nespokojenosti ve společnosti a ta by poté neprahla po ideálně rychlém a snadném řešení komplexního problému, kterého může zručný populist využít, nabídnout lidu řešení a tím může dojít k rozmachu populismu v dané společnosti.

Co se negativního nahlížení na populismus týče a především jistého strachu, který v mnoha lidech vyvolává, je důležité připomenout i to, že větší část populistických vůdců ve své snaze ohrožit demokracii selže. Statistické analýzy ukázaly, že k velkému úpadku demokracie vede jen 24% úspěšných populistů, kteří se ujmou vlády a jen třetina vlád populistů má významnější vliv na úpadek demokracie.⁵³ Byť se mnohým může zdát, že demokracie je velmi zranitelná vůči populismu, pravdou je, že samotný populismus je velice křehký. Mimo problémy s udržitelností populismu zmíněné výše skrze P. Taggarta, existuje další velmi známý autor, který pojednává o zranitelnosti populismu. Kurt Weyland ve své práci s názvem „*How populism dies*“ popisuje tři základní slabiny populismu. 1) Převaha sebevědomého vůdce znamená časté chyby, které ohrožují výkon a nahlodávají podporu mas, což je hlavní zdroj moci populisty. 2) Arogantní vůdci mají problém budovat silnou podporu u jiných silných politických aktérů, to často vede k protiútokům ze stran establishmentu. 3) Mnoho populistů brzděných těmito slabinami naráží na institucionální brzdy a protiváhy a také na vnější omezení.

⁵² RIEDEL, Rafal. Populism and Its Democratic, Non-Democratic, and Anti-Democratic Potential. *Polish Sociological Review* [online]. 2017, 199(1) [cit. 14. března 2024]. Dostupné z: <http://www.jstor.org/stable/26383076> s. 289-290

⁵³ WEYLAND, Kurt. How Populism Dies: Political Weaknesses of Personalistic Plebiscitarian Leadership. *POLITICAL SCIENCE QUARTERLY* [online]. 2022, 137(1), 9-42 [cit. 2024-03-15]. Dostupné z: doi:10.1002/polq.13277 s.12

V důsledku těchto tří problémů mnoho populistických vůdců padne a v hnutí často nezůstává nikdo dostatečně „silný“, aby mohl „zadusit“ demokracii.⁵⁴

Práce postupně směřuje k různorodějším definicím, neboť nahlížení na populismus se v rámci různých autorů vyvíjí stejně tak, jako se pokusy o definici populismu vyvíjejí v čase. E. Laclau citovaný na začátku práce tvrdí, že populismus je až příliš proměnlivý a neuchopitelný. Mnoho autorů sice souhlasí se znakem členění (lid/jiní), ale přicházejí s různými přístupy a snaží se objevit různé znaky, které následně rozvádějí. Zároveň si autoři všímají proměnlivosti populismu na základě různých prostředí, kde se populismus vyskytuje, a tím přinášejí informace o odlišných typech populismu, který se přizpůsobuje potřebám vyplývajícím ze situace v daném politickém prostředí. Zároveň existují i výzkumy populismu z hlediska historie, neboť populismus se vyvíjí i v čase a některé své znaky si nese skrze historii, proto je na místě se na závěr první kapitoly věnovat krátce i historickému vývoji tohoto fenoménu, což pomůže lépe pochopit, jak by se mohl populismus měnit do budoucna. Je třeba pamatovat, že „populismus nemůže být plně pochopen bez studia jeho historie, protože současná forma populismu je výsledkem jeho vývoje, tedy specifického sledu procesů v průběhu historie populismu.“⁵⁵

1.3 Historická evoluce populismu

Ranné kořeny populismu by se daly vysledovat až do dob starověkého Říma k hnutí bratří Gracchů konkrétně tedy hnutí „*populares*“ což v překladu znamená „*naklonění lidu*“⁵⁶. Jedním ze základních znaků populismu je jeho navázání na lid a tvrzení, že správná politika vychází z lidu, to lze spatřovat už v tomto antickém hnutí, navíc někteří autoři uvádějí, jako jeden z atributů populismu existenci charismatického vůdce a rozdělení společnosti na „lid“ a „jiné“ nejčastěji „zkorumpované elity“, jak práce uvádí výše. I tento znak toto hnutí splňuje, neboť „Tiberius Gracchus byl mezi plebejci velmi populární a naopak u senátorů vzbuzoval obavy, které se prohlubovaly s tím, jako rostla jeho osobní moc a posílily ještě více, když Tiberius zavedl právo odvolat se k lidu, což mělo posílit práva plebejců v rámci Římské

⁵⁴ WEYLAND, Kurt. How Populism Dies: Political Weaknesses of Personalistic Plebiscitarian Leadership. *POLITICAL SCIENCE QUARTERLY* [online]. 2022, 137(1), 9-42 [cit. 15. března 2024]. Dostupné z: doi:10.1002/polq.13277 s.17

⁵⁵ RIEDEL, Rafal. Populism and Its Democratic, Non-Democratic, and Anti-Democratic Potential. *Polish Sociological Review* [online]. 2017, 199(1) [cit. 15. března 2024]. Dostupné z: <http://www.jstor.org/stable/26383076> s. 289.

⁵⁶ English-Word Information. *Wordinfo.info* [online]. [cit. 8. března 2024]. Dostupné z: <https://wordinfo.info/unit/1728/page:2>. s.2

politiky.“⁵⁷ Lze tedy tvrdit, že některé typické znaky existovaly již mnohem dříve. I etymologie samotného názvu tohoto fenoménu tedy slovo „*populismus*“ lze vysledovat do dob hnutí „*populáres*“, které by se velmi zjednodušeně dalo popsat, jako politické hnutí spoléhající především na podporu veřejnosti.⁵⁸

Nicméně v rámci historického exkurzu je třeba sledovat, především moderní historii, kde se už objevuje pojem populismus, jako takový. V moderní historii je populismus déle trvající jev, který se vyvíjí a je třeba se pokusit objevit podobnosti a rozdíly v dřívějším populismu a jeho dnešní podobě. Takováto komparace může ukázat, že se populismus vyvíjí a možná i lépe pochopit, jak se vyvinul do dnešní podoby a do jakých podob by se mohl vyvinout v budoucnu. „Jedna z prvních analytických prací, která se populismem zabývala, byl článek „*The McNary-Haugen Movement*“ zveřejněný v časopise „*The American Economic Review*“ od autora John. D. Blacka z roku 1929.“⁵⁹ I v moderní historii se tak lze setkat s populismem již daleko dříve a nelze tedy nahlížet na tento jev, jako na novinku posledních desetiletí. „Ve výše zmíněném článku se rozebírají politické a ekonomické aspekty vztahů mezi zemědělským sektorem a obchodním sektorem a průmyslem. Tato oblast analýzy velmi dobře koreluje s populistickou ideologií agrární revoluce v USA odehrávající se v devadesátých letech 19. století a navazuje na koncept dvou národů tedy národa výrobců „vykořisťovaných“ a národa bohatých elit. Toto rozlišení dalo vzniknout současné politické linii v populistické politice: tedy konfrontační vztah mezi autentickými lidmi a parazitickou elitou.“⁶⁰ První kroky populismu přinejmenším ve Spojených státech tak lze vysledovat až do 19. století, proto je důležité se podívat, jak tyto první kroky populismu vypadaly a podívat se, jestli jednání tohoto starého populismu odpovídají jeho dnešní podobě.

Na počátku 90. let 19. století koalice farmářů, dělníků a aktivistů střední třídy založila nezávislou politickou stranu s názvem Lidová strana, také známá jako Populistická strana. Tato strana byla produktem širokého sociálního hnutí, které se objevilo v reakci na trýznivé změny v americké ekonomice a společnosti.⁶¹

⁵⁷ *Digital Prosopography of Roman Republic* [online]. [cit. 4. března 2024]. Dostupné z: <http://romanrepublic.ac.uk/person/1525/>

⁵⁸ RIEDEL, Rafal. Populism and Its Democratic, Non-Democratic, and Anti-Democratic Potential. *Polish Sociological Review* [online]. 2017, 199(1) [cit. 4. března 2024]. Dostupné z: <http://www.jstor.org/stable/26383076> s. 289.

⁵⁹ Tamtéž. s. 289.

⁶⁰ Tamtéž

⁶¹ POSTEL, Charles. SAN FRANCISCO STATE UNIVERSITY. *American Populism, 1876-1896* [online]. [cit. 2. března 2024]. Dostupné z: <https://digital.lib.niu.edu/illinois/gildedage/populism>

„Více než kterákoli jiná organizace položila základy populistického hnutí National Farmers' Alliance and Industrial Union. Organizace, která se často nazývá jednoduše Farmers' Alliance, začala uprostřed spekulativního rozmachu půdy na pláních centrálního Texasu během 70. a počátku 80. let 19. století. Původně měla přilákat nové osadníky, přivést nové železniční tratě a zvýšit hodnotu zemědělské půdy. Ale jak se pozemkový boom změnil v krach, Farmers' Alliance se snažila zachránit farmáře v nouzi prostřednictvím marketingových družstev, vládní regulace a měnové reformy. Aliance se snažila organizovat farmáře, přičemž jejich hlavním cílem bylo, aby si farmáři osvojili profesionální a obchodní metody, aby získali politický vliv a vyjednávací sílu v národním hospodářství. Původcem jejich politiky byl Dr. Charles Macune, který byl přesvědčen, že příčina venkovské chudoby spočívá v nedostatečné organizaci farmářů. Macune i jeho blízcí spolupracovníci byli prominentní venkované, zatím co řadoví členové byli zpravidla malí a chudí farmáři, spojovala je však vize zlepšení situace na venkově.“⁶²

Lze vidět, že primární cíl Aliance byl pomoci farmářům a zlepšit poměry na Americkém venkově té doby. Organizace byla nepolitická a Populistická strana vznikla na základě této Aliance. Navíc strana, jako taková by v některých ohledech neodpovídala dnešním představám o populismu. Dnešní pohled na populismus často naznačuje, že populismus je především záležitostí nevzdělaných lidí, a že jeho cílem je vzbuzovat emoce ve voličích a nespolehat se na rozum.⁶³ I statistiky dokládají, že politici dnes označovaní za populisty jsou preferováni spíše méně vzdělanými voliči, což lze vyčíst i ze statistik, které vzešly z voleb do Poslanecké sněmovny České republiky v roce 2021, kde se ukázalo, že podporovatelé Andreje Babiše jsou častěji lidé bez maturitního vzdělání.⁶⁴ Je možné takto smýšlet i o starších formách populismu?

„Farmářská aliance přijala heslo osvícenství „Vědění je síla“. A v tomto duchu vybudoval populismus pozoruhodný intelektuální podnik, který přivedl do tříd, na přednášky a semináře statisíce mužů a žen. Populistická strana byla známá jako „čtenářská strana“ a „strana psaní a mluvení“. Populisté věřili, že vzdělání je nejúčinnějším prostředkem k odstranění

⁶² POSTEL, Charles. SAN FRANCISCO STATE UNIVERSITY. *American Populism, 1876-1896* [online]. [cit. 6. března 2024]. Dostupné z: <https://digital.lib.niu.edu/illinois/gildedage/populism>

⁶³ NOORDZIJ, Kjell, Williem de KOSTER a Jeroen Van Der WAAL. A revolt of the deplored? The role of perceived cultural distance in the educational gradient in anti-establishment politics. *The British Journal of Sociology* [online]. 2021, 72(5), 1448–1463 [cit. 6. března 2024]. Dostupné z: doi:10.1111/1468-4446.12892; POSTEL, Charles. SAN FRANCISCO STATE UNIVERSITY. *American Populism, 1876-1896* [online]. [cit. 6. března 2024]. Dostupné z: <https://digital.lib.niu.edu/illinois/gildedage/populism>; RIEDEL, Rafal. Populism and Its Democratic, Non-Democratic, and Anti-Democratic Potential. *Polish Sociological Review* [online]. 2017, 199(1) [cit. 6. března 2024]. Dostupné z: <http://www.jstor.org/stable/26383076> s. 289

⁶⁴ Median. *Výzkum pro volební studio ČT* [online]. 22. 10. 2017 [cit. 6. března 2024]. Dostupné z: https://www.median.eu/cs/wp-content/uploads/2017/10/Vyzkum_pro_volebni_studio.pdf s.18

propasti mezi chudobou ve venkovských oblastech a prosperitou střední třídy ve městech. Vzdělávání by postavilo zemědělství na profesionální a obchodní základ a zlomilo by monopol na „business intelligence“, který poskytoval firemním elitám obchodní výhodu.“⁶⁵

Takovéto pojetí populismu je poněkud v rozporu s dnešním pohledem na tento fenomén z parafrází výše rovněž vyplývá, že politická moc, kterou se Aliance a později Populistická strana snažily získat, neměla sloužit jen k uchopení politické výhody, ale primárně šlo o zlepšení životní situace lidí, kteří žili primárně na venkově a jejichž postavení v tehdejší společnosti bylo horší než postavení „elitního“ obyvatelstva v centrech. Zároveň tito lidé byli znevýhodněni a opomíjeni, což byl nejspíše jeden z důvodů popularity tohoto hnutí. „Většina farmářů, kteří podporovali populistickou věc, vlastnila malé nebo středně velké podniky. V historické paměti je populistický farmář často vnímán jako zástupce malých lidí v národě, kterému stále více dominují velké železniční, průmyslové a bankovní podniky. V mnoha ohledech to byli skutečně liliputáni konfrontující korporální giganty. To však vedlo k historické mylné představě, že populisté se chtěli hlavně vrátit do minulosti malých, lokálních a decentralizovaných institucí. Ve skutečnosti, populističtí farmáři, kteří neodmítali centralizaci a obří úspory z rozsahu, přijali tyto principy pro své vlastní obchodní účely.“⁶⁶ Z této parafráze vyplývá, že populisté se v podstatě chtěli modernizovat, aby byli konkurenceschopní v prostředí korporálních gigantů, Populistické hnutí se snažilo o to vyrovnat onu propast mezi malým venkovem a velkými městy. Jejich cíl nebyl návrat do minulosti, ale zlepšení svého postavení a hnutí jako takové tak neodpovídalo moderní představě o populismu, tato zjištění potvrzují výše použitá slova „Lawrence Goodwyn ve svém díle *The Populist Moment*, populismus nikdy nebyl jen protestní politikou. Ve svých počátcích šlo o boj ve prospěch lidové vlády a to zvláště v situacích, kdy se zdálo, že demokracie je v ohrožení ze strany korporálních gigantů, či stále sílícího alien state“⁶⁷

Toto zjištění z historie ukazuje, že populismus se v průběhu let vyvinul do zcela jiné podoby a přitom si zachoval svůj základ, tedy určitou formu boje proti „elitám“, avšak v dnešním pojetí jde spíše o nástroj k uchopení moci, zatím co v případě Aliance a později Populistické strany byla politická moc součástí boje za zlepšení postavení znevýhodněné části

⁶⁵ POSTEL, Charles. SAN FRANCISCO STATE UNIVERSITY. *American Populism, 1876-1896* [online]. [cit. 17. března 2024]. Dostupné z: <https://digital.lib.niu.edu/illinois/gildedage/populism>

⁶⁶ Tamtéž

⁶⁷ RIEDEL, Rafal. Populism and Its Democratic, Non-Democratic, and Anti-Democratic Potential. *Polish Sociological Review* [online]. 2017, 199(1) [cit. 7. března 2024]. Dostupné z: <http://www.jstor.org/stable/26383076> s. 289-290

populace, avšak dnes je politická moc zpravidla hlavním cílem populistů, kteří cílí na nespokojeného voliče a nemusejí vždy řešit problémy svých voličů. Tato proměna populismu by se dala charakterizovat jako spíše negativní, nicméně bude nutné zkoumat ještě další populistická historická hnutí, aby se ukázalo, jestli je Populistická strana výjimkou, či typickým hnutím své doby. Zároveň je třeba se dále zabývat historií populismu, aby práce zjistila, zdali doposud objevené historické rozdílnosti a podobnosti populismu jsou jediné, či existují i další rozdíly a podobnosti, nicméně již nyní lze tvrdit, že historický exkurz přináší zajímavá a důležitá zjištění, která dokazují, že pohled na populismus se v průběhu jediného století razantně proměnil.

Dalším zkoumaným hnutím jsou Ruští *Narodnici* a lze se na ně dívat, jako na jedny z prvních zástupců moderního populismu, kteří se objevují ve stejném historickém období, jako „Populistická strana“ v USA. Toto hnutí však pochází z tehdejšího Ruska. *Narodnici* vykazují některé typické znaky populismu dnešní doby a naopak i podobnosti s jejich současníky v USA. Jde o jedno z prvních hnutí organizovaného populismu, které apeluje na lid, jako primární zdroj moci v kontrastu vůči tehdejší Ruské aristokracii, která hrála roli zkorumpované elity. Hnutí zároveň využívalo média na šíření své myšlenky a oslovení lidí. Na rozdíl od Amerického hnutí však selhalo ve vytvoření relevantní politické síly a zůstalo spíše radikálním hnutím.⁶⁸ Zde lze sledovat mnoho podobností s dnešním moderním populismem včetně hlavního znaku populismu, na kterém dlouhodobě panuje shoda mezi většinou autorů, a sice situace „lid“ versus „elita“. Další zajímavé zjištění je skutečnost, že populismus využíval média už v raných dobách svého působení, dnes je k šíření a propagaci populistických hnutí často využíván internet, masmédiá a sociální sítě, které jsou do určité míry stále nové, podobně se chovají *Narodnici*, kteří začínají využívat tisk, který s pokračující industrializací a rozvojem přinášel čím dále více efektivní způsob, jak šířit zprávy a myšlenky. „Hlavními zájmy tohoto hnutí byla sociální spravedlnost a rovnost. Šlo tedy o druh agrárního socialismu, přičemž sedlácká společnost byla viděna, jako ideální sociální organizace. Zemědělci a sedláci byli hnutím vnímáni jako „pravý lid“, který byl „nezkažen zlem civilizace“ a morální nárok této myšlenky bylo nahrazení zkorumpované elity v čele s Caristickou šlechtou nezkorumpovatelnou a upřímnou venkovskou přirozeností. Tato teze však nepřišla od samotných sedláků, ale od Ruské inteligence té doby, která zpravidla žila v daleko lepších poměrech a onen „pravý lid“ z venkova byl značně idealizovaný. Tím došlo k zajímavému paradoxu, kdy celá myšlenka hnutí pocházela od

⁶⁸ VARÃO, Rafiza. We, The Narodniks: Russian populism, political propaganda, and the press in the 19th century. *Estudos Históricos* [online]. Rio de Janeiro, 2022, 36(78), 6-28 [cit. 7. března 2024]. Dostupné z: <https://www.scielo.br/j/eh/a/tMqm8N5STSCYW5PQ5tsyrmK/?format=pdf&lang=en> s.12-13

vzdělaných a privilegovaných lidí z měst, či venkovských statků, oddělených od malých vesnic. Z tohoto spojení intelektuálů a venkovanů měla vzejít revoluce, která by nakonec vedla k vytvoření rovnostářské a soběstačné společnosti, která by se obešla bez západní industrializace. “⁶⁹

Zde lze vidět další podobnost s moderním populismem, konkrétně s tvrzením Mullera uvedeným výše v práci, i tady dochází totiž ke zvolení onoho „pravého lidu“ tedy rozdělení společnosti, kdy populisté jasně definují, kdo je skutečný „lid“ v tomto případě jde o venkovany, především sedláky a zemědělce, avšak lze zde vidět i rozpor s jejich současníky v USA. Zatím co Populistická strana vzešla z farmářů, byť její vůdci byli stále bohatí a úspěšní a řadoví členové neměli tak dobré zázemí, stále se jednalo o jednu skupinu, která se snažila řešit své primárně ekonomické problémy. Zde však vidíme, že myšlenka přichází od zcela odlišné skupiny lidí, tedy především městských intelektuálů, kteří sami nebyli součástí venkovské komunity, ani nemuseli řešit problémy běžného „sedláka“ chybí zde tedy sjednocující motiv, který Aliance a později Populistická strana v USA skutečně měly, to by dost možná mohlo být důvodem, proč na rozdíl od USA nedošlo u *Narodniků* k přetvoření v relevantní politickou sílu. Také v tom mohl sehrát svou roli i vládnoucí režim, neboť Carské Rusko nebylo na rozdíl od USA demokraticky řízenou zemí. Další silný kontrast se současníky v USA je fakt, že zatímco Populistická strana se snažila naučit zemědělce fungovat v novém industriálním a moderním prostředí tak, aby využili jeho výhod a vedla své členy ke vzdělávání, zde vidíme de facto pravý opak, kdy paradoxně městští intelektuálové odmítají industrializaci a snaží se zachovat venkovské způsoby takové, jaké jsou, byť i zde existuje určitá tendence vzdělávat venkovany skrze média, což byla myšlenka Herzena, který byl novinář a *Narodnik*, nicméně zde nešlo o vzdělávání jako takové, ale spíše o šíření propagandy hnutí, které mělo vést k revoluci „*Herzen věřil, že noviny by měly šířit propagandu, vzdělávat a nakonec přivést „pravý“ lid k moci na úkor Cara.*“⁷⁰

To je další podobnost s dnešním pojetím populismu, kdy se často jedná o strany „anti establishmentu“, které apelují na boj proti zavedeným stranám, či vládě, naopak rozdíl zde je jednoznačně v tom, že dnes se populismus výhradně objevuje v demokratických systémech, což rozhodně nebyl případ Ruska v devatenáctém století. Toto zjištění ukazuje, že stejně, jako dnes existují různé formy a přístupy k populismu. I na přelomu devatenáctého a dvacátého století

⁶⁹ VARÃO, Rafiza. We, The Narodniks: Russian populism, political propaganda, and the press in the 19th century. *Estudos Históricos* [online]. Rio de Janeiro, 2022, 36(78), 6-28 [cit. 7. března 2024]. Dostupné z: <https://www.scielo.br/j/eh/a/tMqm8N5STSCYW5PQ5tsyrmK/?format=pdf&lang=en> s.13-14

⁷⁰ Tamtéž s. 15

existovaly různé formy a přístupy k tomuto jevu. Zdá se tedy, že raná forma moderního populismu byla přizpůsobivá danému prostředí a podle něj se měnila, podobně jako dnes, přeci jen myšlenka dokonalého venkova držícího se svých starých způsobů do méně industrializovaného Carského Ruska na přelomu století zapadá více, než myšlenka modernizace a využití kapitalismu a rychlého pokroku, jehož tempo a síla se s USA nemohly rovnat. Naopak v USA by podobný návrat do minulosti a odmítnutí modernizace mohl vést k prohloubení ekonomických problémů tamních zemědělců a ne k řešení jejich už tak neuspokojivé situace, populismus na tyto značné rozdíly mezi oběma státy zareagoval a přizpůbil se tamním podmínkám, což mu umožnilo se vyskytnout v obou zcela odlišných světech, ať už mluvíme o rozdílech ve vzdělanosti obyvatelstva, míře industrializace, či typu politického řízení státu populismu tehdejší doby nedělalo problém „zakořenit“ v obou státech, což dokládá, že schopnost adaptace a značná flexibilita jsou znaky populismu, které se v rámci moderní historie zachovaly dodnes.

1.4 Vývoj vnímání populismu

Stejně jako populismus samotný, tak i vnímání tohoto jevu se v rámci odborné komunity v průběhu času mění, proto je důležité se podívat na vývoj chápání tohoto jevu. Takovýto přístup práci umožní zdůraznit rozpory a shody mezi autory a také pomůže odhalit, zdali se výzkum tohoto fenoménu ubírá vpřed, či se zaseknul, popřípadě pomůže poukázat na problémy s výzkumem populismu spojené. Na závěr se práce v této podkapitole pokusí sumarizovat rozdíly mezi dřívějším přístupem k výzkumu populismu a jeho nynějším pojetím. V průběhu dvacátého století vzniklo rovněž nezanedbatelné množství prací o populismu, především v oblasti Latinské Ameriky, kde tento fenomén začal nabírat na síle již v polovině století. Proto se práce zabývá konceptem, který byl použit k definici tohoto fenoménu.

„Od 60. do 80. let dvacátého století přijala většina autorů při zkoumání Latinskoamerického populismu kumulativní koncepty. Tato preference pro byla poháněna především ze strany převládajících teorií rozvoje a zaostalosti. Teorie rozvoje i teorie zaostalosti měly jasné ekonomicko-strukturalistické tendence. Výzkumníci předpokládali, že především socioekonomické procesy utvářejí a řídí politiku. Kumulativní koncepty populismu měly také empirický základ, protože mnoho příkladů klasického populismu od 30. do 60. let vykazovalo tento syndrom definičních atributů. Různé předpokládané charakteristiky populismu se tedy ve skutečnosti překrývaly. Nicméně v průběhu 70. let začaly ekonomicko-strukturalistické přístupy trpět v důsledku přesvědčivé kritiky, navíc v průběhu 80. a 90. let se populistická

politika začala objevovat a to ve velice odlišném socioekonomickém prostředí ve srovnání s klasickým populismem. Ve skutečnosti někteří prezidenti, kteří si udrželi svůj úřad prostřednictvím populistické politické taktiky, uzákonili neoliberální reformy, které se radikálně lišily od ekonomického populismu. Přesah mezi předpokládanými atributy populismu se tak drasticky zmenšil. Ve výsledku kritika namířená proti teorii rozvoje a teorii zaostalosti tedy inspirovala rozložení kumulativních představ o populismu. Tento teoretický posun také přispěl k novým konceptualizacím populismu, jako je Laclauovo zaměření na populistický diskurz.⁷¹ Zde lze vidět, že pojetí populismu bylo značně ovlivněno vnímáním autorů a to především pohledem, který tvrdil, že politika reaguje primárně na socioekonomické procesy a tudíž vychází v první řadě z nich. Navíc klasický populismus od 30. let tomuto myšlení odpovídal. Nicméně opět došlo k tomu, že se populismus adaptoval, aby přežil v novém zcela odlišném prostředí. Toto narušilo běžný pohled na populismus a vedlo to k nutnosti přijít s novými pohledy na tento jev.

„V rámci odborných autorů došlo k značné nesourodosti. Někteří se rozhodli zůstat u kumulativních konceptů při výzkumu populismu, jiní se přizpůsobili tím, že se snažili přijít s redefinicí populismu, jakožto radikálního konceptu. Někteří z autorů dokonce v reakci na tuto proměnu populismu zcela opustili socioekonomické charakteristiky, jako definiční atributy populismu. Velké množství autorů začalo prosazovat koncepční inovace. Brzy se tak zrodila myšlenka, že pokud má být populismus definován, je třeba zjistit, jaká je jeho doména. Obecně platí pravidlo, že většina populistických vůdců hledá oporu u skupin, které jsou méně majetné, či jiným způsobem znevýhodněné, nicméně i zde se našly výjimky, jako jsou Mario Vargas Llosa v Peru a Joaquín Lavín v Chile, kteří získali silnější podporu mezi lépe situovanými skupinami. To vedlo k názoru, že populismus nelze definovat na základě třídního složení jeho voličského jádra. Socioekonomická politika, politická strategie a politický styl tak zůstaly zachovány, jako možné znaky v rámci definice populismu, nicméně žádná ucelená definice nebyla objevena.

S blížícím se novým milénium se tak pozornost mnoha autorů zaměřila na dva hlavní koncepty, a sice politický populismus a ekonomický populismus. Ekonomický populismus je pro politickou analýzu příliš matoucí, neboť zahrnuje mnoho rozdílných atributů, které lze jen těžko sloučit do jednoho konceptu. Vhodnější je tedy koncept politického populismu, který

⁷¹ WEYLAND, Kurt. Clarifying a Contested Concept: Populism in the Study of Latin American Politics. *Comparative politics*. 2001, 34(1), 1-22. [cit. 7. března 2024] dostupné z <https://www.jstor.org/stable/422412>

zjednodušeně tvrdí, že populismus se dá konceptualizovat jako specifický způsob politického soutěžení a výkonu politické moci. Tento koncept redefinuje populismus nejlépe, neboť vystihuje základní cíl populistických vůdců, získat a uplatnit moc, a zároveň využívat k tomuto účelu hospodářskou a sociální politiku. Tedy tato rekonceptualizace je nejvíce naladěna na oportunistický populismus a primárně spočívá v zastávání anti elitní rétoriky, zpochybňování *statu quo*, dělení na přátele (lid) a nepřátele, který ve skutečnosti tvoří politiku (elity/jiní) a historicky vychází z přesvědčení, že vůdce ochrání lid před zhoubným nepřítelem.⁷²

Zde můžeme vidět cestu k základnímu pojetí populismu, která trvala od zhroucení definic klasického populismu. Jelikož se klasický populismus dal jako konceptuální definice používat od 30. až do 60. let a jeho definitivní zhroucení přišlo v podstatě během let 80. je pochopitelné, že takováto událost vyvolala mezi autory chaos, který přetrvával v 80. a 90. letech až do příchodu populismu, jako politického konceptu. Ten už v sobě zahrnuje základní znaky, se kterými se lze setkat při studiu populismu i dnes, tedy dělení na lid/elity, osobnost vůdce a svým způsobem i pojetí ideologie, strategie a stylu s primárním cílem dosažení politické moci.

Koncept však nelze brát za definici populismu, pouze za určení základních znaků, přičemž i Weyland, jak vyplývá z textu, poukazuje primárně na dělení společnosti tedy lid/elita, což je nejčastěji uváděný znak populismu, nicméně jak již práce uvádí výše, tento znak samotný nestačí, aby byl politik, který jej využívá označen za populistu. Práce zde zjistila, že jen na odhalení základního konceptu populismu bylo potřeba více než jedné dekády zkoumání a různých přístupů od mnoha autorů. Navíc zjištění z této podkapitoly poukazuje na to, že to byla právě flexibilita a neuvěřitelná schopnost adaptace, která způsobila onu dekonstrukci staré definice a je to primárně ona flexibilita populismu, která jej činí dodnes nedefinovaným to, však vyvolává otázku. Nejsou právě tyto události jasným znamením toho, že jedním z nejdůležitějších znaků populismu je jeho schopnost proměny a adaptace? Neodhalil populismus jednu ze svých hlavních vlastností paradoxně tím, že se přizpůsobil a rozbil starou definici, která byla funkční od 30. let? Navíc mnoho autorů naráží na problém flexibility, která pramení zpravidla z neurčité ideologie, schopné se navázat na jiné ideologie a přizpůsobit se tak proměnlivému politickému prostředí. Autoři poté mají problém s definováním tohoto jevu, neboť tyto vlastnosti, které lze přiřadit pod „flexibilitu“ populismu účinně chrání populismus

⁷² WEYLAND, Kurt. Clarifying a Contested Concept: Populism in the Study of Latin American Politics. *Comparative politics*. 2001, 34(1), 1-22. [cit. 7. března 2024] dostupné z <https://www.jstor.org/stable/422412>

nejen před proměnami v politice, ale i před definováním. Tato „flexibilita“ pramenící z neurčitosti a adaptace je pak zmiňována mnoha autory, což ještě více podtrhuje její váhu, jako znaku populismu, přičemž autorů, kteří na tyto problémy naráží, není málo (Laclau⁷³, Riedel⁷⁴, Taggart⁷⁵, Panizza⁷⁶, Albertazzi a McDonell⁷⁷, Muller⁷⁸). Práce dále zjistila, že pohled na populismus byl zcela odlišný a pohled na celý tento fenomén se razantně změnil především mezi 60. a 90. lety došlo k velkému vývoji, kdy nejprve byla ztracena jedna definice, později přišlo mnoho konceptů a nakonec byl vybrán koncept pro politické vědy nejvhodnější, přičemž tento určil základní směr výzkumu a potvrdil první základní definiční znak populismu. Toto byl však vývoj, který pokryl nahlížení na tento fenomén do doby těsně po začátku nového milénia, proto se nyní práce zaměří na výzkum populismu v posledních dvou dekadách, tedy od počátku 21. století do současnosti.

V této pasáži se práce zaměří na studium vybraných článků z let 2000-2019. Cílem je zjistit, jaké přístupy k výzkumu populismu byly v tomto období časté a následně je práce porovnává s výzkumem populismu v posledních letech. To umožní práci zjistit, jestli se výzkum populismu i nadále vyvíjí a případně, jaké bylo nejčastější téma tohoto období v rámci výzkumu populismu. Tato malá komparace rovněž pomůže odhalit vzestup nových přístupů, či oblastí výzkumu populismu, či naopak ukáže, že se žádné nové oblasti a přístupy v dnešním výzkumu neobjevují. Nicméně je třeba pamatovat na fakt, že výzkum populismu je poněkud zmatečný, neboť autorů, kteří se tímto tématu věnují je mnoho a stejně tak je i mnoho různých přístupů a názorů k tomuto tématu, to je důležité zmínit, neboť určitá forma neucelenosti, či přímo „chaosu“ existuje při studiu populismu už od „pádu“ definice „klasického populismu“ v minulém století, jak práce demonstuje výše v rozboru evoluce výzkumu populismu dvacátého století.

Častým tématem tohoto období bylo zaměření se na populismus v různých geografických lokalitách, což má význam pro tuto práci, která se rovněž zaměřuje na několik geografických

⁷³ LACLAU, Ernesto. *On Populist Reason*. 1. Beccles: Verso, 2005. ISBN 1-85984-651-3. s. 4

⁷⁴ RIEDEL, Rafal. Populism and Its Democratic, Non-Democratic, and Anti-Democratic Potential. *Polish Sociological Review* [online]. 2017, 199(1) [cit. 8. března 2024]. Dostupné z: <http://www.jstor.org/stable/26383076> s. 291

⁷⁵ DVOŘÁKOVÁ, Vladimíra, Radek BUBEN a Jan NĚMEC. *!Que el pueblo mande!: levicové vlády, populismus a změny režimu v Latinské Americe*. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON), 2012. Studie (Sociologické nakladatelství), sv. 77. ISBN 978-80-7419-091-9. s.146 – 147.

⁷⁶ PANIZZA, Francisco. *Populism and the Mirror of Democracy*. 1. London: Verso, 2005. ISBN 1-85984-523-1. s. 3-4

⁷⁷ ALBERTAZZI, Daniele a Duncan MCDONNELL. *Twenty-First Century Populism: The Spectre of Western European Democracy*. Basingstoke England: Palgrave Macmillan, 2008. ISBN 978-1-349-28476-4. s.3.

⁷⁸ WERNER MÜLLER, Jan. *CO JE TO POPULISMUS ?* Praha: Dybbuk, 2017. ISBN 978-80-7438-183-6. s.24

lokalit, nicméně tato práce primárně hledá znaky, jenž by bylo možné aplikovat ve všech zkoumaných lokalitách, zatím co studované články se často zaměřují na různé lokality a dopad populismu na danou konkrétní lokaci, či naopak na přizpůsobení populismu v dané lokaci, přičemž často se jedná o populismus ve Spojených státech a Evropě.⁷⁹ Další časté téma především v pozdějších článcích byla otázka migrace, což se dá vysvětlit migrační krizí v Evropě, popřípadě protiimigrační rétorikou Donalda Trumpa v USA, přičemž obě tyto témata se objevují především po roce 2015.⁸⁰ Zajímavé výsledky přináší citovaná Finská studie, která zkoumala pomocí počítačové kvantitativní analýzy a kvalitativní analýzy Finské WTF média, která jsou označována jako „contramedium“, které využívá populistický styl a staví se proti mainstreamovým médiím, následně se autorům podařilo prokázat, že agresivní rétorika využívaná v těchto médiích se vyskytuje i ve Finském parlamentu u stran, jenž jsou označovány za populistické.⁸¹ Tato práce tak přináší informace, jak o významu médií pro populismus tak i ohledně zneužívání migrační krize. Dalším znakem studií z těchto let bylo zaměření na studium různých typů populismu, především na význam nacionalismu a pravicového populismu⁸², který byl nejčastěji zmiňovaným typem populismu ve studovaných článcích. Ke konci tohoto období se začínají objevovat články o vlivu sociálních medií a internetu.⁸³ Tyto se poté rozvíjejí dále, a jak práce odhaluje níže, kde řeší dnešní trendy ve výzkumu populismu, jde o nejviditelnější trend ve výzkumu populismu v posledních letech, neboť masová média mají s populismem

⁷⁹ LACATUS, C. Populism and the 2016 US Election: Evidence from Official Press Releases and Twitter. *Political science and politics* [online]. 2019, 52(2), 223-228 [cit. 8. března 2024]. Dostupné z: doi:10.1017/S104909651800183X; MUIS, J a T IMMERZEEL. Causes and consequences of the rise of populist radical right parties and movements in Europe. *Current Sociology* [online]. 2017, 65(6), 909-930. Dostupné z: doi:https://doi.org/10.1177/0011392117717294

⁸⁰ YLÄ-ANTTILA, Tuukka, Gwenaëlle BAUVOIS a Niko PYRHÖNEN. Politicization of migration in the countermedia style: A computational and qualitative analysis of populist discourse. *Discourse, Context & Media* [online]. 2019, 32, 1-8 [cit. 8. března 2024]. Dostupné z: doi:https://doi.org/10.1016/j.dcm.2019.100326; MUIS, J a T IMMERZEEL. Causes and consequences of the rise of populist radical right parties and movements in Europe. *Current Sociology* [online]. 2017, 65(6), 909-930. Dostupné z: doi:https://doi.org/10.1177/0011392117717294

⁸¹ YLÄ-ANTTILA, Tuukka, Gwenaëlle BAUVOIS a Niko PYRHÖNEN (2019). c.d.

⁸² MUIS, J a T IMMERZEEL. Causes and consequences of the rise of populist radical right parties and movements in Europe. *Current Sociology* [online]. 2017, 65(6), 909-930. Dostupné z: doi:https://doi.org/10.1177/0011392117717294; EKSTRÖM, M, M PATRONA a J THORNBORROW. Right-wing populism and the dynamics of style: a discourse-analytic perspective on mediated political performances. *Palgrave Commun* [online]. 2018, 83(4). Dostupné z: doi:https://doi.org/10.1057/s41599-018-0132-6; HEINISCH, R, E MASSETTI a O MAZZOLENI. Populism and ethno-territorial politics in European multi-level systems. *Comp Eur Polit* [online]. 2018, 16(1), 923-936. Dostupné z: doi:https://doi.org/10.1057/s41295-018-0142-1/s41599-018-0132-6; BLASSING, S, F BÜCHEL a N ERNST. Populism and Informal Fallacies: An Analysis of Right-Wing Populist Rhetoric in Election Campaigns. *Argumentation* [online]. 2019, 33(1), 107-136. Dostupné z: doi:https://doi.org/10.1007/s10503-018-9461-2

⁸³ LACATUS, C. Populism and the 2016 US Election: Evidence from Official Press Releases and Twitter. *Political science and politics* [online]. 2019, 52(2), 223-228 [cit. 8. března 2024]. Dostupné z: doi:doi:10.1017/S104909651800183X

zajímavý „symbiotický vztah“. Tyto články však zpravidla pocházejí z let 2015-2019, proto je třeba se podívat na vybrané články z let 2000-2010, aby práce odhalila, zdali existuje nějaký markantnější rozdíl v přístupu k populismu. Zde lze vidět velký rozdíl, neboť větší část článků se zabývala čistě vztahem mezi demokracií a populismem a přístupem ke studiu populismu, především, jako politickému stylu.⁸⁴ Je však možné už tady sledovat výskyt výše objevených témat, jen v menší míře, konkrétně jde o téma posilování populismu v Evropě⁸⁵ a studiu pravicového populismu⁸⁶, tyto však v tomto období nejsou hlavním tématem, což se nedá říci o výše studovaném období, kde pravicový populismus, migrace a vzestup populismu v Evropě jasně dominují při vyhledávání článků o populismu. Ukazuje se, že výzkum populismu je velice dynamický a přizpůsobuje se tomu, jak se populismus vyvíjí, zároveň lze vidět, že zájem o studium populismu roste s tím, jak se populismus šíří. Největší zlom přichází po roce 2015, kdy se objevují články o vlivu masmédií a internetu na šíření populismu a rovněž razantně roste počet článků, které se zabývají vzestupem populismu v USA a Evropě, rovněž roste počet článků týkající se pravicového populismu, který je posilován migrační krizí respektive protiimigrační rétorikou. Nyní se práce zaměří na výzkum populismu v posledních pár letech a pokusí se zjistit, jaký je nejnovější vývoj na poli výzkumu populismu a jaká témata se nejčastěji objevují právě v dnešní době.

Výzkum populismu se vyvíjí i nyní a v posledních letech se objevují nové trendy ve studiu populismu. Jeden z trendů je zaměření se na stylistickou stránku populismu a sledování jeho vizuálních prvků v různých mediálních formátech.⁸⁷ V posledních letech se rovněž množí články o působení populismu v prostředí sociálních médií na internetu, tedy především sociální sítě. Dalším trendem je zkoumání historických skutečností a souběhu populismu s hnutími, která sama sebe identifikují, jako představitele jediného „správného lidu“ jenž je konfrontován

⁸⁴ ARDITI, Benjamin. Populism, or, politics at the edges of democracy. *Contemporary Politics* [online]. 2009, 9(1), 17-31 [cit. 8. března 2024]. Dostupné z: doi:<https://doi.org/10.1080/1356977032000072486>; AKKERMAN, T. Populism and Democracy: Challenge or Pathology? *Acta Polit* [online]. 2003, 38(1), 147–159. Dostupné z: doi:<https://doi.org/10.1057/palgrave.ap.5500021>; CANOVAN, Margaret. The People, the Masses, and the Mobilization of Power: The Paradox of Hannah Arendt's "Populism." *Social Research* [online]. 2002, 69(2), 403-422 [cit. 8. března 2024]. Dostupné z: <https://www.jstor.org/stable/40971555>

⁸⁵ KOOPMANS, Ruud a Jasper MUIS. The rise of right-wing populist Pim Fortuyn in the Netherlands: A discursive opportunity approach. *European Journal of Political Research* [online]. 2009, 48(5), 642-662 [cit. 8. března 2024]. Dostupné z: doi:<https://doi.org/10.1111/j.1475-6765.2009.00846.x>

⁸⁶ Tamtéž

⁸⁷ KLUMPP, Lorenz. Exploring the distinction between populism through and by the media from a visual perspective: representations of German politicians on magazine covers of Der Spiegel and Compact. *Visual communication* [online]. 2023, 1-30 [cit. 8. března 2024]. Dostupné z: doi:<https://doi.org/10.1177/14703572231173079>

se „zkorumpovanou elitou“.⁸⁸ V této části práce může pomoci i článek *The Political Economy of Populism*, kde došlo k syntéze literatury o nedávném vzestupu populismu, jenž zahrnuje definice, popisné důkazy, historický vývoj, ekonomické faktory, politiku identity, imigraci, roli internetu a sociálních médií a důsledky populismu a jeho vzestupu v posledních letech.⁸⁹ Co se týká výzkumu stylistické stránky populismu, může pomoci i srovnávací analýza ikonických populistických objektů, která zároveň vysvětluje jejich význam a pozici v populistické politice, jde o studii zaměřenou na „Žluté vesty“ a červenou čepici „Make America Great Again“.⁹⁰ Nejen, že zde práce ukazuje, že se objevují zcela nové trendy ve výzkumu, ale jejich samotný význam může být podtržen i faktem, že některé mezi sebou přebírají jiné politické subjekty označované za populisty, typickým příkladem může být převzetí „Trumpovy čepice“ českým politikem Andrejem Babišem. Autoři, kteří se snaží zaměřit na stylistickou stránku populismu tvrdí, že „výzkum populismu by měl klást větší důraz na performativní a stylistický rozměr tohoto fenoménu, včetně jeho vizuálních prvků, v různých mediálních formátech, přičemž v tomto výzkumu vycházejí z komunikačního přístupu k populismu.“⁹¹

Pod komunikační přístup k výzkumu populismu by se dalo podřadit i stále častější zkoumání populistického jednání na sociálních sítích, které jsou politiky stále více využívány, jako prostředek komunikace s veřejností. I tato práce při aplikaci znaků populismu využívá mimo jiné jednání vybraných subjektů na sociálních sítích, proto má toto zjištění význam pro tuto práci, zároveň má význam i proto, že ukazuje schopnost autorů adaptovat se na nové trendy a zkoumat populistická jednání na nových platformách. Zároveň díky výzkumu populistických jednání na sociálních sítích lze sledovat stále rostoucí význam internetu v rámci nejen populismu, ale politiky a politické komunikace obecně. Při sledování evoluce výzkumu populismu je rostoucí význam internetu a sociálních médií jednoznačně nejvýraznější trend v nynějším výzkumu tohoto jevu a logicky spolu s jejich významem roste i význam komunikačního přístupu, neboť právě toto pojetí populismu se dá aplikovat na tuto tematiku nejvhodněji. Práce a studie zaměřené na tuto problematiku bychom ve výzkumu před novým

⁸⁸ RHODES-PURDY Matthev, Rachel NAVARRE a Stephen M. UTYCH. Populist Psychology: Economics, Culture, and Emotions. *The Journal of Politics* [online]. 2021, 83(4) [cit. 9. března 2024]. Dostupné z: doi:<https://doi.org/10.1086/715168>

⁸⁹ GURIEV, Sergei a Elias PAPAIOANNOU. The Political Economy of Populism. *JOURNAL OF ECONOMIC LITERATURE* [online]. 2022, 60(3), 753-832 [cit. 9. března 2024]. Dostupné z: doi:DOI: 10.1257/jel.20201595

⁹⁰ CARREIRA DA SILVA, Filipe a Julius ROGENHOFER. Populist things. A study on the materiality of political ideas. *Sociology Compass* [online]. 2023, 17(3), 1-13 [cit. 9. března 2024]. Dostupné z: doi:DOI: 10.1111/soc4.13066

⁹¹ KLUMPP, Lorenz. Exploring the distinction between populism through and by the media from a visual perspective: representations of German politicians on magazine covers of Der Spiegel and Compact. *Visual communication* [online]. 2023, 1-30 [cit. 9. března 2024]. Dostupné z: doi:<https://doi.org/10.1177/14703572231173079> s.1

miléniem hledali jen marně a při výzkumu mezi lety 2000-2019 je jejich výskyt výjimečný a roste úměrně s tím jak zkoumané články o populismu „mládnou“, naopak při hledání studií z posledních let jde o jedno z nejčastěji studovaných témat. Toto zjištění je podtrženo faktem, že všechny čtyři články citované na posledních dvou stranách této práce pocházející z dvacátých let 21. století se na tuto otázku zaměřují, přičemž pro článek *Populist things. A study on the materiality of political ideas* jde o stěžejní téma, jehož zdroje vycházejí primárně z internetu, především ze sociálních sítí.⁹²

Například citovaný článek L. Klumppa odkazuje na několik prací, které se zaměřují na studium populistického jednání na sociálních sítích, přičemž tyto se zaměřují na rostoucí důležitost internetových memů v politické komunikaci, vizuální sebe prezentaci populistických politiků na platformě Instagram, potenciální rozdíly mezi populistickými a nepopulistickými politiky na platformě Facebook a rozdíl v pojetí „lidu“ v rámci Instagramových účtů Donalda Trumpa a Bernieho Sanderse. Výše zmíněné výzkumy byly provedeny v pěti pracích, na které Klumpp odkazuje, přičemž čtyři z nich byly publikovány mezi lety 2020 až 2022 a jedna vyšla v roce 2017.⁹³ To rovněž poukazuje na rostoucí trend výzkumu populismu v internetovém prostředí a komunikace na sociálních sítích.

Obecně masová media ať už ta internetová či jiná dobře slouží komunikaci populistů, což vyvolává otázku, proč jsou u těchto subjektů tak oblíbená? Odpověď nabízí jeden z výše citovaných článků. „Obecně platí, že pojem populismus prostřednictvím médií zdůrazňuje slučitelnost populistické logiky s komerční logikou médií, pokud jde o boj o pozornost příjemců, což naznačuje, že obojí funguje prostřednictvím personalizace, emocionalizace, stereotypizace a zjednodušení. Proto vztah mezi médii a populistickými aktéry může být charakterizován, jako vzájemná závislost.“⁹⁴ To koresponduje s tvrzením, některých autorů citovaných výše v práci například vnímání populismu, jako „*soubor myšlenek, či argumentace, která je chytlavá a atraktivní, založená na emotivních a iracionálních základech*“⁹⁵ odpovídá onomu tvrzení o „emocionalizaci“ a zjednodušení. Zjednodušování uvádí i další autoři zmínění

⁹² CARREIRA DA SILVA, Filipe a Julius ROGENHOFER. Populist things. A study on the materiality of political ideas. *Sociology Compass* [online]. 2023, 17(3), 1-13 [cit. 7. března 2024]. Dostupné z: doi:DOI: 10.1111/soc4.13066

⁹³ KLUMPP, Lorenz. Exploring the distinction between populism through and by the media from a visual perspective: representations of German politicians on magazine covers of Der Spiegel and Compact. *Visual communication* [online]. 2023, 1-30 [cit. 8. března 2024]. Dostupné z: doi:https://doi.org/10.1177/14703572231173079 s.5

⁹⁴ Tamtéž s.4

⁹⁵ RIEDEL, Rafal. Populism and Its Democratic, Non-Democratic, and Anti-Democratic Potential. *Polish Sociological Review* [online]. 2017, 199(1) [cit. 8. března 2024]. Dostupné z: <http://www.jstor.org/stable/26383076> s. 289.

v práci například toto tvrzení do značné míry koresponduje s výše uvedeným tvrzením ohledně vzájemné závislosti médií a populistů: „jde o jednoduchý, heslovitý a zkratkový způsob dělání politiky“⁹⁶.

Existuje ještě druhá perspektiva, která pohled na „symbiózu“ médií a populismu ještě rozšiřuje. „Druhá perspektiva konceptualizuje takzvaný „mediální populismus“, který tvrdí, že média samotná se mohou vyskytovat jako populističtí političtí aktéři, kteří prosazují antagonistickou strukturu „my“ versus „zkorumpovaná elita“. Mediální populismus je definován jako: mediální posilování nepřátelství směrem k elitám a institucím zastupitelské demokracie a jejich obcházení, spoléhání se na charisma a zdravý rozum a apelování na morální cítění (jde tedy o emocionalizující, personalizující a ostentativně prostý diskurz).“⁹⁷ Práce zde zjistila, že stejně, jako populismus samotný, tak i jeho výzkum se neustále mění a to mimo jiné v závislosti na to, kde se populismus šíří. Mimořádně signifikantní je stále častější zkoumání populismu v internetovém prostředí, primárně v rámci komunikace přes sociální sítě. Toto zjištění je o to důležitější, neboť jak práce demonstuje na příkladu článků výše, největší nárůst lze sledovat právě nyní v posledních letech, ze kterých pochází, jak čtyři citované práce, jenž se v různé míře zabývají vztahu médií a populismu, tak čtyř z pěti prací, na které odkazuje Klumpp. Zároveň lze spatřit přínos v objeveném zjištění, že vztah médií a populismu odpovídá, některým znakům, které již delší dobu uvádějí někteří autoři, především soulad mezi „emocionalizací“ a zjednodušováním, což odpovídá populistickému politickému stylu. Zároveň tento nový prostor zkoumání populismu podtrhuje také význam onoho komunikačního přístupu k tomuto fenoménu.

Při výzkumu historie studia populismu práce zjistila, že se přístupy často mění s tím, jak se mění i populismus samotný. Největší zlom přišel v druhé polovině minulého století s pádem konceptu „klasického populismu“, přičemž tento dynamický vývoj se zmírnil s příchodem nového milénia, kdy se výzkum nejčastěji zaměřoval na vztah demokracie a populismu a zároveň na hledání definice populismu, často související s minimální definicí populismu a vnímáním populismu v rámci postoje ideologie, strategie a styl, zároveň se v menší míře objevují články o pravicovém populismu a posilování populismu v Evropském prostoru, avšak

⁹⁶ DVOŘÁKOVÁ, Vladimíra, Radek BUBEN a Jan NĚMEC. *!Que el pueblo mande!: levicové vlády, populismus a změny režimu v Latinské Americe*. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON), 2012. Studie (Sociologické nakladatelství), sv. 77. ISBN 978-80-7419-091-9. s.128.

⁹⁷ KLUMPP, Lorenz. Exploring the distinction between populism through and by the media from a visual perspective: representations of German politicians on magazine covers of Der Spiegel and Compact. *Visual communication* [online]. 2023, 1-30 [cit. 8. března 2024]. Dostupné z: doi:<https://doi.org/10.1177/14703572231173079> s.4

zatím ne v hojně míře. Po roce 2015 přichází další velká změna, kdy se začínají množit články a studie zabývající se pravicovým populismem a migrační krizí, zároveň se objevují první články a studie zabývající se masmédií a vlivem internetu a sociálních médií na šíření populismu. Právě internet a sociální sítě ve spojení s populismem jsou momentálně nejnovějším trendem a články a práce související s těmito tématy se v posledních letech množí. S tím jak se populismus přenesl do prostoru sociálních médií jako: Facebook, Twitter (X), či Instagram se přizpůsobil i výzkum tohoto fenoménu a mnoho autorů zvolilo cestu zkoumání populismu v tomto prostoru, to podtrhuje fakt, že v dnešních dnech sílí pohlížení na populismus, jako na komunikační styl. Zároveň došlo k odhalení, že populismus nemusí být vhodný jen pro politiky, ale i pro média se kterými populismus koexistuje v určité formě „symbiózy“, což je důležité zjištění, neboť posiluje význam vnímání populismu, jakožto komunikačního stylu.

To vše je ohromný posun od minulého století, kdy jedna z hlavních debat ohledně přístupu k populismu byla dělení na dva hlavní přístupy, a sice Ekonomický populismus a Politický populismus, který nakonec převládl, a díky tomu na počátku milénia přišla minimální definice populismu, která sama o sobě nestačí, jako ucelená definice, ale podařilo se jí alespoň dočasně uklidnit nesourodost a určitý „chaos“, který ve studiu populismu trval po pádu teorie „klasického populismu“. Celé téma lze charakterizovat tak, že výzkum se neustále vyvíjí a posouvá dále, autoři jsou schopni se přizpůsobovat změnám v populistickém jednání a umí odhalit nové lokality a atributy, které se v průběhu desetiletí u populismu vyvíjejí, na druhou stranu momentálně ve studiu populismu stále panuje nesourodost a mnoho různých přístupů a nelze tvrdit, že byl onen problém „chaosu“ ve studiu populismu plně vyřešen, tyto problémy nepochybně plynou z výše diskutovaného znaku populismu a sice z jeho flexibility a z ní plynoucí adaptace, která umožňuje populismu nejen přežít, ale i prosperovat v mnoha odlišných lokalitách, pokud by populismus mohl být připodobněn k organismu, pak by šlo o mimořádně resistantní a adaptabilní druh schopný se přizpůsobit na většinu změn v jeho prostředí a neustále měnit svůj tvar a vlastnosti podle aktuálních potřeb, což znesnadňuje pokusy o jeho definování a přispívá k neucelenosti a nejednotnosti ve snaze jej zkoumat.

2. Druhá kapitola - prvky populismu a výzkumný rámec

V této kapitole se práce zabývá vyhodnocením informací zjištěných v rámci první kapitoly a zároveň stanovuje výzkumný rámec, na základě kterého jsou prvky populismu v následující kapitole použity při hodnocení jednání vybraných subjektů. Cílem tedy je vyjmenovat všechny nalezené prvky populismu, definovat je tak, aby se daly jasně aplikovat pro posouzení jednotlivých jednání a výroků posuzovaných politických subjektů a identifikovat, kolik autorů zmíněných v práci jmenuje daný prvek. Počet autorů určí i počet bodů daného prvku populismu, přičemž prvky s vyšší bodovou hodnotou práce považuje za významnější. Pro přehlednost budou následně prvky populismu seřazeny v tabulce i společně s bodovým hodnocením každého prvku. V této kapitole tedy dochází i k zodpovězení na jednu z vedlejších výzkumných otázek, která je pro pokračování a finální zodpovězení na hlavní výzkumnou otázku klíčová, a sice odpověď na otázku: „*Jaké jsou dle vybraných autorů znaky populismu?*“

1. **Kritika zkorumpovaných elit/jiných:** Jde o základní prvek populismu a součást jeho minimální definice a bezpochyby jde o prvek s největší hodnotou, neboť se na něm shoduje nejvíce studovaných autorů i článků. Tento prvek je velmi často zmiňován a lze jej definovat, jako myšlenku, která tvrdí, že dochází k souboji mezi „morálně čistým lidem“ a „zlými elitami/jinými“. Populisté tedy poukazují na „elity/jiné“, které jsou zlé, zkorumpované a chtějí zbavit „morálně čistý lid“ jeho prosperity, suverenity, hodnot či například práv nebo hlasu. Celá myšlenka tedy primárně stojí na rozdělení společnosti, kde jsou hlavním antagonistou právě ony „zkorumpované elity“, či „jiní“. Jde o bod, který je třeba posuzovat i z hlediska četnosti v projevech, neboť *populismus se do určité míry stal součástí běžné politiky*, lze předpokládat, že i nepopulistický politik se může občas uchýlit k podobné rétorice, proto je třeba zkoumat i četnost.
- 2) **Rozdělování společnosti:** Tento znak populismu není často zmiňován, nicméně fakticky jde o jev, který se ve spojení s politiky označovanými za populistické objevuje v nemalé míře, zároveň navazuje na výše uvedené dělení společnosti na „lid“ a „jiné/elity“, což je naopak nejčastěji zmiňovaný prvek populismu. Dle Mullera totiž populisté nedělí společnost jen na „zkorumpované elity“ a „morální lid“, ale často se uchylují k tomu, že dělí i voliče samotné na ty, kteří jsou součástí „morálního lidu“ a na ostatní. Jestliže první prvek výše je dělením na „lid“ proti „těm nahoře“ tedy „jiným/elitám“ zde dochází k širšímu dělení, kde už nezáleží na mocenském postavení, ale zkrátka na dělení obyvatelstva ve stylu dvou skupin „my“ a „oni“, toto dělení je

rozdílné od prvního, neboť zde se v „nepřátelské“ skupině mohou vyskytovat i „běžní lidé“, jenž s populistou nesouhlasí. V tomto kontextu jde o odpůrce, kteří jsou z různých důvodů proti populistovi. Tento znak lze navázat i na onu flexibilitu populismu, neboť *„Pro populistu existuje rozmanitost způsobů, jak odlišit morální od nemorálního. Vždy ale bude muset být přítomné nějaké rozlišení mezi morálně čistým lidem a jeho oponenty.“* Populisté si tedy mohou přizpůsobit svá kritéria pro „morálně čistý lid“ a podle toho rozdělit společnost na „dobré“ a „špatné“ na základě jejich politického prostředí. To umožní populistům se zaměřit na nejpočetnější skupiny a zároveň útočit na své odpůrce, které mohou následně označit za „nepřítele“, či jiným způsobem tak, jak se to danému populistovi hodí. Díky tomuto postupu, může populista svým způsobem spojit své odpůrce se skupinou z prvního bodu tedy se „zkorumpovanou elitou“, či s „jinými“, takto lze vyvolat dojem ohrožení zájmů „lidu“, což je výhodné například v době, kdy je třeba mobilizovat voličskou základnu. Tento prvek populismu by se dal spojit s pojetím heartlandu dle Taggarta, který de facto vysvětluje chápání „morálně čistého lidu“: *„Populisté se identifikují s heartlandem představujícím idealizovanou komunitu, v jejíž jméno jednají.“* Onen „lid“, který populista zastupuje tak nemá být lid jako celek, ale spíše *idealizovaná komunita*, či „ten správný lid“. Jde o bod, který je třeba posuzovat i z hlediska četnosti v projevech.

- 3) **Populistická rétorika:** Tento prvek populismu lze charakterizovat, jako specifický druh komunikace populistů se svými i potencionálními voliči. Takováto rétorika je velice jednoduchá, používá simplistní jazyk a cílí na aktuální témata, která silně rezonují společností a tím pádem vyvolávají odezvu u voličů. Zpravidla jde o korupční aféry, avšak mohou se vyskytnout například i témata jako: Migrační krize, ekonomická krize, či například zvyšující se kriminalita ve společnosti, v prostoru Evropské Unie je rovněž často využíván i euroskepticismus. Toto pojetí populismu dobře odpovídá populismu v politickém stylu, neboť ten je *„jednoduchým, heslovitým a zkratkovitým způsobem dělání politiky.“* Tento prvek přímo vychází z populistického stylu komunikace a tak by hesla, program a výroky populistů v souladu s tímto prvkem měly být co nejjednodušší, rázná a v případě řešení komplexních problémů, by měla nabízet jednoduché řešení. Úspěch takovéto rétoriky tkví v tom, že je pro spoustu voličů chytlavá, atraktivní, ale také emotivní a postavená na iracionálních základech. Jde o bod, který je třeba posuzovat i z hlediska četnosti v projevech.
- 4) **Osobnost Vůdce:** Typický populistický lídr by měl být charismatická osobnost, která je schopna upoutat pozornost mnoha voličů, správný populistický vůdce podle Margaret

Canovan umí rozpoznat, co je obecná vůle lidu, má dostatečně vysoké charisma a následně tohoto umí využít tak, aby sjednotil „lid“. Vůdce dělí společnost na „my“ a „oni“. Skupina „my“ je v tomto pojetí ten „správný lid“ a ten je reprezentován populistickým vůdcem. Tato tvrzení jsou v souladu s prvními dvěma body, kdy rovněž dochází k dělení společnosti. Správný populistický vůdce má tedy silné charisma (nebo alespoň schopnost vyčnívat ze společnosti) díky čemuž upoutá pozornost a zaměřuje se na vůli lidu, což jsou v pojetí populismu zpravidla problémy, jenž nejvíce rezonují společností a tím pádem vyvolávají odezvu, tento rys populistických vůdců koresponduje s rétorikou populismu. Vztah strany/hnutí a populistického vůdce stojí na tom, že jde zpravidla o zakladatele strany a jejího předsedu v jedné osobě, byť to není vždy pravidlem. Taková strana je pak řízená hierarchicky, přičemž názory vůdce jsou reprezentovány stranou. Tento bod populismu se posuzuje z hlediska existence, či neexistence a není tudíž zkoumána četnost projevů prvku. Posuzuje se buď na základě osobnosti a vlivu vůdce, či na základě formální moci vůdce (zkoumání stanov a základních dokumentů strany/hnutí populisty).

- 5) **Odvolávání se k lidu:** Populisté se staví do role „hlasu lidu“ tvrdí, že oni a jen oni jsou schopni nejlépe vycítit a hájit všeobecné zájmy lidu a bránit jej proti „zkorumpovaným elitám“ či „jiným“. Na to lze navázat spasitelský styl dle M. Canovan, kdy se populista staví do role „spasitele lidu“ přičemž hlavní síla pramení z lidu a tedy prioritou jsou pro populisty počty. Populisté se také nezřídka nebojí zpochybnit, či přímo obejít zaběhlé postupy, či instituce, právě proto, že dle jejich chápání nezáleží na ničem jiném, než na počtech, tedy na „hlasu lidu“, to může dle Mullera vést k tomu, že jsou zájmy menšiny oslabeny, či dokonce zcela ignorovány (Tzv. teorie tyranie většiny). Zájem „lidu“ je stavěn nad jakákoliv liberální a konstitucionální omezení. Tento znak populismu spočívá v argumentaci politického subjektu na odvolávání se k „lidu“ či apelu na „lid“, kdy populista apeluje na „lid“, aby mu dal svůj hlas, či podporu, protože on jej bude nejlépe hájit a chránit před „jinými“. Zároveň se může projevit i v konfrontaci s odpůrci, kdy může populista tvrdit, že kroky jeho oponentů mají poškozovat „lid“, ignorovat zájmy „lidu“. Znakem tohoto prvku je rovněž dovolávání se „lidové suverenity“, či tvrzení že jediná správná politika vychází z vůle „lidu“. Jde o bod, který je třeba posuzovat i z hlediska četnosti v projevech
- 6) **Flexibilita a adaptabilita populismu:** Populismus má schopnost se navázat na jakoukoliv politickou ideologii. Jeho značně osekaná ideologická základna mu umožňuje se adaptovat na jakékoliv politické prostředí, zároveň mu dává schopnost

zůstat nevyhraněný a může tím pádem lákat voliče z celého politického spektra, často se tak populistické strany a hnutí dají označit za „catch all party“, které se bez ohledu na ideologii snaží oslovit co nejvíce lidí nehledě na jejich politickou identifikaci. Populismus je jako ideologie příliš neurčitý, a velice flexibilní, ideologicky mu schází jasná definice cílů, jasně definovaný světonázor a navíc jde zpravidla o hnutí více tříd. Tyto výše jmenované schopnosti populismu nejspíše vedly k pádu definice „klasického populismu“ o které práce pojednává v části o historické evoluci populismu. Právě schopnost se adaptovat na změny v politickém prostředí umožnily populismu přežít druhou polovinu 20. století v Latinské Americe, tento nikým nepředvídaný vývoj zbořil tehdejší představy o populismu a je sám o sobě důkazem adaptability, jako jedné z hlavních vlastností populismu. Tento bod se neprojevuje v rámci komunikace populisty, posuzuje se na základě toho, zdali je hnutí bez vyhraněné ideologie, či pokud se u daného politika vyskytuje dostatek populistických znaků, v takovém případě se posuzuje, zdali se populista, či jeho hnutí/strana úspěšně „navázaly“ na již existující ideologii.

- 7) **Populismus a krize:** Populismus má tendenci objevovat se v časech krize, kdy se lidé cítí ohroženi. Zároveň mohou populisté svou rétorikou posílit pocit krize a vyvolat dojem, že problém je ještě závažnější, než skutečně je. Bez ohledu na to z čeho krize pramení, populismus se přizpůsobí a takovéto situace využije ve svůj prospěch. Typicky může jít o korupční aféry, či špatnou ekonomickou situaci, kdy populisté slibují jednoduchá a někdy i razantní řešení problému. To jde dohromady s populistickou rétorikou, neboť v době krize se objevují nová témata, která silně rezonují společností a právě tato se dají využít tak, že populista slíbí jednoduchá a líbivá řešení. Jde o bod, který je třeba posuzovat i z hlediska četnosti v projevech.
- 8) **Problém udržitelnosti populismu:** Jde o prvek populismu, který lze charakterizovat faktem, že populismus má tendenci se objevit v čase krize a zároveň nabídnout jednoduchá řešení komplexních problémů, které však v praxi nemusí fungovat, což vede ke zklamání voličů, zároveň se populisté často snaží prezentovat, jako výjimeční, či jinak odlišní od „tradičních stran“, nepomáhá ani kritika elit, neboť ve chvíli, kdy se dostanou k moci, se úspěšně sami stanou „vládnoucí elitou“. Zároveň je zde problém s hierarchickou strukturou populistických hnutí, vůdce má často absolutní kontrolu nad hnutím a není zde nikdo dostatečně výrazný, aby jej zastavil, to často vede k chybám vůdce, který řadou špatných rozhodnutí může snadno ztratit přízeň elektorátu a zároveň dochází ke komplikacím ohledně nástupnictví. Také zde dochází k problémům

s ostatními politickými aktéry, neboť silný populistický vůdce bez jasné opozice ve vlastních řadách může podlehnout vlastní aroganci a neochotě jednat s ostatními politickými aktéry, což dle Weylanda může vést k protiútokům ze stran establishmentu. Populisté tak vítězstvím ztratí část svých výhod. Tento prvek se neposuzuje z hlediska pozorování jednání, ale z pozorování politika/hnutí v průběhu jeho vlády a před ní, či z porovnání výsledků voleb a posouzení důvodů úspěchu/neúspěchu ve volbách ve světle znaků tohoto prvku populismu. Nezkoumá se zde četnost, ale pouze to zdali tento prvek splnil tedy, zdali se dostal k moci a zdali se v průběhu jeho vlády projevil daný prvek populismu, respektive ztráta výhod populismu uvedená výše, či problémy spojené s udržitelností populismu popsané výše.

- 9) **Stylistika populismu:** U některých autorů z posledních let se začal objevovat důraz na studium populismu z hlediska komunikace, proto by se měl klást větší důraz na performativní a stylistický rozměr tohoto fenoménu, včetně jeho vizuálních prvků, v různých mediálních formátech. K tomu patří i specifické objekty populismu, se kterými jsou někteří političtí aktéři, jenž jsou označováni jako populisté spojováni. Může jít například o oděv, či jinou viditelnou věc, která je určena podporovatelům populisty, a kteří s ní mohou projevit své politické přesvědčení a tím mimo jiné i propagovat daného populistu. Zároveň může dojít k tomu, že podobný ikonický symbol populismu od sebe mohou politici navzájem přebírat a upravovat si jej pro svou potřebu. Součástí může být i extravagantní vystupování, či vzhled, který má pomoci upoutat pozornost davů. Tento prvek se posuzuje podle toho, zdali studovaný subjekt vytvořil, či převzal ikonický symbol, jenž má symbolizovat jeho myšlenky, je spjat s jeho osobností, nebo reprezentuje hnutí a má za cíl populistu zviditelnit a zvýraznit jej a jeho podporovatele.

Nyní práce prezentuje tabulku, ve které lze vidět výčet jednotlivých znaků tedy „pilířů populismu“ a jejich bodové ohodnocení podle počtu autorů, kteří charakteristické znaky daného prvku populismu zmiňují ve svých pracích. Poté dochází k výčtu „pilířů populismu“ a jmen autorů, kteří se o rysech daného prvku zmiňují ve svých dílech.

Kritika zkorumpovaných elit/jiných	15
Rozdělování společnosti	4
Populistická rétorika	9
Osobnost vůdce	11
Odvolávání se k lidu	5

Flexibilita a adaptabilita populismu	7
Populismus a krize	4
Problém udržitelnosti populismu	2
Stylistika populismu	3

- 1) **Kritika zkorumpovaných elit/jiných:** Muller (2017), Panizza (2005), Charvát (2007), Mudde (2017), Kaltwasser (2017), Albertazzi (2008), McDonell (2008), Canovan (1999), Taggart (2000), Weyland (2001), Rhodes (2021), Navarre (2021), Utych (2021), Klumpp (2023), Moffit (2015).
- 2) **Rozdělování společnosti:** Muller (2017), Horaczek (2020), Otsch (2020), Taggart (2000).
- 3) **Populistická rétorika:** Smolík (2018), Štefánčík (2018), Dvořáková (2012), Buben (2012), Němec (2012), Charvát (2007), Canovan (1999), Riedel (2017), Klumpp (2023).
- 4) **Osobnost vůdce:** Canovan (2006), Horaczek (2020), Otsch (2020), Dvořáková (2012), Buben (2012), Němec (2012), Smolík (2018), Štefánčík (2018), Edwards (2019), Taggart (2000), Weyland (2001).
- 5) **Odvolávání se k lidu:** Muller (2017), Canovan (1999), Riedel (2017), Mudde (2017), Taggart (2000).
- 6) **Flexibilita a adaptabilita populismu:** Laclau (2005), Panizza (2005), Albertazzi (2008), McDonell (2008), Taggart (2000), Riedel (2017), Muller (2017).
- 7) **Populismus a krize:** Taggart (2000), Laclau (2005), Moffit (2015), Muller (2017).
- 8) **Problém udržitelnosti populismu:** Taggart (2000), Weyland (2022)
- 9) **Stylistika populismu:** Klumpp (2023), Carreira Da Silva (2023), Rogenhofer (2023)

Práce zde shrnula všechny autory, v jejichž díle byly objeveny základní rysy, na základě kterých jsou určeny prvky populismu dle této práce. Na každém prvku se shoduje více autorů, přičemž jednoznačně nejsilnějším prvkem dle autorů je Kritika elit/jiných. Velkou sílu má rovněž Osobnost vůdce, Populistická rétorika a Flexibilita a adaptabilita populismu, která je zároveň posílena na základě zjištění v rámci studia historické evoluce populismu v této práci.

3. Kapitola třetí aplikace prvků populismu

V této kapitole dochází k aplikaci výše charakterizovaných prvků populismu ve čtyřech určených geografických lokalitách. V rámci každé lokality je určen jeden významný politický subjekt, jenž je spojován s populismem, tyto subjekty práce sleduje a hodnotí jejich jednání ve volebním období a v případě, že tyto byly či jsou vládnoucími stranami, pak hodnotí i jejich jednání v rámci vlády, cílem je zjistit, na které z těchto subjektů je možné aplikovat prvky populismu objevené v první kapitole práce. Zároveň práce v této kapitole přináší poznatky o různých formách a typech populismu a identifikuje tím objevené typy populismu. Každá geografická lokalita je krátce představena společně s vybraným politickým subjektem. Prvky populismu, které jsou aplikovatelné na všechny čtyři lokality, práce považuje za „pilíře populismu“. Práce zde tedy odpovídá na výzkumné otázky: „Které z těchto znaků lze považovat za Pilíře populismu?“, „Jaké různé typy populismu práce identifikovala?“.

3.1 Česká republika – Střední Evropa

Zde práce posuzuje prostor střední Evropy v rámci populismu, přičemž posuzovaným subjektem je zde Hnutí ANO a jeho vůdce Andrej Babiš. Důvod zvolení tohoto politika a hnutí spočívá v tom, že jak hnutí tak politik jsou médií často označováni za populisty a zároveň fakt, že hnutí bylo v čele vlády a nyní je v opozici, což je výhoda při posuzování udržitelnosti populismu v čase. Důležitou roli hraje i aktuálnost, neboť Andrej Babiš kandidoval v presidentských volbách, které proběhly relativně nedávno a měly velmi vysokou účast, což je rovněž výhodou pro tuto práci. Ve Střední Evropě jsou politici a hnutí, která se staví proti liberálně demokratické politice a argumentují tím, že mluví jménem lidu na vzestupu již desítky let.⁹⁸“Význam přístupu k proevropským řešením výzev se zdá být marginalizován stejně, jako schopnost řešení společných Evropských přeshraničních výzev, kterým mnoho členských států čelí, přičemž Střední Evropa není výjimkou. Na vzestupu jsou trendy vracet se k národní politické agendě na místo hledání společného řešení, to vše má potenciál ohrozit základní kameny Evropského občanství a demokracie a snížit váhu a důvěryhodnost Unie.“⁹⁹ „Protievropská rétorika je stále v kurzu, skeptické politické strany k EU jsou na vzestupu a

⁹⁸ European Commission. *Examining the rise of populism in Central and Eastern Europe* [online]. 2022 [cit. 16. března 2024]. Dostupné z: <https://cordis.europa.eu/article/id/442600-examining-the-rise-of-populism-in-central-and-eastern-europe>

⁹⁹ Europeum. *Populismus ve střední Evropě 2018* [online]. 2019 [cit. 16. března 2024]. Dostupné z: <https://www.europeum.org/en/articles/detail/2488/populism-in-central-europe-2018>

*formují a mění národní politickou debatu v hlavních městech EU – jako sebevědomé opoziční síly, ale také jako součást vlády.*¹⁰⁰ Lze tedy tvrdit, že různá hnutí, jejichž rétorika a jednání by splňovaly některá kritéria populismu dle této práce, se objevují v Evropě již delší dobu a dle výše zjištěných informací se zdá, že tyto jsou na vzestupu i v oblasti Střední Evropy. Dále se ukazuje, že v členských státech Unie může být doplňkovým znakem populismu i protiunijní rétorika, přeci jen „populisté rádi používají EU, jako boxovací pytel“¹⁰¹.

V Rámci Střední Evropy tato práce posuzuje Českou republiku a jejího politika Andreje Babiše a jeho hnutí ANO. Toto hnutí existuje, jako politický subjekt již od roku 2012 a jeho předsedou je Ing. Andrej Babiš a to od 1. 8. 2012¹⁰². V roce 2013 proběhly předčasné volby, kterých se účastnil i A. Babiš se svým hnutím. Jejich úspěch vedl k tomu, že se v říjnu 2013 stal Babiš poslancem parlamentu České republiky a později v lednu 2014 se stal ministrem financí a místopředsedou vlády pro ekonomiku.¹⁰³ Od prosince 2017 do prosince 2021 byl předsedou vlády České republiky.¹⁰⁴ Jméno Babiš je spojováno s populismem nejen v rámci České republiky, ale i v zahraničním tisku¹⁰⁵, proto práce zvolila tohoto politika, který byl zároveň i předseda vlády a tudíž jej práce může posuzovat v plném rozsahu. Tento politik a jeho hnutí je předmětem první analýzy populismu v této kapitole, přičemž posuzované období je období prezidentských voleb, které jsou nejaktuálnějšími volbami a poskytují tak dostatek jednání a výroků, které jsou posuzovány z hlediska populismu. Námitky by mohl vzbuzovat fakt, že prezidentské volby jsou v České republice de facto volby druhého řádu, neboť Česko je parlamentní republikou, nicméně i přes tento fakt, byla volbám a kampani věnována mimořádná mediální pozornost a kandidáti dostali v rámci médií množství prostoru srovnatelné s volbami do poslanecké sněmovny. Obrovský zájem o prezidentské volby podtrhuje i fakt, že volební účast občanů v rámci prezidentských voleb v druhém kole byla vyšší (70,25%)¹⁰⁶, než

¹⁰⁰ Europeum. *Populismus ve střední Evropě 2018* [online]. 2019 [cit. 16. března 2024]. Dostupné z: <https://www.europeum.org/en/articles/detail/2488/populism-in-central-europe-2018>

¹⁰¹ BUTI, Marco a Karl PICHELMANN. *European integration and populism: addressing Dahrendorf's quandary* [online]. 2017 [cit. 16. března 2024]. Dostupné z: <https://ec.europa.eu/info/sites/default/files/jan2017-populism.pdf> s.3

¹⁰² ANO bude líp: *Historie* [online]. [cit. 16. března 2024]. Dostupné z: <https://www.anobudelip.cz/cs/onas/historie/>

¹⁰³ *Vláda České republiky: Členové vlády* [online]. [cit. 16. března 2024]. Dostupné z: <https://www.vlada.cz/cz/clenove-vlady/andrej-babis-115388/>

¹⁰⁴ *Vláda České republiky: Členové vlády* [online]. [cit. 16. března 2024]. Dostupné z: <https://vlada.gov.cz/cz/clenove-vlady/premier/zivotopis/andrej-babis-162063/>

¹⁰⁵ HUTT, David. EURONEWS. *Andrej Babiš defeated: Is this the end of Czech populism?* [online]. 2023 [cit. 16. března 2024]. Dostupné z: <https://www.euronews.com/2023/01/29/andrej-babis-defeated-is-this-the-end-of-czech-populism>

¹⁰⁶ Český Statistický Úřad. *Výsledky volby prezidenta 2023 - 2. kolo* [online]. 2023 [cit. 16. března 2024]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/xa/vysledky-volby-prezidenta-2023-2-kolo>

volební účast parlamentních voleb v roce 2021(65,43)¹⁰⁷, což je zajímavé zjištění vzhledem k tomu, že volba prezidenta je de facto volba druhého řádu. Tyto fakta společně s aktuálností těchto voleb činí z daného období skvělý zdroj potenciálního populistického jednání. Zároveň práce posuzuje i kauzy z období vlády A Babiše a následně odpovídá na otázku, zdali splňuje prvek populismu číslo 8 *Problém udržitelnosti populismu*.

Dříve než práce přistoupí k posuzování jednání a výroků Andreje Babiše, musí prozkoumat základní právní listiny, které určují pravidla v rámci hnutí, to je důležité, především kvůli tomu, aby práce mohla určit, zdali bod „Osobnost vůdce“ odpovídá z hlediska hierarchie v rámci hnutí neboť „jde zpravidla o zakladatele strany a jejího předsedu v jedné osobě, byť to není vždy pravidlem. Taková strana je pak řízená hierarchicky, přičemž názory vůdce jsou reprezentovány stranou.“ Pokud práce prokáže, že je splněn bod Osobnost vůdce v rámci hierarchie v hnutí, nebude dále nutné prokazovat tento bod v rámci komunikace s voličem, neboť se jedná o bod populismu, který se posuzuje z hlediska existence, či neexistence. Babiš je zakladatel hnutí a předseda, jak práce uvádí výše, další informace vyplývají ze stanov Hnutí ANO. Důležitý je článek 9) hnutí, ten upravuje zastupování hnutí, zde zjistíme, že při zastupování hnutí vystupuje předseda samostatně, a to ve všech záležitostech¹⁰⁸. Hnutí může zastupovat i místopředseda, avšak jen na základě zmocnění Předsednictva,¹⁰⁹ to je spolu s Celostátním sněmem a Výborem jedním z nejdůležitějších orgánů hnutí. Je třeba zkoumat, jaké je postavení předsedy hnutí v rámci těchto orgánů. V článku 10) stanov lze vidět, že předseda může svolávat Celostátní sněm, jinak jej lze svolat jen na základě žádosti alespoň 2/3 všech oblastních organizací Hnutí a to pouze pokud tuto žádost schválí Předsednictvo. Důležitou roli zde hraje i Výbor, který má rozhodující hlasy.¹¹⁰

Výbor je upraven v článku 11) a hned na začátku článku lze vidět, že tento orgán je nejvyšším orgánem Hnutí mezi zasedáními Celostátního sněmu. A tvoří jej členové Předsednictva a předsedové Krajských předsednictev.¹¹¹ Předsednictvo je upravené článkem 12) a zde lze vidět, že tento orgán je tvořen předsedou, prvním místopředsedou, a čtyřmi místopředsedy a dalšími až osmi členy.¹¹² Zde lze vidět, že Andrej Babiš, je jako předseda hnutí

¹⁰⁷ Volby. CZ. *Volby do Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky konané ve dnech 8.10. – 9.10.2021* [online]. 2023 [cit. 22. března 2024]. Dostupné z: <https://www.volby.cz/pls/ps2021/ps?xjazyk=CZ>

¹⁰⁸ Hnutí ANO. *ANO bude líp: Stáhněte si, stanovy* [online]. [cit. 22. března 2024]. Dostupné z: <https://www.anobudelip.cz/file/edee/ke-stazeni/2021/stanovy-ano.pdf> s.7

¹⁰⁹ Tamtéž s.8-9

¹¹⁰ Tamtéž s.8-9

¹¹¹ Tamtéž s.9

¹¹² Tamtéž s.10

v čele všech nejvyšších orgánů, to potvrzuje i článek 13), který upravuje předsedu a stanovuje, že předseda zastupuje hnutí navenek a svolává zasedání Předsednictva, Výboru a Celostátního sněmu a předsedá jim, nepověří-li tím Předsednictvo nebo příslušný orgán jinou osobu.¹¹³ Lze tedy vidět, že předseda hnutí Andrej Babiš drží stěžejní moc nad hnutím na základě legality, tedy stanov hnutí.

Ve stanovách hnutí lze nalézt i klíčové prvky ideologie. Ze stanov vyplývá, že hlavním cílem Hnutí ANO je boj s korupcí a budování prosperujícího státu. Tato prohlášení lze nalézt přímo ve stanovách hnutí, konkrétně je lze nalézt v preambuli a bodu 3 „*Naším hlavním cílem je dobře fungující, stabilní a prosperující společnost, ve které demokratická politická reprezentace pracuje ve prospěch všech občanů. K tomu musí vést politický dialog, zaměřený na zájmy a potřeby občanů. Vnímáme politiku jako službu veřejnosti, a proto klademe důraz na hledání řešení, které je pro nás důležitější než ideologická nálepka. Chceme proto spolupracovat s ostatními demokratickými politickými subjekty napříč politickým spektrem. Chceme poukazovat na situace, kdy se z různých témat stává zbytečně zpolitizovaná věc na úkor konstruktivní debaty o nalezení nejoptimálnějšího řešení.*“¹¹⁴ Hnutí samotné se odmítá zařadit k některé z politických ideologií, když odmítá „ideologickou nálepku“. Veškerá programová prohlášení hnutí jsou obecná a nic neříkají o konkrétní ideologii a jako hlavní cíl hnutí vždy uvádějí buď boj s korupcí, či budování státu. Lze tedy tvrdit, že Hnutí ANO splnilo bod **Flexibilita a adaptabilita populismu.**

Co se adaptability týká tak tuto schopnost Hnutí ANO skvěle vyjádřil doc. PhDr. Tomáš Lebeda, Ph.D. když srovnával elektorát Hnutí ANO v rámci voleb 2013 a 2017. „*V roce 2013 s každým procentem podnikatelů v okrsku stoupla podpora Hnutí ANO o řekněme 0,4%, šlo o silný pozitivní vztah.*“¹¹⁵ naproti tomu v roce 2017 už tento vztah neplatil, neboť se ANO zaměřilo na jiné voliče a tím prokázalo schopnost své adaptability v čase. „*S každým procentem podnikatelů v okrsku navíc klesne volební podpora ANO přesně o 1%*“, „*Asi to neznamena, že úplně každý podnikatel, který dříve volil Hnutí ANO, nebo že všichni podnikatelé dříve volili ANO a teď od něj utekli, ale samozřejmě ti podnikatelé mají nějaké rodinné příslušníky a ti jsou na toto vázání také.*“¹¹⁶ Už tehdy dokázalo ANO překvapit politology svou adaptabilitou: „*Ta struktura elektorátu se zásadním způsobem změnila a popravdě řečeno já si*

¹¹³ Hnutí ANO. *ANO bude líp: Stáhněte si, stanovy* [online]. [cit. 22. března 2024]. Dostupné z: <https://www.anobudelip.cz/file/edee/ke-stazeni/2021/stanovy-ano.pdf> s.11

¹¹⁴ Tamtéž s.1-2

¹¹⁵ Arcdata Praha. *Volby 2017 v prostoru a čase – doc. PhDr. Tomáš Lebeda, Ph.D.* [online]. 2017, 20. 11. 2017 [cit. 23. března 2024]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=D-uIt9BXn78>

¹¹⁶ Tamtéž

*nepamatuju v historii voleb do Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky, že by nějaká strana během jednoho volebního období dokázala tak zásadním způsobem proměnit strukturu svého elektorátu.*¹¹⁷

Zajímavý je i Morální kodex hnutí, který tvrdí ve druhém bodu, že „*Reprezentant je při výkonu své funkce nestranný a rozhoduje se objektivně, kvalifikovaně a se znalostí věci.*“¹¹⁸ Nicméně toto je popřeno hned dalším bodem, tedy bodem tři, kde lze zjistit, že „*Reprezentant hájí a prosazuje programové teze Hnutí. Reprezentant prohlašuje, že bude předvolební politické postoje tohoto Hnutí hájit i po svém zvolení a nezpronevěří se tomuto slibu pravidelnou podporou jiného politického uskupení zastávajícího konkurenční politický program.*“¹¹⁹ Přičemž nikde v kodexu ani stanovách nelze nalézt, co znamená „pravidelná podpora“ může to být tedy aplikováno i na případ, kdy se to stane jen dvakrát? Lze se ptát proč je to důležité, neboť nejde o stanovy, ale o Morální kodex, nicméně stanovy jasně určí, že za porušování Morálního kodexu může být zrušeno členství v hnutí. Konkrétně tohle stanoví článek 6) bod 4. písmeno a).¹²⁰ Za prostudování stojí i oficiální stránky hnutí, kde lze nalézt rubriku „o nás“, kde lze v podrubrice „pár slov o ANO“ vidět příběh vzniku hnutí, který je vyprávěn z pohledu zakladatele a předsedy Andreje Babiše a podtrhuje jeho stěžejní funkci, jako Vůdce hnutí.¹²¹

Kromě **Osobnosti vůdce**, zde lze vidět další prvek populismu, a sice **Kritika zkorumpovaných elit/jiných**, neboť součástí podrubriky je i nadpis „Proti Kmotrům“, kde je Babiš citován při vystoupení v show Jana Krasue kde tvrdí: „*No, bojím se, že mě ti kmotři zastřelí, například. Protože jsem jako první tady řekl to, co říkají všichni. Tady je nějaká skupinka, která nemá míru. No a ti jedou v miliardách.*“¹²² V další podrubrice s názvem Andrej Babiš lze opět nalézt **Kritiku elit/jiných**: „*Není možné, aby tuto zemi znovu řídili lidé, kteří způsobili situaci, ve které se nacházíme. Dluhy, skoro žádné investice, zmrazování příjmu občanů a hlavně korupce, kam se člověk podívá*“¹²³ I v další podrubrice s názvem Historie ANO, můžeme vidět **Kritiku elit/jiných** „*Pod názvem Daňová kobra jsme obnovili Finanční*

¹¹⁷ Arcdata Praha. *Volby 2017 v prostoru a čase – doc. PhDr. Tomáš Lebeda, Ph.D.* [online]. 2017, 20. 11. 2017 [cit. 23. března 2024]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=D-uIt9BXn78>

¹¹⁸ Hnutí ANO. *Morální kodex hnutí* [online]. [cit. 22. března 2024]. Dostupné z: <https://www.anobudelip.cz/file/edee/2017/ano-moralni-kodex-reprezentanta.pdf>

¹¹⁹ Tamtéž

¹²⁰ Hnutí ANO. *ANO bude líp: Stáhněte si, stanovy* [online]. [cit. 22. března 2024]. Dostupné z: <https://www.anobudelip.cz/file/edee/ke-stazeni/2021/stanovy-ano.pdf> s.6

¹²¹ Hnutí ANO. *ANO bude líp: Pár slov o ano* [online]. [cit. 22. března 2024]. Dostupné z: <https://www.anobudelip.cz/cs/o-nas/par-slov-o-ano/>

¹²² Tamtéž

¹²³ Hnutí ANO. *ANO bude líp: Andrej Babiš* [online]. [cit. 22. března 2024]. Dostupné z: <https://www.anobudelip.cz/cs/o-nas/andrej-babis/>

policii, kterou zrušila ODS, a hned jsme začali bojovat proti šedé ekonomice a mafii v bílých límečcích. Není divu, že Kobra byla trnem v oku ODS, TOP 09 a STAN.“¹²⁴ Zároveň je v této rubrice vidět velká fotografie Andreje Babiše, přičemž tyto lze vidět i v ostatních výše jmenovaných podrubrikách, což podtrhuje jeho význam a důležitost v hnutí. Andrej Babiš je bezpochyby středobod hnutí, který umí strhnout pozornost. Tento krátký exkurz do stránek, stanov a Morálního kodexu hnutí ukázal, že Andrej Babiš splňuje bod **Osobnost vůdce** a rovněž bylo nalezeno několik bodů **Kritika elit/jiných**. Zároveň zde lze nalézt bod populismu typický jen pro členské státy EU, neboť jak práce uvádí výše „EU je oblíbený boxovací pytel evropských populistů“ to lze vidět v rubrice petice, kde se tři ze čtyř petic týkají Unijních otázek, kdy je ANO vždy na straně která je proti a „hájí České zájmy“ konkrétně jde o petice: „Jsme proti přijímání nelegálních migrantů“, „Nechceme vyměnit českou korunu za euro“ a „Nechceme zrušit ani omezit právo veta pro Českou republiku“¹²⁵ Za povšimnutí stojí i červená čepice s nápisem „Silné Česko“ kterou Andrej Babiš začal využívat už v roce 2019, tento symbol připomíná čepici Donalda Trumpa, s čímž koresponduje i fakt, že byla čepice stažena po útoku na Kapitol, neboť na českých sociálních sítích po této události došlo k vlně kritiky.¹²⁶ Tímto Andrej Babiš splnil bod **Stylistika populismu**, nicméně momentálně se podobný prvek u Andreje Babiše již neobjevuje.

Co se problému s **Udržitelností populismu v čase** týká, pak je třeba se krátce zamyslet nad vládou Hnutí ANO mezi lety 2018-2021. Jako první odrazový můstek může posloužit server Demagog.cz a jeho analýza zveřejněná v roce 2021 na serveru Seznamzprávy. Průběžná analýza plnění volebních slibů ukázala, že 44% předvolebních slibů vláda Andreje Babiše splnila, 26% splnila částečně a 30% slibů porušila.¹²⁷ Součástí článku je i anketa, kde hlasovalo 5820 čtenářů, přičemž odpovídali, zdali považují vládu Andreje Babiše za úspěšnou, přičemž rozhodně ano odpovědělo 32,5%, rozhodně ne 64,4% a částečně ano 3,1% hlasujících.¹²⁸ Nicméně je třeba vzít tato procenta do kontextu volební podpory Andreje Babiše

¹²⁴ Hnutí ANO. *Historie ANO* [online]. [cit. 22. března 2024]. Dostupné z: <https://www.anobudelip.cz/cs/onas/historie/>

¹²⁵ Hnutí ANO. *Stínová vláda-petice* [online]. [cit. 22. března 2024]. Dostupné z: <https://www.anobudelip.cz/cs/stinova-vlada/petice/>

¹²⁶ Echo24. *Červená kšiltovka „Silné Česko“ je fuč. Po událostech v USA si Babiš změnil profilovku* [online]. 2021, 7.1.2021 [cit. 22. března 2024]. Dostupné z: https://echo24.cz/a/SfZsN/cervena-ksiltovka-silne-cesko-je-fuc-po-udalostech-v-usa-si-babis-zmenil-profilovku?utm_source=www.seznam.cz&utm_medium=sekce-z-internetu

¹²⁷ MAHDALOVÁ, Kateřina. *Úspěch, nebo fiasko? Rozhodněte sami, jak Babišova vláda plnila své sliby* [online]. 2021, 2021 [cit. 22. března 2024]. Dostupné z: <https://www.seznamzpravy.cz/clanek/prehledne-jak-vlada-andreje-babise-plni-sve-sliby-174991>

¹²⁸ Tamtéž

v rámci voleb v roce 2017, přičemž Hnutí ANO v těchto volbách získalo 29,64%¹²⁹ čtenáři, kteří hodnotili Andreje Babiše kladně tak přesahují volební výsledek o necelé tři procenta, nicméně ještě důležitější ukazatel jsou volby následné tedy ty z roku 2021. V rámci těchto voleb je možné sledovat mírný pokles hlasů pro Hnutí ANO 2011, nicméně jde jen o velmi mírný pokles, který nenasvědčuje tomu, že by voličská základna Andreje Babiše utrpěla širší újmu i přes nepopulární řešení pandemické krize. Konkrétní výsledek z roku 2021 byl pro Hnutí ANO 27,12 %¹³⁰. Nicméně i přes to Andrej Babiš a jeho hnutí ve volbách neuspělo a nyní se nachází v opozici, to poukazuje na fakt, že zde může být potvrzen prvek problém s udržitelností populismu. Jak uvádí Kurt Weyland ve své knize *How populism dies* „*Arogantní vůdci mají problém budovat silnou podporu u jiných silných politických aktérů, to často vede k protiútokům ze stran establishmentu.*“¹³¹ Právě zde lze vidět problém Andreje Babiše a jeho Hnutí ANO. Je těžké udržet populismus v čase i přes silnou podporu „lidu“ v případě, že proti sobě postaví „tradiční strany“. Zatím co ve volbách 2017 se strany neslučovaly do větších koalic¹³², po vládě Andreje Babiše se v rámci voleb vytvořila trojkoalice SPOLU, která v sobě sloučila hned tři strany a navíc se spojila s další koalicí Piráti a Starostové¹³³, což byl onen „protiútok establishmentu“ na který naráží Weyland. Díky tomuto protiútku a rozdrobení některých hlasů mezi strany, které se do parlamentu nedostaly, jako třeba ČSSD, KSČM či Přísaha¹³⁴ se Andrej Babiš stal opozičním politikem a neudržel svou vládu. Tyto události jasně potvrzují slova Kurta Weylanda a rovněž ukazují, že Andrej Babiš a jeho Hnutí ANO splnili bod číslo **8. Problém udržitelnosti populismu.**

Nyní práce vyhodnocuje kampaň Andreje Babiše v rámci prezidentských voleb konaných v lednu 2024. V rámci této kampaně je třeba posuzovat, jak projevy samotného Babiše (volební debata) tak projevy v rámci psaného slova, především Billboardy. Velkou pozornost vyvolal

¹²⁹ Volby. *Volby do Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky konané ve dnech 20.10. – 21.10.2017* [online]. 2017, 2017, 19.11.2017 [cit. 24. března 2024]. Dostupné z: <https://www.volby.cz/pls/ps2017nss/ps2?xjazyk=CZ>

¹³⁰ Volby. *Volby do Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky konané ve dnech 8.10. – 9.10.2021* [online]. 2021, 2021 [cit. 24. března 2024]. Dostupné z: <https://www.volby.cz/pls/ps2021/ps2?xjazyk=CZ>

¹³¹ WEYLAND, Kurt. *How Populism Dies: Political Weaknesses of Personalistic Plebiscitarian Leadership*. *POLITICAL SCIENCE QUARTERLY* [online]. 2022, 137(1), 9-42 [cit. 24. března 2024]. Dostupné z: doi:10.1002/polq.13277 s.17

¹³² Volby. *Volby do Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky konané ve dnech 8.10. – 9.10.2021* [online]. 2021, 2021 [cit. 24. března 2024]. Dostupné z: <https://www.volby.cz/pls/ps2021/ps2?xjazyk=CZ>

¹³³ Tamtéž

¹³⁴ Tamtéž

slogan „*Nezavleču Česko do války, jsem diplomat. Ne voják.*“¹³⁵ Zde lze vidět využití prvku **Populismus a krize**, který spočívá v tom, že se populismus objevuje v časech krize, přičemž populisté krize často zveličují, či přímo přiživují. Válka na Ukrajině jednoznačně krizí je i v rámci EU a to především jejího východního křídla, i přes to, že je Česko členský stát NATO a momentálně není otázkou vojenské intervence na Ukrajině možností, Andrej Babiš tuto krizi přiživuje a využívá ve své prezidentské kampani. Po vlně kritiky se Hnutí ANO rozhodlo změnit název billboardu, neboť původní měl urážet armádu, nicméně nový billboard rovněž splnil bod populismu **Populismus a krize** svým zněním „*Generál nevěří v mír. Volte mír. Volte Babiše.*“¹³⁶ V obou případech je využit i prvek **Populistická rétorika**, neboť v atmosféře války na Ukrajině je otázka války a míru jednoznačně silné téma, které rezonuje společností.

Na tiskové konferenci po prvním kole voleb Andrej Babiš prohlásil (1:17 ve videu) „*Nemusel jsem chodit do politiky, kdyby ty tradiční strany, nedělaly tu politiku po svém, při svoji strategii, a korupce, proti které jsem bojoval, a proč jsem založil Hnutí.*“¹³⁷ Zde lze vidět bod **Kritika elit/jiných** kdy Andrej Babiš spojuje vládní strany s korupcí a dále ve videu prohlašuje, že jeho protikandidáti jsou „*vládní kandidáti*“ (1:51 ve videu)¹³⁸

V tiskové kampani po prvním kole prezidentské volby Babiš prohlásil v minutě 4:19 „*Moje hlavní heslo je pomáhat lidem, já jsem lidem pomáhal před vstupem do politiky, pomáhal jsem jim, jako ministr financí, pomáhal jsem jim jako premiér a samozřejmě jim budu pomáhat, až odejdu z politiky, protože nechci být celý život v politice, naše hnutí mě nominovalo, abychom měli zastoupení ano, aspoň na Hradě, aby lidi, kteří nevolili pětikoalici měli zastoupení, protože pan Pavel, paní Nerudová, pan Fišer, pan Hilšer, všichni byli kandidáti vlády, aby neovládli celou naši zemi, když mají Senát, Sněmovnu, Předseda Nejvyššího soudu jim fandí a pokud bude na Hradě pan Pavel, tak samozřejmě je to nominant vlády a to určitě nebude dobře pro naše občany protože si myslím, že tam bude vykonávat jenom vůli vlády, možná svých sponzorů a možná i někoho jiného.*“¹³⁹ Zde je bod **Odvolávání se k lidu** Babiš se opírá o lid, tvrdí, že lidem

¹³⁵ BERANOVÁ, Klára. NOVINKY. *ANO vyjelo s novým billboardem: Generál nevěří v mír* [online]. 2023, 19.1.2023 [cit. 24. března 2024]. Dostupné z: <https://www.novinky.cz/clanek/volby-prezidenta-ano-vyjelo-s-novym-billboardem-general-neveri-v-mir-40420506>

¹³⁶ BERANOVÁ, Klára. NOVINKY. *ANO vyjelo s novým billboardem: Generál nevěří v mír* [online]. 2023, 19.1.2023 [cit. 24. března 2024]. Dostupné z: <https://www.novinky.cz/clanek/volby-prezidenta-ano-vyjelo-s-novym-billboardem-general-neveri-v-mir-40420506>

¹³⁷ Idues. *Andrej Babiš komentuje výsledky prvního kola prezidentské volby* [online]. 2023, 14.1.2023 [cit. 24. března 2024]. Dostupné z: https://tv.idnes.cz/domaci/andrej-babis-volby-vysledky-prezident.V230114_174808_idnestv_vcj

¹³⁸ Tamtéž

¹³⁹ ČT24. *Brifink Andreje Babiše po sečtení více než 99 % hlasů.* [online]. 2024, 2024 [cit. 24. března 2024]. Dostupné z: <https://www.facebook.com/CT24.cz/videos/br%C3%ADfink-andreje-babi%C5%A1e-po-prvn%C3%ADm-kole-prezidentsk%C3%BDch-voleb/907697946910353/>

vždy pomáhal a zároveň naznačuje, že zájmy lidu nedokáží hájit jeho protivníci, neboť jsou „vládními kandidáty“. Naznačuje, že zájem lidu je nezajímá a nebude dobré pro občany, pokud se Pavel dostane na Hrad, protože je „vládním kandidátem“, který nebude hájit jejich zájmy, čímž naznačuje, že Andrej Babiš jejich zájmy bude hájit, na rozdíl od Pavla. V minutě 7:30 „*Já jsem byl ten, který se nikdy nesetkal s ruským velvyslancem, který nikdy nebyl na recepci Ruské republiky, který vydal tři ruské diplomaty po kauze Skripal, vyhostil, všichni o tom mluvili, my jsme to udělali. Vydali jsme Mikulina toho ruského hackera do Spojených států, který v rámci kauzy Vrbětice jsme vyhostili desítky takzvaných ruských diplomatů a špiónů.*“¹⁴⁰ Zde je bod **Populistická rétorika** v době války na Ukrajině je spojení s Ruskem a spoluprací s ruským vedením jednoznačně silné téma, které rezonuje společností.

V minutě 9:36 „*Víte v které zemi, v Evropě a blízko nás je prezidentem komunistický rozvědčík? Ano máte pravdu. V Rusku. Prezident Putin byl vysazen a nasazen, jako agent KGB v osmdesátých letech v Berlíně. A na to byl připravován pan Pavel, aby byl vysazen do týlu nepřítelů, aby tam získával lidi na spolupráci, takže to považují za absurdní, že v naší zemi, ti kteří se tady zaklínají antikomunismem, de facto o tom mluví.*“¹⁴¹ Zde je bod **Populistická rétorika**. Téma komunistické minulosti bylo v druhém kole voleb silným tématem, které rezonovalo společností v rámci obou kandidátů. V minutě 12:28 „*Všem jsme navyšovali, protože jsme na to měli peníze, vás, vážení občané, daňových poplatníků. A já jsem na to pyšný, já jsem na to hrdy, že jsme lidem pomáhali, proto to heslo, proto, kdybych byl prezidentem, budu lidem pomáhat, budu jejich hlasem, pokud tam bude pan Pavel, tak samozřejmě je to provládní kandidát vždyť ta ODS samozřejmě už mu určila i šéfkou úřadu.*“¹⁴² Zde Andrej Babiš opět připomíná, že lidem pomáhá, naznačuje, že oponent bude hájit zájmy vlády a ne lidu a sám tvrdí, že bude hlasem lidu, zde lze opět vidět bod **Odvolávání se k lidu**.

V minutě 13:37 „*A pokud pan Pavel říká, že mír je iluze, tak já jsem zásadně proti, my nechceme válku, my chceme mír. Evropa má mír od druhé světové války a za to je třeba bojovat.*“¹⁴³ Zde lze vidět bod **Populismus a krize**, který je zde použit stejným způsobem, jako u billboardů zmíněných výše. V minutě 15:32 „*Všichni dobře víte, že když bych byl prezidentem, budu hlasem, budu mluvčím všech občanů České republiky, budu vás navštěvovat,*

¹⁴⁰ ČT24. *Brífink Andreje Babiše po sečtení více než 99 % hlasů*. [online]. 2024, 2024 [cit. 24. března 2024]. Dostupné z: <https://www.facebook.com/CT24.cz/videos/br%C3%ADfink-andreje-babi%C5%A1e-po-prvn%C3%ADm-kole-prezidentsk%C3%BDch-voleb/907697946910353/>

¹⁴¹ Tamtéž

¹⁴² Tamtéž

¹⁴³ Tamtéž

*budu s vámi mluvit, budu prosazovat vaše zájmy.*¹⁴⁴ Zde je bod **Odvolávání se k lidu**. V minutě 16:24 „*Budu přesvědčovat pana premiéra, aby vyřešil cenu energií. Klidně mohli svolat mimořádnou valnou hromadu ČEZu a zastropovat lidem elektřinu na 1500 korunách.*“¹⁴⁵ V době energetické krize je toto téma rezonující společností a řešení samotné krize jednoduchým a líbivým řešením zastropováním energií v souladu s bodem **Populistická rétorika**. V minutě 16:47 „*Mimochodem pan Pavel je druhý pokus toho lobbisty Koláře po Drahošovi, neuspěl, teď to vypadá pro kandidáta toho lobbisty pozitivně. Takže tohle všechno je důležité, jsem nezávislý, nikdo mě nemůže zkorumpovat, nikdo mě nemůže ovlivnit*“¹⁴⁶ Zde lze vidět bod **Kritika elit/jiných kdy** A. Babiš označuje protikandidáta, za kontrolovaného lobbistou Kolářem a sám připomíná, že on zkorumpovatelný není.

Nyní práce posuzuje výroky Andreje Babiše v prezidentském superduelu na CNN Prima News. Tato se odehrávala těsně před volbami v druhém kole 25. 1. 2023, jde tedy o poslední velkou předvolební událost mezi dvěma kandidáty ve druhém kole prezidentských voleb. Na konci deváté minuty dostává Andrej Babiš otázku ohledně jeho nedávného prohlášení o tom, že by nevyslal České vojáky na pomoc přepadenému členskému státu NATO. V rámci této odpovědi se vyskytly prvky populismu. V minutě 10:16 „*Já zásadně protestuji proti tomu, že tato vláda, pan Fiala, paní Černochová a hlavně náčelník generálního štábu právě dnes říká, že v případě války NATO s Ruskem by stát musel výběrově mobilizovat, takže ty mladí lidi tady sice tleskají, ale oni nevědí o tom, že pokud by Rusko napadlo NATO a pro mě je to absolutně nepřijatelné, a byla by to zodpovědnost světových politiků, tak jsme ve válce a co nám říká pan Řehka, Česko by se podle něj stalo legitimním cílem, protože přes naše území by se přesouvaly spojenecké jednotky. Pan Řehka nás opakovaně straší jadernou válkou. A to je pro mě nepřijatelné a proto já mluvím o míru.*“¹⁴⁷ Zde práce objevila bod **Populismus a krize a Rétorika populismu**. Pocit krize je připomínán tématem války a prohlášeními ohledně mobilizace, stejně tak, jako prohlášením ohledně jaderné války. Andrej Babiš přistupuje k hypotetickým scénářům, na které by se republika měla připravovat tak, aby vypadaly jako nevyhnutelné, či alespoň mnohem pravděpodobnější než se zatím zdají být, čímž pocit krize z války úspěšně přiživuje a zveličuje. Zároveň jde o populistickou rétoriku, která se, jak práce

¹⁴⁴ ČT24. *Brífink Andreje Babiše po sečení více než 99 % hlasů*. [online]. 2024, 2024 [cit. 24. března 2024].

Dostupné z: <https://www.facebook.com/CT24.cz/videos/br%C3%ADfink-andreje-babi%C5%A1e-po-prvn%C3%ADm-kole-prezidentsk%C3%BDch-voleb/907697946910353/>

¹⁴⁵ Youtube. *Superduel: Bitva o Hrad s Andrejem Babišem a Petrem Pavlem* [online]. 2023, 2023 [cit. 24. března 2024]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=dt4U64I-4K4>

¹⁴⁶ Tamtéž

¹⁴⁷ Tamtéž

rozkrývá výše, často objevuje v dobách krize. Andrej Babiš tvrdí, že jde o strašení a mluví o míru, což jsou jednoduchá a líbivá řešení, která nabízí, jako řešení této krize.

V minutě 12:38 Babiš reaguje na otázku ohledně jeho potencionální kancléřky Tunde Barthy a její reakce na Billboard „*Generál nevěří v mír, volte mír, volte Babiše*“.¹⁴⁸ Paní Tunde Bartha prohlásila pro Deník N, že si volební tým A. Babiše nechal udělat dotazníkový průzkum, kde zjistili, že se lidé obávají válečného konfliktu a proto ten strach ještě zesílili, otázka byla, zda to není příznání k populismu a cynismu. (Jen samotné prohlášení je dokonalým příkladem posilování **Populismus a krize**, nicméně práce se zaměřuje primárně na Babiše). Odpověď 13:01 „*Ne určitě není, o válce mluvili hlavně pan premiér Fiala, paní Černochová, která vystupuje jako mluvčí pana Pavla kandidáta vlády a opakovaně mluví o válce náčelník generálního štábu, takže vám nevadilo, že celý rok tihle lidé pětikoalice a jejich kandidát mluvili o válce, ale když Babiš řekl a já jsem řekl, že nezavleču Česko do války a že chci ten mír, tak okamžitě se udělal skandál.*“¹⁴⁹ Zde je příklad Rétoriky populismu, kdy je opět nabízeno jednoduché, a líbivé řešení ve formě prohlášení *nezavleču Česko do války a chci ten mír*. Minuta 16:45 moderátorka se ptá, zdali není částečně pravda, že jsme ve válce s Ruskem, jak ekonomické tak kybernetické. Odpověď: 16:55 „*Pan Pavel teďka zopakoval, že jsme ve válce, my nejsme ve válce, a prosím vás náčelník generálního štábu byl předseda NUKIBu ano? To je organizace, která je pro kybernetickou bezpečnost a co říká náčelník generálního štábu 22. 11. 2022 teď se ale musíme primárně chystat na ten nejobtížnější a nejnebezpečnější scénář a to je válka velkého rozsahu proti vyspělému protivníkovi vždyť oni to říkají, to je jejich kandidát, oni mluví o válce, já mluvím o míru a tito mladí lidé, když bude mobilizace tak půjdou do války, co to je kdo tady koho straší já určitě ne.*“¹⁵⁰ Zde je objeven bod **Populistická rétorika**. V minutě 26:26 „*Pokud se prezidentem stane pan Pavel tak tady bude vlastně 46% voličů ovládat celou zemi, je to nová totalita a to my nechceme.*“¹⁵¹ V minutě 33:33 Mohl Babiš navázat na prohlášení o totalitě, když se jej moderátorka na toto téma zeptala. Odpověď „*Prosím vás pan Pavel je typický reprezentant té totality on byl cvičen jako špion, aby ho vysadili za hranicí, o čem se tady bavíme. Nová totalita je pan Klíma na úřadě vlády to je ta loutka toho advokáta, který vlastně měl v minulosti tady různé loutky a pan Klíma chce rozhodovat o tom, který názor je správný.*“¹⁵² Zde lze vidět bod **Populistická rétorika** a **Populismus a krize**, který je

¹⁴⁸ Youtube. *Superduel: Bitva o Hrad s Andrejem Babišem a Petrem Pavlem* [online]. 2023, [cit. 24. března 2024]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=dt4U64I-4K4>

¹⁴⁹ Tamtéž

¹⁵⁰ Tamtéž

¹⁵¹ Tamtéž

¹⁵² Tamtéž

vyvoláván hrozbou návratu totality. Zároveň je zde bod **Kritika elit/jiných** ve výročí ohledně pana Klímy, který má být loutkou advokáta a má rozhodovat o tom, které názory jsou „správné“.

V minutě 35:05 „*A co on říká? Pan Fiala, který tak podpořil pana Pavla, říká, že ty naši voliči jsou nedemokratičtí oni ta Pražská kavárna, říká no to je ten venkov, to jsou ty co to je ta spodina, oni urážej, já si vyprosím, aby pan Pavel mluvil o mých voličích, ako že jsou chaos, strach a lži, jsou to občané České republiky, mají právo a pan Pavel si to představuje klid a řád co to je no to je ta totalita mlčte a my rozhodneme za vás.*“¹⁵³ Andrej Babiš si tu stěžuje na rozdělování společnosti Pavlem a Fialou přičemž se paradoxně sám dopouští prvku **Rozdělování společnosti**. Voliče, kteří urážejí jeho voličskou základnu, označuje jako *Pražská kavárna* a hájí *své voliče*. Poukazuje na zprávy některých uživatelů soc. sítí, kteří skutečně osočovali některé periferní oblasti z volení Babiše, a zároveň obviňuje premiéra, že rovněž uráží jeho voliče, čímž posiluje pocit rozdělené společnosti. Zároveň se uchyluje k posilování **Populismus a krize**, když varuje, že Pavel svým heslem *klid a řád* naznačuje, že chce novou totalitu a že jeho heslo znamená, *mlčte a my rozhodneme za vás*. V minutě 37:10 „*Pan Pavel je nejúspěšnější špion, kterého trénovala Varšavská smlouva a ještě Kágébáci a on se dostane do čela NATO.*“¹⁵⁴ Zde lze vidět bod **Populistická rétorika**. V minutě 42:20 „*Česká vláda podpořila zákaz výroby spalovacích motorů. A já jsem zásadně proti, protože Greendeal po napadení Ruska Putinem je potřeba změnit a ti zelení fanatici chtějí zničit Evropu a Evropský průmysl.*“¹⁵⁵ Kritika EU a jejích politik sice není jedním z hlavních prvků populismu, nicméně je třeba zdůraznit, že jde o typický prvek populismu v rámci členských států EU, jak je uvedeno výše v práci. Jelikož je jednou z vedlejších výzkumných otázek i to, jaké práce objevila typy populismu, proto je třeba poukázat i na tento specifický byt' ne univerzální znak.

V minutě 43:33 „*Tady je historická šance vykoupit 100% ČEZu Dukovany vyrábějí megawatt za 500 korun a prodávali to za jedenáct tisíc. ČEZ se topí v zisku, takže nabídnout minoritářům jednak 200 miliard nerozděleného zisku, získat 100% ČEZu a dát lidem těch 1500 korun.*“¹⁵⁶ V době energetické krize je toto silné téma rezonující společností a řešení samotné krize jednoduchým a líbivým řešením spočívajícím ve vykoupení společnosti ČEZ a snížením cen energií a následným rozdělením peněz lidem v souladu s bodem **Populistická rétorika**.

¹⁵³ Youtube. *Superduel: Bitva o Hrad s Andrejem Babišem a Petrem Pavlem* [online]. 2023, 2023 [cit. 24. března 2024]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=dt4U64I-4K4>

¹⁵⁴ Tamtéž

¹⁵⁵ Tamtéž

¹⁵⁶ Tamtéž

V minutě 45:10 „*DPH na potraviny je 15% v Polsku to snížili na nulu, tam jdete nakupovat a vidíte cenu másla před tím, než pomohla vláda, takže občané vidí dvě ceny, u nás vláda neudělala vůbec nic a měli to udělat.*“¹⁵⁷ Zde lze vidět bod **Populistická rétorika**. Opět jednoduché a líbivé řešení spočívající ve snížení DPH na potraviny, které pomůže v době vysoké inflace. V minutě 1:00:02 Andrej Babiš reaguje na otázku ohledně minulosti v STB od protikandidáta. „*Já skutečně považuji za neuvěřitelnou drzost, vy jste nomenklaturní kádr ZEO KSČ, vy jste byli ti protekční, vás do toho kurzu ani nechtěli vzít, bylo vás tam 27, to jsou všechno špioni, kteří jsou dneska v pozicích a nechtějí to říct a vy jste dokonce šel do hospody a pokud tam váš kolega říkal, že má jiný názor na invazi tak vy jste ho udal a jste ho trénoval na zasedání ZEO KSČ.*“¹⁵⁸ Zde lze vidět bod **Populistická rétorika**.

Shrnutí

Práce zde posoudila Hnutí ANO a jeho lídra Andreje Babiše, přičemž byly prozkoumány stránky hnutí, stanovy a morální kodex, došlo ke krátkému exkurzu do volební kampaně Andreje Babiše v rámci prezidentské volby a následně došlo k posouzení jeho výroků na tiskové konferenci po prvním kole voleb a následně k posouzení výroků v rámci superdebaty, která se konala těsně před volbami ve druhém kole. Zároveň byly vyhodnoceny výsledky Hnutí ANO ve volbách 2017 a 2021, které poukázaly na to, proč se Hnutí ANO a Andrej Babiš musely přesunout do opozice, přičemž, jako hlavní příčina byl určen „protiútok establishmentu“, který potvrzuje platnost slov Kurta Weylanda v jeho knize „*How populism dies*“. Práce zjistila, že Andrej Babiš splnil všechny body populismu určené touto prací, přičemž jednoznačně nejpoužívanější prvky populismu v rámci sledované problematiky byly: Pocit krize, Rétorika populismu a Kritika zkorumpovaných elit/jiných. Opakovaně se objevoval i prvek populismu s názvem odvolávání se k lidu. Zároveň byl objeven vedlejší prvek populismu, spočívající v útoku a kritice proti EU a jejím politikám, což je v Unijním prostoru oblíbená taktika populistů.

¹⁵⁷ Youtube. *Superduel: Bitva o Hrad s Andrejem Babišem a Petrem Pavlem* [online]. 2023, 2023 [cit. 24. března 2024]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=dt4U64I-4K4>

¹⁵⁸ Tamtéž

3.2 Itálie-Jižní Evropa

V rámci Jižní Evropy práce zkoumá populismus v Itálii, která je se svými mnoha politickými hnutími, jenž jsou označována za populistická, kvalitní volbou. „Itálie a její politické prostředí je známé, jako „ráj populistů“, či „země mnoha populistů. Se svou absencí konstruktivní „národní identity“ byla vždy prostorem, kde se daří stranám a hnutím inklinujícím k populismu. Rozpad „zmraženého“ stranického systému z období první Italské republiky v devadesátých letech vedl k prosazení populistické rétoriky v její politice. Ekonomická krize a narůstající frustrace obyvatelstva nakonec vedla k reakci ve formě nárůstu „antipolitických“ populistických hnutí, z nichž mezi nejznámější a před rokem 2022 i nejsilnější patřilo Hnutí 5 hvězd „*Movimento 5 stelle*“ nebo zkráceně M5S.“¹⁵⁹ Zde lze vidět, že krize dokáže posílit populismus, nicméně Itálie je v rámci populismu výjimečná. Existuje zde spousta populistických hnutí, která jsou součástí běžné politiky za což je zodpovědná řada faktorů. Tento fakt jen podtrhuje výběr Itálie, jako zástupce populismu pro Jižní Evropu, neboť je zde mnoho různých populistických hnutí a stran, ze kterých je možné si vybrat. „Nebyla to jen ekonomická a politická krize, ale i nárůst nezaměstnanosti mezi mladými lidmi, nepopulární úsporná opatření Montiho vlády a silné obavy z ekonomického kolapsu země, které vedly k příklonu obyvatelstva k jednoduchým řešením, což nabízely právě populistická uskupení.“¹⁶⁰

Poslední volby do Italského parlamentu ukázaly, nejen to, jak silný je populismus v Itálii, ale také, že populistické strany mohou být křehké. Zároveň ukazuje jistou zvláštnost Itálie, a sice velký počet různých politických stran a hnutí, která jsou označována za populistická. „V Italském prostředí není obliba populismu nic nového, neboť podpora populistických hnutí mezi Italy roste už od rozpadu stranického systému v devadesátých letech. Souhrnný podíl hlasů pro populisty se zvýšil z 30 % ve všeobecných volbách v roce 1994 na téměř 70 % v roce 2018.“¹⁶¹ Výsledky posledních voleb potvrzují oblibu populismu i velké množství populistických stran v Itálii, neboť ze čtyř nejsilnějších stran jsou tři označovány za populistické, přičemž mezi čtyři nejsilnější strany momentálně patří výše zmíněná „M5S

¹⁵⁹ KUBÁT, Michal, Martin MEJSTRÍK a Jiří KOČIAN. *Populismus v časech krize*. 1. Praha: Karolinum, 2016. ISBN 978-80-246-3439-5. s.39

¹⁶⁰ Tamtéž s.55

¹⁶¹ VERCESI, Michelangelo. THE EUROPEAN CONSORTIUM FOR POLITICAL RESEARCH. *Why is Italy more populist than any other country in western Europe?* [online]. 2021 [cit. 24. března 2024]. Dostupné z: <https://theloop.ecpr.eu/why-is-italy-more-populist-than-any-other-country-in-western-europe/>

(15,43%), Bratři Itálie (25,98%), Liga (8,79%) a Demokratická strana (19,04%)¹⁶² přičemž za populistickou není označována jen poslední zmíněná z těchto stran, což znamená, že ze čtyř nejsilnějších stran, které dohromady získaly 69,24% procent hlasů, byl volební zisk tří nejsilnějších populistických stran a hnutí 50,2%.

Vzhledem k volebnímu úspěchu a aktuálnosti voleb, práce posuzuje stranu Bratři Itálie „*Fratelli d'Italia*” a její prezidentku Giorgiu Meloni. “G. Meloni spoluzaložila svou stranu v roce 2012 a je její prezidentkou od roku 2014, jde o stranu s neofašistickými kořeny a je označována za populistickou. Meloni se v roce 2011 postavila proti Montiho rozpočtovým opatřením, jejichž cílem bylo odvrátit kolaps Itálie, avšak opatření byla značně nepopulární. Strana Bratři Itálie byla podobná ostatním euroskeptickým politickým blokům té doby, byla populistická, byla široce proti imigraci a odmítala nadřazenost zákonů Evropské unie. Za vlády Maria Draghi se počítalo s volbami na rok 2023 Meloni se při přípravách na tyto volby rozhodla distancovat stranu od jejich fašistických kořenů. Nařídila členům strany, aby se zdrželi extrémních prohlášení nebo odkazování na fašismus, a zakázala používání takzvaného „římského pozdravu“, gesta, které bylo téměř totožné s „Hitlerovým pozdravem“. Kromě své strany se připravovala na volby i ona sama. V roce 2021 vyšla její autobiografie *Io sono Giorgia: le mie radici, le mie idee* („Jsem Giorgia: Moje kořeny, moje nápady“), a hned následující rok se dostala na titulní strany mnoha médií, protože na shromáždění pro Španělskou neofašistickou stranu Vox prohlásila: *"Ano přirozené rodině, ne LGBT lobby...ne gender ideologii...ne bruselským byrokratům!"*¹⁶³

Když v červenci 2022 padla Draghiho vláda byla Meloni a její strana jedinou výraznou silou v opozici vůči staré vládě a brzy se kolem ní začaly sjednocovat další pravicové strany. Pod heslem „Itálie a Italové na prvním místě“ se Meloni a její strana staly tvářemi nového politického bloku, ve kterém byla ještě strana Liga (Salvini) a Forza Italia (Berlusconi). Během kampaně se Meloni rozhodla zmírnit euroskeptickou rétoriku a snažila se zlehčovat obavy z neofašistické historie své strany. Veškeré přípravy a kampaň nakonec přinesly úspěch, když v zářiových volbách v roce 2022 její blok vyhrál, přičemž její strana získala nejvíce procent hlasů ze všech stran celých voleb (25,98%)¹⁶⁴

¹⁶² Eligendo. *L'Archivio* [online]. 2022 [cit. 24. března 2024]. Dostupné z: <https://elezionistorico.interno.gov.it/index.php?tpel=C&dtel=25/09/2022&es0=S&tpa=I&lev0=0&levsut0=0&ms=S&tpe=A>

¹⁶³ RAY, Michael. BRITANNICA. *Giorgia Meloni* [online]. 2023 [cit. 24. března 2024]. Dostupné z: <https://www.britannica.com/topic/Brothers-of-Italy>

¹⁶⁴ Tamtéž

Nyní práce posuzuje důležité dokumenty strany Bratři Itálie s cílem zjistit, jaké prvky populismu se zde objevují. „Národní kongres je jedním z nejdůležitějších orgánů, který volí prezidenta hnutí a určuje politické směřování hnutí, volí národní shromáždění a může upravit stanovy, zasedá zpravidla jednou za tři roky a je svoláván prezidentem hnutí. Kongres může svolat i prezident hnutí mimořádně pokud má návrh alespoň 10% členů Národního shromáždění, v případě překážky, či rezignace prezidenta může takto učinit předseda národního shromáždění. Účastníci kongresu jsou povinni dodržovat program hnutí.“¹⁶⁵

Dalším důležitým orgánem hnutí je prezident. „Prezident, nebo též Národní prezident hnutí se stará o politickou reprezentaci hnutí a řídí jeho organizaci. Kterýkoli člen Hnutí může být postoupen z disciplinárních důvodů, rovněž přijímá neodkladná a okamžitá opatření až do rozhodnutí disciplinárních orgánů. Může rozpustit provinční koordinace a jmenovat komisaře v naléhavých situacích.“¹⁶⁶ Prezident hnutí může zároveň „zakládat různá oddělení včetně oddělení pro Komunikaci a propagandu, Koordinace místních samospráv, Koordinace tematických workshopů, Členství, kongresů a primárek. Národní prezident má po konzultaci s Národní exekutivou právo ustanovit zřízení dalších oddělení, která mohou být nezbytná pro organizaci Hnutí.“¹⁶⁷

Podstatným orgánem je i „Národní shromáždění, které řídí politickou činnost, organizaci a fungování Hnutí podle rozhodnutí Národního kongresu. Národní shromáždění schvaluje předpisy Národního kongresu. Národní shromáždění se skládá ze 450 členů volených Kongresem v souladu se zvláštními předpisy. Národní shromáždění se obvykle svolává každých 6 měsíců nebo do 20 dnů, pokud o to požádá třetina jeho členů nebo národní prezident hnutí. Jako výkonný orgán tohoto uskupení slouží národní Ředitelství, které se skládá ze 100 členů a prezidenta hnutí. Národní ředitelství volí ze svého středu koordinátora Národního ředitelství, který po dohodě s Národním prezidentem hnutí zajišťuje jeho svolání a pravidelné provádění práce. Dále schvaluje programy a listiny pro volby hejtmanů krajů a kandidátní listiny do zastupitelstev krajů a kandidáty na starostu v obcích hlavního města provincie. Národní vedení schvaluje roční účetní závěrku Hnutí.“¹⁶⁸ Lze vidět, že presidentka hnutí Giorgia Meloni má v rámci hnutí velmi silné postavení, nicméně pro posouzení bodu Osobnost vůdce je třeba více prostudovat hnutí, neboť na rozdíl od Českého Hnutí ANO zde není tak jasně daná převaha

¹⁶⁵ Fratelli D'Italia. *Alleanza nazionale STATUTO* [online]. 2023, 2023 [cit. 25. března 2024]. Dostupné z: [hrome-extension://efaidnbmnnnibpcajpcgclefindmkaj/https://www.fratelli-italia.it/wp-content/uploads/2014/09/statuto23luglio.pdf](https://www.fratelli-italia.it/wp-content/uploads/2014/09/statuto23luglio.pdf) s.10

¹⁶⁶ Tamtéž s.12-13

¹⁶⁷ Tamtéž s. 17

¹⁶⁸ Tamtéž s.14

vůdce hnutí. Je třeba se zaměřit na to, jak výrazná a důležitá je osobnost Meloniové v rámci oficiálních stránek Hnutí Bratři Itálie.

Hned na úvodní straně lze vidět fotografii prezidentky hnutí v záhlaví na hoře vedle nápisu „*Difendiamo L'Italia*“ hned pod nadpisem lze na úvodní stránce vidět 31 plakátů a videí, kde jsou různá hesla a prohlášení hnutí přičemž na 15 z nich lze vidět prezidentku hnutí, přičemž na 11 je vyobrazena pouze ona a jen na zbylých 4 lze vidět jiné členy hnutí. Plakát s členem hnutí, kde není Meloniová je jen jeden. Na spodní části stránek hnutí je odkaz na Facebook a Twitter hnutí s originálním názvem hnutí „*Fratelli d'Italia*“ přičemž v obou případech je odkaz opatřen fotografií Meloniové bez zobrazení jiného člena hnutí.¹⁶⁹ Stejně jako Hnutí ANO i Bratři Itálie mají na stránkách rubriku „O nás“¹⁷⁰ zde je krátký text popisující program hnutí a videoreklama o délce 1 minuta 28 sekund po celou dobu v pozadí videa mluví prezidentka hnutí, přičemž ve videu nejsou vidět téměř žádní členové hnutí, naopak Meloniová je ve videu vidět neustále, za povšimnutí stojí i záběr na plakát hnutí (0:24), kde je nad logem a jménem hnutí uvedeno jméno Giorgia Meloni přičemž písmo se jménem prezidentky je větší než název hnutí i s logem.¹⁷¹ Na stránkách je i rubrika, kde lze vidět program Hnutí Bratři Itálie, přičemž na úvodní stránce je velká fotografie prezidentky hnutí společně s plakátem, který je ve videu.¹⁷²

Na základě zkoumání stanov práce zjistila, že president hnutí hraje ústřední roli v rámci Hnutí Bratři Itálie. Na základě zkoumání stránek práce zjistila, že se Giorgia Meloni tváří jako středobod strany a žádný jiný člen hnutí nedostává v rámci Bratrů Itálie tak velkou pozornost. Důraz kladený na Meloniovou je nepopíratelný a je jasné, že se hnutí snaží strhnout pozornost na tuto osobu. Giorgia Meloni tak zcela jasně vyčnívá a strhává na sebe pozornost a díky rozsáhlým pravomocem včetně pravomoci reprezentovat hnutí a řídit jeho organizaci odpovídá bodu „**Osobnost vůdce**“.

Zde práce zkoumá program hnutí, se kterým šli Bratři Itálie do voleb v roce 2022. Už v úvodu lze nalézt prvek populismu **Kritika elit/jiných**. „*Jsme přesvědčeni, že úpadek není úděl, ale pouze důsledek nesprávných a oportunistických rozhodnutí politické třídy, která se vzdala hájení národních zájmů a s tím i rodin a podniků. Konečně budeme mít příležitost uzavřít*

¹⁶⁹ Fratelli D'Italia. *Difendiamo L'Italia* [online]. 2023 [cit. 25. března 2024]. Dostupné z: <https://www.fratelli-italia.it/>

¹⁷⁰ Fratelli D'Italia. *Il nostro spot* [online]. 2023 [cit. 25. března 2024]. Dostupné z: <https://www.fratelli-italia.it/about-us/>

¹⁷¹ Tamtéž

¹⁷² Fratelli D'Italia. *PROGRAMMA FRATELLI D'ITALIA 2022* [online]. 2022. [cit. 25. března 2024]. Dostupné z: <https://www.fratelli-italia.it/programma/>

nešťastnou historickou fází: tu, ve které se během deseti let zrodilo sedm vlád, které vznikly z palácových her hraných na hlavy Italů.¹⁷³ Také je možné nalézt zde prvek populismu **Populismus a krize**, když hnutí připomíná a využívá úpadek Itálie ve svém programu. „Dnes stejně jako včera jsme rozhodnutí nevzdat se ekonomickému, sociálnímu, kulturnímu a politickému úpadku národa.“¹⁷⁴ Zároveň lze vidět již v úvodu agresivní rétoriku vůči levici a prvek populismu „**Odvolávání se k lidu**“ „Historická fáze, ve které italská levice vždy zůstávala v síních moci, a to i v pohrdání lidovou vůlí. Byla to jistě anomální závorka naší demokracie, která vytvořila reprezentace, ponižující základní ústavní princip, podle kterého „suverenita patří lidu“.“¹⁷⁵ Na druhé stránce programu lze také vidět silnou nacionalistickou a konzervativní rétoriku stejně tak na stránkách hnutí v rubrice „o nás“ lze vidět, že se hnutí identifikuje, jako „hnutí, jehož cílem je realizovat politický program, který je na základě principů lidové suverenity, svobody, demokracie, spravedlnosti, sociální solidarity, zásluh a fiskální spravedlnosti inspirován duchovní vizí života a hodnot. národní, liberální a lidové tradice a podílí se na budování Evropy národů.“¹⁷⁶

Samotné hnutí je tedy nacionální a pravicově zaměřené, což potvrzuje tezi, že se populismus může navázat na jakoukoliv ideologii, nicméně samotné hnutí nemá silně vymezenou ideologii, byť není ideologie Bratří Itálie tak „chudá“ jako ideologie Hnutí ANO stále se jedná o hnutí s minimální ideologií, což na třetí straně programu samo hnutí uvádí: „Pro nás svoboda a práva lidí převažují nad jakoukoli ideologickou vizí.“¹⁷⁷ To poukazuje na bod **Flexibilita a adaptabilita populismu**, neboť populismus díky své neurčité ideologii může navázat na jakoukoliv rétoriku, čímž zároveň potvrzuje i svou adaptabilitu, protože v prostředí Itálie, kde jak samo hnutí naznačuje, dlouhodobě panuje zklamání z levicových vlád, je pro populismus výhodné navázat se na pravicovou rétoriku. „Příběh, z něhož tato cesta začíná, je vyprávěn kulturní identitou a vlasteneckou angažovaností, které vždy charakterizovaly bitvy bratří Itálie o vykoupení Itálie z let špatné vlády levice.“ „Dopady politické nestability, která je typická pro vlády podporované heterogenními a neslučitelnými většinami, jsou tu pro všechny, aby je viděli.“¹⁷⁸ Zde samotné hnutí reflektuje dobu posledních vlád v Itálii, kdy různé

¹⁷³ Fratelli D'Italia. *PROGRAMMA FRATELLI D'ITALIA 2022* [online]. 2022 [cit. 25. března 2024]. Dostupné z: <https://www.fratelli-italia.it/programma/> s.2

¹⁷⁴ Tamtéž s.2

¹⁷⁵ Tamtéž s.2

¹⁷⁶ Fratelli D'Italia. *Il nostro spot* [online]. 2023 [cit. 25. března 2024]. Dostupné z: <https://www.fratelli-italia.it/about-us/>

¹⁷⁷ Fratelli D'Italia. *PROGRAMMA FRATELLI D'ITALIA 2022* [online]. 2022 [cit. 25. března 2024]. Dostupné z: <https://www.fratelli-italia.it/programma/> s.3

¹⁷⁸ Tamtéž s.2

vlády složené z vícero nesourodých ideologických stran selhávaly. Navázání se na pravicovou rétoriku tak umožnilo Italskému populismu přežít a dokonce i nadále prosperovat.

Nicméně takovéto ukotvení a agresivní rétorika vůči levici má i své nevýhody, krom toho, že odradí levicové voliče lze tvrdit, že může vést k rozdělování společnosti. Výše zmíněné útoky na levici vzbudí antipatie i u voličů těchto levicových stran navíc výroky jako: „*Ano přirozené rodině, ne LGBT lobby, ano sexuální identitě, ne genderové ideologii... ne islamistickému násilí, ano. zajistit hranice, ne masovou migraci... ne velké mezinárodním financím... ne bruselským byrokratům!*“¹⁷⁹ povedou k antipatiím progresivnější části populace. Hnutí samotné navíc v úvodu svého programu identifikuje své voliče „*Fratelli d'Italia a její prezidentka Giorgia Meloni hodlají podniknout cestu, kterou podnikne hnutí italských vlastenců a konzervativců, jakmile ovládnou národ.*“¹⁸⁰ Tyto výroky poukazují na to, že Meloni a její Hnutí Bratři Itálie se snaží cílit na konzervativnější, pravicové voliče zatím co se nebojí tvrdě vystupovat proti názorovým oponentům, přičemž se Meloni měla přímo vysmívat, některým částem obyvatelstva „*Byla hlasitým zastáncem toho, co popisuje jako „tradiční rodinné hodnoty“, vysmívala se myšlence proměnlivosti pohlaví a odsuzovala to, co nazývá LGBT „lobby“.* Je také proti změně italského zákazu adopce svobodnými lidmi.“¹⁸¹ To vzbudilo strach a dokonce i protesty těsně před volbami, kdy lidé protestovali proti avizované politice hnutí, což vedlo k tomu, že jí například web Euronews označil za „rozdělující postavu“.¹⁸² Z těchto zjištění vyplývá, že Bratři Itálie v čele s Giorgiou Meloni splňují bod **Rozdělování společnosti.**

Další prvek populismu **Populismus a krize** lze nalézt rovněž ve stanovách hnutí konkrétně na straně tři. „*Itálie se potopila do propasti dlouhotrvající a věčné hospodářské krize, finanční rámec se postupně zhoršoval, daňové tlaky se neustále zvyšovaly, míra chudoby dosáhla nepřijatelných úrovní, střední třída má stále větší potíže, sociální konflikty jsou stále tvrdší, výrobní struktura je stále méně konkurenceschopná, přítomnost státu je stále invazivnější a méně respektuje základní svobody občanů a podniků.*“¹⁸³ Zároveň v navazujících větách lze spatřit **Populistickou rétoriku**, neboť Bratři Itálie nabízí řešení některých problémů,

¹⁷⁹ KIRBY, Paul. BBC. *Giorgia Meloni: Italy's far-right wins election and vows to govern for all* [online]. 2022 [cit. 25. března 2024]. Dostupné z: <https://www.bbc.com/news/world-europe-63029909>

¹⁸⁰ Fratelli D'Italia. *PROGRAMMA FRATELLI D'ITALIA 2022* [online]. 2022 [cit. 25. března 2024]. Dostupné z: <https://www.fratelli-italia.it/programma/> s.2

¹⁸¹ Euronews. *Italy divided over PM hopeful Giorgia Meloni ahead of election* [online]. 2022 [cit. 25. března 2024]. Dostupné z: <https://www.euronews.com/2022/09/20/italy-divided-over-pm-hopeful-giorgia-meloni-ahead-of-election>

¹⁸² Tamtéž

¹⁸³ Fratelli D'Italia. *PROGRAMMA FRATELLI D'ITALIA 2022* [online]. 2022 [cit. 25. března 2024]. Dostupné z: <https://www.fratelli-italia.it/programma/> s.3

jako jsou daňové tlaky, či míra chudoby „Pro nás jsou ti, kdo podnikají a vytvářejí bohatství, zdrojem, který je třeba zhodnotit, nikoli nepřitelem, proti kterému je třeba bojovat byrokracií a daňovým tlakem.“¹⁸⁴ Následně lze opět nalézt bod **Odvolávání se k lidu** „Víme, že nás čekají těžké roky a že pouze vláda legitimizovaná lidovým hlasováním spolu s novou národní soudržností dokáže vyvést Itálii z krize.“¹⁸⁵

Nyní se práce uchyluje k vyhodnocení řady článků, které pojednávají o Meloniové a její straně Bratři Itálie. Práce zde zjišťuje, jaké prvky populismu se objevují ve spojení s populismem v Itálii. „Ano přirozené rodině, ne LGBT lobby, ano sexuální identitě, ne genderové ideologii... ne islamistickému násilí, ano. zajistit hranice, ne masovou migraci... ne velké mezinárodním financím... ne bruselským byrokratům!“¹⁸⁶ Zde lze vidět prvek **Rétorika populismu**, kdy populista nabízí jednoduchá a líbivá řešení na problémy či krize, přičemž imigrační krize má být řešena zajištěním hranic bez konkrétního přiblížení, jde o řešení jednoduché, líbivé a heslovité. Meloniová rovněž v průběhu svých proslovů v rámci kampaně „Obviňuje Evropskou unii z nekompetence, která reguluje každodenní život Evropanů do nejmenších detailů, ale nedokáže vyřešit energetickou krizi.“¹⁸⁷ Zde lze vidět, že Meloniová využívá i v rámci své kampaně **Populismus a krize** a zároveň kritizuje EU a její politiku, což je vedlejším znakem populismu, typickým v rámci členských států EU. „Velcí kapitalisté a liberální elity – i když nezachází do podrobností – jsou „odpovědné“ za všechno, co se v Itálii pokazí, zejména pokud jde o imigrační a uprchlickou politiku.“¹⁸⁸ Zde lze vidět, že se Meloni uchyluje v rámci své rétoriky i ke **Kritice elit/jiných**. Jedním z vedlejších znaků populismu typickým pro pravicový populismus je i využívání protiimigračních nálad a protiimigrační rétoriky.¹⁸⁹ „Za současného stavu je tento národ předurčen k zániku,“ varovala Meloni v neděli, než dodala: „Řešením není imigrace, jak si levice myslí.“¹⁹⁰ Zde lze vidět prvek **Populismus a krize**. „Meloni a její pravicová koalice slíbila extrémně drahá řešení energetické krize a krize životních nákladů ve

¹⁸⁴ Fratelli D'Italia. . *PROGRAMMA FRATELLI D'ITALIA 2022* [online]. 2022 [cit. 25. března 2024]. Dostupné z: <https://www.fratelli-italia.it/programma/> s.3

¹⁸⁵ Tamtéž

¹⁸⁶ KIRBY, Paul. BBC. *Giorgia Meloni: Italy's far-right wins election and vows to govern for all* [online]. 2022 [cit. 25. března 2024]. Dostupné z: <https://www.bbc.com/news/world-europe-63029909>

¹⁸⁷ VON NAHMEN, Alexandra. DW. *Italy's election: Far-right Giorgia Meloni's populist appeal* [online]. 2022 [cit. 25. března 2024]. Dostupné z: <https://www.dw.com/en/italys-election-giorgia-meloni-far-right-favorite-for-prime-minister-appeals-to-disgruntled-voters/a-63184990>

¹⁸⁸ Tamtéž

¹⁸⁹ SAINT AMANITI, Laura. *Populist Anti-immigrant Sentiments Taken Seriously: A Realistic Approach*. *Res Publica* [online]. 2021, 28(1), 103-123 [cit. 25. března 2024]. Dostupné z: doi:10.1007/s11158-021-09516-1

¹⁹⁰ DODMAN, Benjamin. FRANCE24. *'We've tried them all, except Meloni': Far-right leader tipped to become Italy's first female PM* [online]. 2022 [cit. 25. března 2024]. Dostupné z: <https://www.france24.com/en/europe/20220914-we-ve-tried-them-all-except-meloni-far-right-leader-tipped-to-become-italy-s-first-female-pm>

třetí největší ekonomice eurozóny – aniž by upřesnila, jak budou zaplácena.“¹⁹¹ Zde lze vidět prvek **Rétorika populismu**.

I přes to, že Bratři Itálie nemohou být posouzeni z hlediska udržitelnosti populismu, neboť jsou ve vládě teprve rok a půl, je možné posoudit udržitelnost populismu v Itálii na základě hnutí M5S zmíněném výše v práci. Hnutí získalo v roce 2018 32.22%¹⁹² hlasů ve volbách, avšak v roce 2022 ztratilo téměř polovinu hlasů, když získalo „pouze“ 15,43% hlasů.¹⁹³ To je jasným ukazatelem toho, že populismus není nezničitelný a populistická strana, i když se dostane k moci, může v budoucnu zaznamenat pád. Zde se projevil efekt, který zmiňuje, P. Taggart výše v práci *Populismus má problém s udržitelností svého apelu v čase. Jednak je problémem to, že se objevuje v časech krize a tváří se odlišně od ostatních politických subjektů, nicméně s vyšší mírou institucionalizace a ustupující krizi se tyto odlišnosti a svým způsobem výhody vytrácejí.*

„M5S tedy Hnutí Pěti Hvězd se etablovalo, jako protestní hnutí, jehož cílem byl boj proti establishmentu. Po obrovském vítězství v roce 2018 však sestavilo vládu a z hnutí, které bojovalo proti establishmentu se samo stalo oporou tohoto zřízení, za což zaplatilo vysokou cenu. Průzkumy veřejného mínění od té doby zaznamenaly téměř konzistentní pokles. Tento problém prohloubila krize vyvolaná válkou na Ukrajině, kdy došlo ve straně k rozkolu, který nakonec vedl k předčasným volbám. Zároveň došlo k mocenskému boji v koalici mezi Contem a Di Maiem. Di Maio byl zastáncem politiky premiéra Draghiho a podporoval tedy pomoc Ukrajině v boji proti Ruské invazi, naopak Conte byl hlasitým zastáncem „diplomatického řešení“ a spolu se svými příznivci neustále zpochybňovali vládní politiku v této otázce. Někteří poslanci M5S slíbili externí podporu Draghimu tím, že vystoupí z hnutí, aby mohli podpořit premiéra, ten však prohlásil, že „*bud' je Five Star ve vládě, nebo žádná vláda není – tedy předčasné volby, které si nikdo, zvláště Five Star, nepřeje.*“ Dalším problémem tohoto hnutí byla neschopnost vybudovat politickou identitu, kdy hnutí vyznávalo politiku „ani levice ani pravice“, což je pro populismus typická flexibilita, nicméně v případě tohoto hnutí to v době,

¹⁹¹ DODMAN, Benjamin. FRANCE24. *'We've tried them all, except Meloni': Far-right leader tipped to become Italy's first female PM* [online]. 2022 [cit. 25. března 2024]. Dostupné z: <https://www.france24.com/en/europe/20220914-we-ve-tried-them-all-except-meloni-far-right-leader-tipped-to-become-italy-s-first-female-pm>

¹⁹² The Guardian. *Italian elections 2018 - full results* [online]. 2018 [cit. 25. března 2024]. Dostupné z: <https://www.theguardian.com/world/ng-interactive/2018/mar/05/italian-elections-2018-full-results-renzi-berlusconi>

¹⁹³ Eligendo. *L'Archivio* [online]. 2022 [cit. 25. března 2024]. Dostupné z: <https://elezionistorico.interno.gov.it/index.php?tpel=C&dtel=25/09/2022&es0=S&tpa=I&lev0=0&levsut0=0&m=s=S&tpe=A>

kdy se stalo vládnoucí stranou, znamenalo neschopnost formulovat vizi země, sestavit koherentní vládní program a ani vysvětlit voličům význam hnutí. Zmatenost v rámci hnutí dobře vystihuje i odchod Di Maia, který byl znám svou silnou protiatlantickou a protievropskou pozicí a nakonec opustil M5S protože nebyl schopen zajistit jednoznačnou podporu NATO.¹⁹⁴ Prvotním problémem, který lze ilustrovat i na odchodu Di Maia byl tedy fakt, že hnutí začalo, jako anti-establishmentové a postupně se samo zařadilo do establishmentu. Vytratily se tak jeho výhody a z jiných výhod, jako byla nevyhraněná ideologie se stal problém, což nakonec vedlo k tomu, že krize ve formě války na Ukrajině vyvolala vnitřní boj o moc, který uškodil hnutí v době, kdy už ztrácelo podporu. Zde se ukázal **Problém s udržitelností populismu v čase** v rámci Itálie.

Shrnutí

V rámci posouzení Itálie, jako geografické lokality bylo posuzováno Hnutí Bratři Itálie a jeho prezidentka Giorgia Meloni. Práce studovala stránky hnutí, stanovy hnutí a prohlášení prezidentky hnutí především v rámci kampaně před volbami 2022. Byly potvrzeny všechny prvky populismu s výjimkou prvku Stylistika populismu. Práce byla limitována absencí rozsáhlých politických debat s anglickými titulky a tak bylo třeba vycházet z dostupných zdrojů, které i přes to poskytly dostatek informací pro posouzení. Problémy mohlo způsobit posuzování udržitelnosti populismu v čase, neboť Bratři Itálie jsou ve vládě rok a půl a tak nelze hodnotit jejich případný budoucí pád a problémy s ním spojené, nicméně práce odhalila, že Populismus je v Itálii velmi oblíbený, jak u voličů, tak u politiků, proto mohl být i tento prvek populismu posouzen v rámci této geografické lokality, a to s využitím Hnutí Pět Hvězd, které zažilo svůj vzestup a pád mezi lety 2018-2022. Práce dále objevila další vedlejší prvek populismu, kterým je vymezení se proti imigrační politice. Tento znak je typickým pro pravicový populismus, do kterého Hnutí Bratři Itálie spadá. Zároveň hnutí potvrdilo i první vedlejší znak populismu, a sice kritika EU a jejich politik, což je typický znak populismu v členských státech EU. Práce tak krom Evropského populismu poukázala i na další typ populismu tedy na pravicový populismus.

¹⁹⁴ BULL, Martin. THE LOOP. *Whatever happened to the Italian Five Star Movement?* [online]. 2022, 4. 7. 2022 [cit. 25. března 2024]. Dostupné z: <https://theloop.ecpr.eu/whatever-happened-to-the-italian-five-star-movement/>

3.3 Latinská Amerika

Další geografickou lokalitou, kterou práce analyzuje je Latinská Amerika. Zde je vybrána jedna země, jako reprezentant, nicméně, co se populismu týče, zdejší politické prostředí je mezi populisty velmi oblíbené, nejprve je třeba, aby práce toto prostředí lépe představila a ukázala možné příčiny oblíbenosti populismu v této části světa. „Populismus v Latinské America, jak pravicový tak levicový, byl vždy živěn korupcí, nerovností a nedostatkem příležitostí. Tyto faktory poté vedou obyvatelstvo k nedůvěře ve schopnosti tradičních politiků a stran a rovněž k nedůvěře vůči demokratickému vládnutí a jeho schopnosti vyřešit problémy daného státu. Během dvacátého století tak životnost populistických vlád, jako například ty Getúlio Vargase v Brazílii, Juan Peróna v Argentině a José Marii Velasco Ibarry v Ekvádoru byly důsledně omezeny kvůli negativní ekonomické dynamice, kterou jejich politika rozpoutala, což následně vyústilo v protesty, nestabilitu a instituciální reakci.“¹⁹⁵

„Nový styl populismu, který se objevuje v jednadvacátém století a jehož průkopníkem je Hugo Chávez ve Venezuele už stihl zakořenit v Ekvádoru, Bolívii, Argentině a Nikaragui. Tento populismus je odolnější a možná i nebezpečnější než jeho předchůdce. Prvním důvodem proč tomu tak je fakt, že tento populistický model, sloužící k získání moci a jejímu následnému udržení populistickými elitami je efektivnější. Po zvýšení a využití lidové frustrace z korupce a ekonomické výkonnosti k převzetí moci prostřednictvím volebních prostředků využívají noví populisté ambivalenci společnosti vůči demokratickému postupu a díky ní se snaží transformovat demokratické instituce zevnitř. V Ekvádoru, Venezuele a Bolívii se předpokládá, že tito noví populističtí vůdci inklinují k postupnému odstranění systému brzd a protiváh, což naruší vyvážení moci. Toho mohou dosáhnout například jmenováním loajálních členů do správních, legislativních a soudních orgánů. V Latinské Americe tak dochází k vytvoření nového typu Latinskoamerického populismu, který využívá kombinaci státních a kriminálních zdrojů, sociálních médií a místních organizací, jenž podvrací jiné země tím, že se naváže na legitimní sociální křivdy a lidové protesty za účelem destabilizace cíleného režimu.“¹⁹⁶

Jako zástupce tohoto dynamického politického prostředí práce analyzuje Argentinu a jejího nového prezidenta Javieru Mileiho. Milei je nazýván populistou a vzhledem k jeho aktivitám na sociálních sítích a aktuálností voleb jej práce považuje za vhodného pro posouzení

¹⁹⁵ ELLIS, R. Evan. Populism, China, and Covid-19: Latin America's New Perfect Storm. *Center for Strategic and International Studies (CSIS)* [online]. 2021, 1-6 .[cit. 26. března 2024]. Dostupné z: <https://www.jstor.org/stable/resrep31138> s.1-2

¹⁹⁶ Tamtéž s.2

populismu v této geografické lokalitě. „Milei je konfrontačně pravicový politik, který vyhrál presidentské volby v Argentině v roce 2023, přičemž pro své vítězství ve volbách využil nespokojenosti voličů s politickou elitou, kterou jeho příznivci obviňovali z hyperinflace měny a růstem chudoby. Podle svých slov je anarchokapitalistou a do celostátního povědomí se dostal, jako okázalý televizní řečník, který kritizoval vládnoucí třídu své země. Jeho drzá osobnost a antiestablishmentový přístup přinesly srovnání s bývalými prezidenty Donaldem Trumpem ze Spojených států a Jairem Bolsonarem z Brazílie. Milei povzbuzený svými příznivci se rozhodl v roce 2021 vytvořit novou politickou koalici La Libertad Avanza tedy „Pokroky svobody“ načež koalice v čele s Mileim vyhrála volby o místo v dolní komoře federální vlády zastupující město Buenos Aires. Po zvolení se zdálo, že Milei se moc nezajímá o účast na vládních záležitostech, naopak se snažil být co nejvíce vidět a na svých sociálních sítích každý měsíc pořádal losování o svůj poslanecký plat. Zdánlivě s úmyslem etablovat sebe sama, jako krajně pravicového politika se v červnu 2022 účastnil konference konzervativní politické akce (CPAC) v Brazílském Campinas, kde jej přivítal Brazílský kongresman Eduardo Bolsonaro syn autoritářského bývalého brazilského prezidenta Jaira Bolsonaro. Když se začalo mluvit o jeho kandidatuře na prezidenta Argentiny, média začala srovnávat jeho okázalý, bojovný outsiderský styl a antiestablishmentové ambice s pravicovým populismem exprezidenta Bolsonaro a bývalého amerického prezidenta Donalda Trumpa.“¹⁹⁷

„Milei kandidoval na prezidenta za koalici La Libertad Avanza. Nastínil radikální platformu, která měla vést k rozsáhlým změnám. Navrhl bojovat s inflací zrušením centrální národní banky a nahrazením národní měny americkým dolarem. Slíbil, že zeštíhlí vládu a drasticky sníží výdaje a zavázal se, že zruší ministerstva zdravotnictví, školství a veřejných prací a v těchto oblastech bude místo toho spoléhat na investice ze soukromého sektoru. Slíbil rovněž snížení nákladů pro zaměstnavatele, nikdy nezvýší daně a uvolní pracovní zákony v zemi. V rámci své politické kampaně se proslavil po celém světě tím, že si sebou bral motorovou pilu, která měla symbolizovat jeho politické záměry. Zároveň vyvolával kontroverze v otázce potratů, legalizace drog, uvolněnému obchodu se zbraněmi a zákonu o držení zbraní, či zákazu sexuální výchovy na školách, což bylo dle jeho slov „marxistické spiknutí“. Jak se blížily volby, ekonomika Argentiny nadále bojovala se zhoršující se situací a inflace rostla, zároveň přibližně dvě pětiny obyvatel žily na úrovni chudoby. S tímto strašlivým scénářem na pozadí se zdálo, že argentinští voliči jsou rozděleni na ty, kteří byli rozzuřeni nad

¹⁹⁷ WALLENFELDT, Jeff. BRITANNICA. *Javier Milei* [online]. 2024, 16.3.2024 [cit. 26. března 2024]. Dostupné z: <https://www.britannica.com/biography/Javier-Milei>

tím, co považovali za selhání politického establishmentu, a na ty, kteří se obávali potenciální transformace, kterou předznamenává Mileiova radikální agenda. Do tohoto sudu se střelným prachem Milei ještě přidal tvrzení, že v prvním kole voleb došlo k podvodu a pokusil se zasít pochybnosti o integritě hlasování. Toto prohlášení se ukázalo, jako zbytečné, neboť Milei vyhrál volby s 56% hlasů. Nicméně jeho moc je stále omezená neboť jeho strana drží jen 38 z 257 křesel v Poslanecké sněmovně a 8 ze 72 křesel v Senátu. „¹⁹⁸

Nyní práce posuzuje stránky a program koalice La Libertad Avanza, za kterou Milei kandidoval do prezidentských voleb. Vzhledem k tomu, že nejsou přístupné stanovy koalice je třeba posoudit prvek Osobnost vůdce na základě těchto dokumentů a také vystupování Mileiho, přičemž se zde práce zaměří především na to zdali Milei má *silné charisma (nebo alespoň schopnost vyčnívat ze společnosti) díky čemuž upoutá pozornost a zaměřuje se na vůli lidu, což jsou v pojetí populismu zpravidla problémy, jenž nejvíce rezonují společností a tím pádem vyvolávají odezvu*, jak uvádí práce výše, toto jsou hlavní vlastnosti vůdce a pokud není možné rozpoznat Osobnost vůdce dle dokumentů a důležitosti v rámci hnutí a jeho výraznosti a moci v rámci hnutí, pak je třeba prokazovat právě tímto způsobem. Zároveň zde práce zkoumá, zda může tato koalice splnit prvek Flexibilita a adaptabilita populismu. Program La Libertad Avanza napovídá, že Milei je v rámci koalice důležitou osobou, neboť je zde uveden jmenovitě, přičemž tímto se liší, jak od Hnutí ANO tak od Bratrů Itálie, kteří vysloveně nejmenovali v rámci stranických dokumentů své nejvýraznější představitele, na rozdíl od La Libertad Avanza, kde lze hned ve druhém odstavci programu nalézt větu: „*aliance La Libertad Avanza – která aspiruje na kandidaturu Javiera Mileie na prezidenta národa 2023.*“¹⁹⁹

Pro posouzení Osobnosti vůdce práce studuje i oficiální web La Libertad Avanza. Stránky této koalice jsou na rozdíl od dříve studovaných hnutí/stran velmi jednoduché, nejsou zde žádné rubriky, či složitější konstrukce stránky. Celý web se skládá z jediné stránky, kde lze najít hned na horní straně logo La Libertad Avanza, pod kterým je série tří fotek Mileiho s jeho podporovateli. Pod nimi je Fotografie Mileiho a krátký velmi stručný životopis společně s odkazem na jeho Twitter a Instagram. Pod tímto životopisem je fotografie Victorie Villarruelové společně s krátkým životopisem (Villarruelová je viceprezidentka Mileiho v rámci koalice a nyní i v rámci prezidentského úřadu). I zde je odkaz na Twitter a Instagram a

¹⁹⁸ WALLENFELDT, Jeff. BRITANNICA. *Javier Milei* [online]. 2024, 16.3.2024 [cit. 26. března 2024].

Dostupné z: <https://www.britannica.com/biography/Javier-Milei>

¹⁹⁹ Cámara Nacional Electoral. *Platforma Nacional Electoral* [online]. 2023 [cit. 26. března 2024]. Dostupné z: www.electoral.gob.ar/nuevo/paginas/pdf/plataformas/2023/PASO/JUJUY%2079%20PARTIDO%20RENOVADOR%20FEDERAL%20-PLATAFORMA%20LA%20LIBERTAD%20AVANZA.pdf s.1

pod tímto segmentem lze nalézt tři fotografie Mileiho z meetingů s podporovateli. Na samotném konci stránky lze nalézt odkazy na Facebook, Youtube, Instagram a Telegram La Libertad Avanza.²⁰⁰ Krom Telegramu a Instagramu je na úvodní stránce všech platform úvodní fotografie, na které je zachycen Milei před zástupcem svých podporovatelů,²⁰¹²⁰² přičemž na úvodní straně Instagramu je 12 fotografií, přičemž na 9 z nich je vyobrazen Milei, pro srovnání viceprezidentka koalice je jen na dvou z nich v obou případech ve společnosti Mileiho.²⁰³ Ze stránek jasně vyplývá, že Milei je ústřední postavou celé koalice i v rámci programu je uvedeno, že hlavní aspirací je zvolení Mileiho do prezidentského úřadu. Důležité zjištění je i fakt, že v rámci La Libertad Avanza neměl Milei protikandidáta: „*Milei, který je od roku 2021 poslancem v dolní komoře argentinského Kongresu, neměl v prezidentských primárách své strany Liberty Advances konkurenta.*“²⁰⁴

I další zjištění poukazují na Osobnost vůdce Mileiho, který „pro své vítězství ve volbách využil nespokojenosti voličů s politickou elitou, kterou jeho příznivci obviňovali z hyperinflace měny a růstem chudoby. Milei se do celostátního povědomí dostal, jako okázalý televizní řečník, který kritizoval vládnoucí třídy své země.“²⁰⁵ To poukazuje na to, že Milei dokáže vycítit vůli lidu a úspěšně na ní reagovat. „V rámci své politické kampaně se proslavil po celém světě tím, že si sebou bral motorovou pilu, která měla symbolizovat jeho politické záměry.“²⁰⁶ Na základě studia programu, stránek, sociálních sítí a výše uvedených informací vyplývajících ze základního studia kampaně Javiera Mileiho lze tvrdit, že jde o osobnost, která umí strhnout pozornost davů a stejně tak umí vycítit vůli lidu a zaměřit se na problémy, které rezonují společností, čímž splňuje bod **Osobnost vůdce**.

Milei ví, jak na sebe strhnout pozornost a chce být vidět, jeho kandidatura byla spojena s řadou kontroverzí včetně faktu, že „jeho poradkyně pro image vymyslela jeho účes, který má

²⁰⁰ La Libertad Avanza. *Freedom Advances* [online]. 2023 [cit. 27. března 2024]. Dostupné z: <https://lalibertadavanza.com.ar/>

²⁰¹ Youtube. *La Libertad Avanza* [online]. 2021 [cit. 27. března 2024]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/channel/UCsf4Zm0Nka98N-75xElq0WQ>

²⁰² Facebook. *La Libertad Avanza* [online]. 2021 [cit. 27. března 2024]. Dostupné z: <https://www.facebook.com/LibertadAvanzaOficial/>

²⁰³ Instagram. *La Libertad Avanza* [online]. [cit. 27. března 2024]. Dostupné z: <https://www.instagram.com/lalibertadavanzaoficial/>

²⁰⁴ Euronews. *Far-right populist Javier Milei is the biggest vote-getter in Argentina's presidential primary* [online]. 2023, 14. 8. 2023 [cit. 27. března 2024]. Dostupné z: <https://www.euronews.com/2023/08/14/far-right-populist-javier-milei-is-the-biggest-vote-getter-in-argentinas-presidential-prim>

²⁰⁵ WALLENFELDT, Jeff. BRITTANICA. *Javier Milei* [online]. 2024, 16.3.2024 [cit. 27. března 2024]. Dostupné z: <https://www.britannica.com/biography/Javier-Milei>

²⁰⁶ Tamtéž

připomínat Elvise Presleyho a Wolverina sám Milei prohlašuje, že je fanoušek tantrického sexu a kontroverze vyvolávají i některé z jeho nápadů, především pak jeho názor na legalizaci prodeje lidských orgánů. Tyto a některé další excesy mu u mnoha lidí vysloužily řadu přezdívek včetně „El loco“ tedy „šílenec“, nebo například „Argentinský Trump.“ Některé z jeho zvláštností přejali i jeho podporovatelé, kteří tak vyjadřovali svou podporu, například fotografie fanouška, který slavil vítězství svého kandidáta před stranickým sídlem s helmou, jejíž součástí byla čepel motorové pily, se kterou Milei navštěvoval meetingy s příznivci a tvrdil, že pila symbolizuje jeho plánované škrty díky kterým „vyhladí“ bující inflaci.“²⁰⁷ Milei tak svým extravagantním vystupováním a především symbolickým použitím motorové pily, díky kterému se celosvětově proslavil, dokázal splnit další bod **Stylistika populismu**.

Program strany je studován i nadále, neboť může pomoci s určením a rozsahem ideologie strany, což je nezbytné pro posouzení bodu Flexibilita a adaptabilita populismu. Zároveň umožní identifikovat, o jaký typ populismu se v tomto případě jedná, pokud tedy práce potvrdí dostatek znaků populismu a tím i fakt, že jde o populistický subjekt. Z programu lze vyčíst hlavní cíle koalice: „*La Libertad Avanza je vládní aliance, která sdružuje, svolává a oslovuje muže a ženy ze všech společenských podmínek, skládající se z různých politických stran a vytvořená za účelem prosazování liberálních politik, které přispívají k ekonomickému, politickému, kulturnímu a sociálnímu rozmachu.*“²⁰⁸ Ustanovení podobně, jako u Hnutí ANO poukazuje, že La Libertad Avanza usiluje o rozvoj prosperujícího státu, přičemž není příliš konkrétní a snaží se cílit na široké spektrum obyvatelstva, nicméně koalice je z ekonomického hlediska konkrétnější, než Hnutí ANO, neboť ekonomicky a částečně i politicky je její program spíše pravicový, než práce prokáže pravicové zaměření, je třeba vysvětlit, co to je pravice v tomto pojetí.

„Pravice klade důraz na svobodu, zatímco pro levici je důležitější sociální rovnost. Pravice hájí spíše zájmy například podnikatelů a samostatně činných pracovníků, pravice odmítá růst ekonomického transferu a silnou redistribuci příjmů a poukazuje na dysfunkční účinky takových zásahů, rigoróznější uplatňování požadavku dodržování norem u stoupenců pravice se týká nejen veřejného, ale také soukromého života například umělého přerušeni

²⁰⁷ PHILLIPS, Tom. THE GUARDIAN. *Who is Javier Milei? Argentina's new far-right president 'El Loco' takes the stage* [online]. 2023 [cit. 27. března 2024]. Dostupné z: <https://www.theguardian.com/world/2023/nov/20/who-is-javier-milei-argentina-new-president-far-right-what-does-he-stand-for>

²⁰⁸ Cámara Nacional Electoral. *Platforma Nacional Electoral* [online]. 2023 [cit. 27. března 2024]. Dostupné z: www.electoral.gob.ar/nuevo/paginas/pdf/plataformas/2023/PASO/JUJUY%2079%20PARTIDO%20RENOVADOR%20FEDERAL%20-PLATAFORMA%20LA%20LIBERTAD%20AVANZA.pdf s.1

těhotenství, trestu smrti, přestupků v oblasti sexuálního chování, hodnocení umělecké tvorby z morálních hledisek, imigrace či práv imigrantů. Pravice hodnotí pozitivně příslušnost jedince k národnímu celku, je zpravidla nacionální.²⁰⁹

„*La Libertad Avanza* podporuje efektivitu, transparentnost, meritokracii, osobní úsilí, obranu práva na život od početí, respektování standardů a poctivost při správě veřejných zdrojů jako základní rozpočty pro dosažení spravedlivé, prosperující a moderní společnosti.“²¹⁰ Tento text odpovídá výše uvedené definici pravice v částech meritokracie a obraně práva na život od početí. „*Na počátku minulého století se produktivní matrice Argentiny udržela díky úsilí, práci a motivacím pro sociální vzestup její pracující střední třídy, (záviděl jí zbytek světa). Vměšování paternalistického státu, který poskytoval kapitálové statky svým obyvatelům, brzdilo soukromou iniciativu pro růst této střední třídy. Tento paternalistický stát, konkuruje soukromé iniciativě firem, lidí a zejména mladých lidí, kteří nakonec zbankrotovali nebo opustili zemi při hledání lepších ekonomických, právních a pracovních podmínek.*“²¹¹ Z tohoto textu vyplývá, že *La Libertad Avanza* klade silný důraz do soukromého sektoru a hájí zájmy firem a podnikatelů, což jsou pravicové myšlenky. Zároveň program obhájí například tlak na snížení daní a snížení státních výdajů.²¹² Tato zjištění poukazují na to, že stejně, jako v případě Bratrů Itálie i zde lze mluvit o pravicovém populismu. Pravicový populismus je výhodnou adaptací pro prostředí, jako je nynější Argentina, neboť v posledních letech je tato země sužována vysokou mírou inflace, rostoucí chudobou²¹³ a politická scéna je poškozena jednak slabou vládou předešlého prezidenta Fernandéze, který byl časopisem *The Economist* označován za „sociálního demokrata“ v čele „nepohodlné“ koalice, či jako „Prezident bez plánu“, zároveň byl kritizován, že velkou část moci ve skutečnosti držela v rukou viceprezidentka a bývalá prezidentka Cristina Fernández de Kirchner, která byla označována jako „levičačka“.²¹⁴ Cristina Fernández de Kirchner byla presidentkou Argentiny před Fernandézem a sama byla donucena odstoupit po aféře Nisman a zároveň byla obviněna z podvodů a korupce, z manipulace s měnovými trhy či z obvinění, že realitní společnost její rodiny profitovala z pronájmu nemovitostí výměnou za

²⁰⁹ NEŠPOR, Zdeněk. SOCIOLOGICKÁ ENCYKLOPEDIE. *Levice-pravice* [online]. b.r., 11. 12. 2017 [cit. 27. března 2024]. Dostupné z: https://encyklopedie.soc.cas.cz/w/Levice_%E2%80%93pravice

²¹⁰ Cámara Nacional Electoral. *Plataforma Nacional Electoral* [online]. 2023 [cit. 27. března 2024]. Dostupné z: www.electoral.gob.ar/nuevo/paginas/pdf/plataformas/2023/PASO/JUJUY%2079%20PARTIDO%20RENOVADOR%20FEDERAL%20-PLATAFORMA%20LA%20LIBERTAD%20AVANZA.pdf s.2

²¹¹ Tamtéž s.2

²¹² Tamtéž s.2

²¹³ WALLENFELDT, Jeff. BRITANNICA. *Javier Milei* [online]. 2024, 16.3.2024 [cit. 27. března 2024]. Dostupné z: <https://www.britannica.com/biography/Javier-Milei>

²¹⁴ Infobae. *El fuerte editorial de The Economist sobre Alberto Fernández: “Es un presidente sin plan”* [online]. 2020 [cit. 27. března 2024]. Dostupné z: <https://www.infobae.com/economia/2020/12/03/el-fuerte-editorial-de-the-economist-sobre-alberto-fernandez-es-un-presidente-sin-plan/>

udělování státních zakázek a jiných výhod.²¹⁵ V takovém prostředí, kde je poškozena pověst levice a země prochází dlouhou krizí je adaptace populismu navázáním se na pravicovou rétoriku velmi výhodným krokem. Vzhledem ke všem zjištěným informacím byl potvrzen bod **Flexibilita a adaptabilita populismu.**

V této části práce hodnotí prvky populismu v komunikaci Javiera Milei, přičemž díky existenci rozhovorů a videí v angličtině práce nebude hodnotit jen novinové články, jako v případě Bratrů Itálie, ale dojde i k hodnocení rozhovorů, díky čemuž práce poskytuje komplexnější pohled na nynější populismus v Argentině. Jako první hodnotí práce rozhovor zveřejněný na Youtube 19. 8. 2023, kde Milei odpovídá na některé otázky, které se týkají jeho programu v nadcházejících volbách a hodnotí jej v rámci prvků populismu dle této práce.

V minutě 0:42 na otázku ohledně dolarizace a zrušení Centrální banky tvrdí Milei „*Seniorský věk není nic víc nebo méně než podvod politiků proti dobrým argentinským lidem.*“²¹⁶ Zde lze vidět prvek populismu **Kritika elit.** V minutě 1:50 „*Argentinstí politici prostřednictvím seniorského věku kradou 5 % HDP, to je pravděpodobně největší odpor těch zlodějů, kteří chtějí okrádat dále dobrý Argentinský lid.*“²¹⁷ Zde lze vidět další **Kritiku elit**, přičemž zde jde o dokonalý příklad, kdy je „dobrý lid“ okrádán politiky. V minutě 3:43 se moderátor ptá, co udělá Milei pokud mu na jeho plány ohledně dolarizace a Centrální banky řekne Kongres ne: „*Budu o tom hlasovat v referendu a nechám to na vůli lidu, aby Kongres mohl lidem vysvětlit, proč je nechce nechat rozhodnout, jakou měnu chtějí.*“²¹⁸ Zde lze vidět prvek populismu **Odvolávání se na lid.** Jak práce uvádí výše: *Populisté se také nezřídka nebojí zpochybnit, či přímo obejít zaběhlé postupy, či instituce, právě proto, že dle jejich chápání nezáleží na ničem jiném, než na počtech, tedy na „hlasu lidu“.*²¹⁹ Právě toto prohlášení, kdy chce Milei obejít Kongres za pomoci referenda je dokonalým příkladem tohoto tvrzení. V minutě 8:20 „*V tuto chvíli nechtějí otevírat volební urny, protože jsou například místa, kde máme 0 % hlasů, to je divné. Ano všechno to hlásíme komisi, například jak kradou volební lístky nebo například to, že děti nacházejí naše hlasovací lístky ukryté ve svých školách, možná se na tom aktivně podíleli lidé ze strany Juntos por el Cambio i Kirchnerers.*“²²⁰ Zde lze vidět

²¹⁵ P. JONES, Mark. BRITANNICA. *Cristina Fernández de Kirchner* [online]. 24. 3. 2024 [cit. 27. března 2024]. Dostupné z: <https://www.britannica.com/biography/Cristina-Fernandez-de-Kirchner>

²¹⁶ Youtube. *Argentina's Milei on Dollarization, Central Bank, China (Full interview in english)* [online]. 2023 [cit. 27. března 2024]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=fhqq3zDW6E0>

²¹⁷ Tamtéž

²¹⁸ Tamtéž

²¹⁹ Tamtéž

²²⁰ Youtube. *Argentina's Milei on Dollarization, Central Bank, China (Full interview in english)* [online]. 2023 [cit. 28. března 2024]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=fhqq3zDW6E0>

prvek populismu **Populismus a krize**, kdy Milei poukazuje na možnost volebních podvodů a spojuje ji s frakcí *Kirchnerers* pojmenované po Cristině Fernández de Kirchner a jejím manželovi, přičemž Cristine byla zapletena do množství korupčních kauz, což koresponduje s vyvoláním pocitu krize mezi voliči.

V minutě 8:45 „*Z Juntos por el Cambio byly zoomy, které naváděly jejich lidi, aby nám ukradli hlasovací listky, takže když neměli šanci hlasovat pro nás, hlasovali by pro ně, odhadujeme, že nám bylo ukradeno asi pět procentních bodů.*“²²¹ Zde lze vidět prvek populismu **Populismus a krize**. V minutě 9:20 „*Oni jsou to všechno socialisté, kteří ochuzují tuto zemi a jsou posledních 40 let stejní, vládli Argentině celé roky a ta je každou minutou chudší. My tvrdíme, že změna je nemožná, pokud tohle všechno bude pokračovat stejným způsobem.*“²²² Zde lze vidět prvek **Kritika elit** a zároveň **Populismus a krize**, kdy Milei obviňuje předešlé vlády z chudoby a zároveň tvrdí, že je kvůli těmto politikům, kteří nyní kandidují proti němu, a kteří dlouho vládou, Argentina každou minutou chudší. V minutě 10:42 Milei odpovídá na otázku ohledně obchodních vztahů s Brazílií, kdy mluvil silně proti tamnímu prezidentovi, i přes to, že jde o největšího obchodního partnera Argentiny, odmítá s ním budovat dobré vztahy a tvrdí, že Lula a obchod s Brazílií: „*Narušuje americkou celní unii, a to poškozuje dobré Argentince, jinými slovy je to v podstatě obchod řízený státy, aby upřednostňoval specifickou třídu podnikatelů, takže nepodporuje obchod, ničí obchod a vytváří odklon obchodu, není dobrý, vytváří příjem pro přátele mocné třídy. Je to dobré jen pro ty, co jsou napojeni na vlády a řídí jejich obchody, ale není to dobré pro lidi, pro lidi je dobrý svobodný, volný trh. Takhle to funguje i v Argentině způsobuje to odklon obchodu a tím to způsobuje újmu a kdo z toho benefituje? Politici, kteří kradou a jejich oblíbení podnikatelé.*“²²³ Milei tedy tvrdí, že obchod s Brazílií se vede jen pro zvýhodnění konkrétní třídy podnikatelů, která je spřátelená s elitami a řešení situace má být ukončení obchodu s Brazílií. Tímto splnil dva body populismu dle této práce, a sice **Kritika elit** a **Rétorika populismu**, která spočívá v jednoduchém a líbivém řešení komplexního problému.

Výroky tohoto politika se staly známými po celém světě, díky tomu mohla přinést například Sky News Australia výčet některých výroky Javiera Milei, které odpovídají dalšímu prvku populismu konkrétně **Rozdělení společnosti**. Kromě klasického dělení společnosti na „zkorumpované elity“, či „jiné“ a „ctnostný lid“ je dle této práce prvkem populismu i dělení

²²¹ Youtube. *Argentina's Milei on Dollarization, Central Bank, China (Full interview in english)* [online]. 2023 [cit. 28. března 2024]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=fhqq3zDW6E0>

²²² Tamtéž

²²³ Tamtéž

společnosti, jako takové. K tomuto jednání se uchýlil i Milei, jak lze vyčíst z videa Sky News Australia na jejich oficiálním Youtube. V minutě 0:42 „*Šílenství stupidní politické korektnosti je v podstatě jako tvrdit, že: Oh, pokud nepřebíráte „cool socialismus“, nebo pokud nejste „woke“ tak jste násilný a jste ohrožením demokracie. No ták chlapi. Pokračujme v tom nesmyslu a na místo toho abychom dosáhli 140 rankingu v HDP na hlavu, tak z nás bude největší chudinská čtvrť na světě.*“²²⁴ V minutě 2:15 „*Pos*aným leftardům²²⁵ nemůžete dát ani milimetr*“²²⁶ následně se jej moderátorka ptá, jak Milei definuje pojem „*pos*aný leftard*“. Na to Milei odpovídá: „*Všichni kolektivisté, všechny druhy kolektivistů, protože oni jsou s*ačky, když uvažujete jinak než oni tak vás zabijí o tom to je, levičákům nemůžete dát ani milimetr, když jim ten milimetr dáte, použijí ho, aby vás zničili. S leftardy se nevyjednává, nebudete přeci vyjednávat s odpadem, protože vás ukončí.*“²²⁷ Další z výroků lze vidět na obrazovce v minutě 3:07 „*Když nás nemohou porazit skutečnými argumenty, tak využijí represivní státní aparát, aby nás zničili.*“²²⁸ Tyto výroky směřují nejen vůči politikům, ale obecně proti progresivní levici, tedy včetně obyvatel Argentiny, kteří zastávají tyto názory. Milei se nebojí použít silná slova na adresu určité části populace, přičemž je nepochybné, že urážky vůči těmto lidem způsobí jejich reakci nejen vůči Mileimu, ale i vůči jeho podporovatelům, což přispívá rozdělování společnosti. Ve všech třech částech videa, byl objeven prvek **Rozdělení společnosti**.

Nyní práce posuzuje bod udržitelnost populismu v čase, podobně, jako v případě Itálie práce využívá jiné hnutí, jenž bylo označováno za populistické, neboť Milei je prezidentem Argentiny jen krátce a není tudíž možné hodnotit tento bod na základě jeho osoby, ani koalice, za kterou kandidoval. Výše práce popisuje ve stručnosti předešlou vládu Fernandéze a jeho viceprezidentky a bývalé presidentky v jedné osobě. Tato vláda se netěšila velké popularitě a skončila nástupem Mileiho. „Předešlá vláda byla rovněž populistická, nicméně šlo o levicový populismus. Fernandézova vláda, řídila stát v krizi během pandemie zjevně populisticky a byla ukotvena v logice a přesvědčeních latinskoamerického levicového inkluzivního populismu. Populistický vůdce, se spoléhal na moc státního aparátu, aby využil politické, materiální,

²²⁴ Youtube. *Javier Milei's rise to power in Argentina triggers 'all the usual lefties'* [online]. 2023 [cit. 28. března 2024]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=MofOvlsjuhuc&t=62s>

²²⁵ Pejorativní označení vzniklé spojením anglického výrazu pro levicově smýšlející osobu „leftist“ a slova retard.

²²⁶ Tamtéž

²²⁷ Tamtéž

²²⁸ Tamtéž

vědecké a lidské zdroje k rozvoji soudržné národní reakce s inkluzivní koalicí.“²²⁹ Nicméně tento levicový populismus zjevně selhal a místo něj přišel Milei se svým pravicovým populismem. To vytváří jisté dilema, neboť jde o důkaz pádu levicového populismu, který v Argentině skutečně selhal a potvrdil tak bod **Problém s udržitelností populismu v čase**. Nicméně populismus obecně se v Argentině udržel u moci dále, v tomto případě došlo spíše k pádu populistického politika, než k pádu populismu obecně, ten se totiž naopak adaptoval a díky neutrální ideologii se navázal na pravý opak levicové inkluzivní rétoriky a to do formy pravicového konzervativního populismu ve stylu Javier Milei. Tento fakt tedy opět zvýrazňuje tvrzení této práce, a sice že jedním z hlavních rysů moderního populismu od pádu klasické teorie populismu je schopnost **Flexibility a adaptability populismu**, která je v případě Argentiny dokonale demonstrována.

Shrnutí

V rámci posouzení Latinské Ameriky, jako geografické lokality byla posuzována Argentina, konkrétně šlo především o koalici La Libertad Avanza, za kterou kandidoval současný prezident Javier Milei. Práce studovala stránky koalice, program hnutí a prohlášení prezidenta především v rámci kampaně před volbami 2023. Byly potvrzeny všechny prvky populismu a byl potvrzen význam prvku Flexibilita a adaptabilita populismu. Práce tentokrát nebyla limitována absencí rozsáhlých politických debat s anglickými titulky a tak bylo možné posoudit Mileiho přímo během jeho komunikace v rámci rozhovorů. Problémy mohlo způsobit posuzování udržitelnosti populismu v čase, neboť Milei je ve vládě několik měsíců a tak nelze hodnotit jeho případný budoucí pád a problémy s ním spojené, nicméně práce odhalila, že Populismus je v Argentině politice déle, proto mohl být i tento prvek populismu posouzen v rámci této geografické lokality, a to s využitím předešlé vlády Fernandéze. Práce prokázala, že se jedná o pravicový populismus, čímž se v rámci práce potvrdilo, že nejde jen o Evropský jev. Zároveň práce prokázala, že kontroverze a ostré výroky mohou v rámci stylistiky populismu dobře posloužit ve strhávání pozornosti na populistického vůdce.

²²⁹ LODOLA, Germán a Luisina PERELMITER. Argentina - Peronism and Inclusionary Populist Adaptation to the Pandemic. In: *Populists and the Pandemic* [online]. 1. Routledge, 2022, s. 57-67 [cit. 28. března 2024]. Dostupné z: <https://www.taylorfrancis.com/chapters/oa-edit/10.4324/9781003197614-5/argentina-germ%C3%A1n-lodola-luisina-perelmiter>

3.4 USA

Poslední geografickou lokalitou, kterou práce posuzuje, jsou Spojené Státy Americké. I přes to, že populismus zde existoval již v 19. století, jak práce uvádí výše, moderní vývoj a především kampaň a prezidenství Donalda Trumpa poukázaly na to, že populismus v USA není jen otázka minulosti. Samotný Donald Trump je výraznou a kontroverzní osobností Americké politiky a veřejného života a fakt, že vládl celé volební období, jako prezident USA a nyní se chystá na další volby, podtrhuje skutečnost, že je ideálním subjektem pro zkoumání v rámci populismu, výhodou rovněž je jeho silná aktivita na sociálních sítích.

„Moderní populismus v Americe se neobjevil s Donaldem Trumpem, ve skutečnosti existovala půda vhodná pro populismus již dříve. „ Mnoho Američanů i dnes žije životy založené na víře, rodině a místní svobodě, ale již nekontrolují svá místní sdružení, natož nejvyšší autoritu ve vládě, podnikání a kultuře. Manažerské elity pracovaly na odsunutí většiny Američanů na „politickou periferii“ tím, že jim vzaly samosprávné komunity, odebraly jim svobodu zapojovat se do politických debat a umlčely je působivými vyprávěními o požadavcích na sociální spravedlnost. Současný pohled elity na obyvatelstvo vyjádřil Barrack Obama během primárek v roce 2008. *Vyjádřil frustraci z maloměsta na voličích ze středozápadu, kteří po desetiletích úpadku, protože jejich práce byla odeslána do zámoří, „zahořkli a lpí na zbraních nebo náboženství nebo mají antipatii k lidem, kteří nejsou jako oni nebo proti přistěhovalcům či protiobchodní sentiment jako způsob, jak vysvětlit jejich frustrace“.* Obamova „hořká lhostejnost“ paradoxně zahrnuje jádro amerického populismu, tedy oddanost samovlády pod Bohem. V americkém kontextu samospráva zahrnuje právo bránit sebe a svou komunitu spíše než být závislý na státu. Je dána Bohem neboť americké zákony, komunity a charakter byly vždy utvářeny náboženským přesvědčením a malými sdruženími.“²³⁰

„Samotný Donald Trump byl veřejně známou osobností již dávno před prezidentstvím.“ Už v 80. letech Trump v televizi přemítal nad možností kandidovat na post prezidenta USA, avšak tato tvrzení byla tehdy odmítána, jako „reklamní triky“. V roce 1999 změnil svou registraci z Republikánské strany na registraci k Republikánské reformní straně. Nakonec však v roce 2000 odmítnul kandidovat a ještě ten rok vydal knihu „The America We Deserve“, kde vyjádřil své ekonomicky konzervativní názory a sociálně liberální názory. Později se Trump

²³⁰ FROHNEN, Bruce P. American Populism in the Early Twenty-First Century. *The Independent Review* [online]. 2021, 26(1), 39-51 [cit. 28. března 2024]. Dostupné z: <https://www.jstor.org/stable/48647334> s.43

opět připojil k Republikánské straně a během voleb 2012 si udržoval vysoký veřejný profil. I přesto, že tehdy nekandidoval se mu podařilo strhnout na sebe pozornost veřejnosti, především opakovaným tvrzením, že Barrack Obama nebyl občanem USA. V roce 2015 už naplno slíbil kandidaturu na post prezidenta USA s heslem „Make America Great Again“. Slogan široce inzerovaný na červených čepicích, které on a jeho příznivci nosili na jeho shromážděních, přestože je Trumpovi kritici nenáviděli, byly červené čepice jedním z nejúspěšnějších příkladů barevných značek v marketingové historii. Trump slíbil, že vytvoří miliony nových pracovních míst, potrestá americké společnosti, které vyvážely pracovní místa do zámoří, slíbil zrušení Obamova podpisu legislativního úspěchu, tedy zákona o cenově dostupné péči (ACA), oživí americký uhelný průmysl, drasticky omezí vliv lobbistů ve Washingtonu, DC (takzvaně „vyčerpá bažinu“), odstoupí od Pařížské dohody o změně klimatu z roku 2015, řekl, že hodlá uvalit cla na země, které údajně provozovaly obchodní praktiky, které byly nespravedlivé vůči Spojeným státům, postaví zeď podél americko-mexické hranice, aby se tím zabránilo nelegálnímu přistěhovalectví z Latinské Ameriky a zakáže imigraci muslimů do USA.“²³¹

„Během kampaně se Trump etabloval, jako politický outsider, čímž si získal sympatie konzervativních voličů, často vedl v průzkumech veřejného mínění a porážel zavedené republikánské politiky. Jeho dílem se však kampaň často topila v kontroverzích. Především jeho prohlášení na Twitteru se stala známými, neboť Trump byl na těchto sociálních médiích velice aktivní a používal je už od roku 2009. Trump na Twitteru pravidelně pronášel pobuřující poznámky včetně těch rasistických a sexistických. Další z mnoha excesů bylo například odmítnutí odsoudit Ku Klux Klan poté co mu někteří příznivci veřejně vyjádřili podporu, či neochota zavrhnout rasistické poznámky mezi některými příznivci. Zatímco mnozí členové Republikánské strany byli těmito výroky a jednáním Donalda Trumpa znepokojeni, voliči byli spokojeni, neboť se jim líbilo, že Trump je ochoten říkat co jej napadne, což je známka odvahy a poctivosti podle jejich odhadu. V průběhu kampaně obvinil Hillary Clinton z toho, že způsobila teroristický útok v Benghází z roku 2012 kvůli nesprávnému zacházení s utajovanými e-maily. „Začátkem července FBI (Federal Bureau of Investigation) oznámil, že vyšetřování používání e-mailu Clintonové jako ministryně zahraničí ukázalo, že její činy byly „extrémně nedbalé“, ale ne trestné.“ Trump ve volbách nadále pokračoval v ostré kritice Clintonové a označil ji za „Crooked Hillary“ a opakoval, že pokud vyhraje, nechá jí zatknout. Hrozba uvěznění byla v historii voleb v USA bezprecedentní a nebyla založena na jakémkoliv

²³¹ DUGNAN, Brian. BRITANNICA. *Donald Trump* [online]. 2019, 20.3.2024 [cit. 28. března 2024]. Dostupné z: <https://www.britannica.com/biography/Donald-Trump>

zákonném zmocnění či pravomoci, kterou prezident má. Trump nakonec volby v roce 2016 vyhrál a stal se prezidentem USA.²³²

Zde práce posuzuje Donalda Trumpa z hlediska prvku Osobnost vůdce. Je třeba brát ohled na to, že politika USA je specifická a není možné vycházet z hnutí či strany, neboť ve Spojených státech se kontinuálně střídají u moci Demokráté a Republikáni, kteří na rozdíl od všech předešlých stran jednoznačně určeného vůdce, který by měl trvale velký význam, a obě tyto strany existovaly již před narozením posuzovaného politika, přičemž kandidát na prezidenta musí vyhrát „primárky“ pro to, aby mohl kandidovat za Republikánskou stranu na presidentský post.²³³ Proto bude třeba při posuzování osobnosti vůdce u Donalda Trumpa vycházet čistě z jeho vystupování a charismatu. Bude tedy využit podobný postup, jako u Javiera Milei v rámci předešlé podkapitoly, tedy vyhodnocení toho, zdali Donald Trump umí strhnout pozornost a dokáže vycítit vůli lidu a na základě ní využít témata, která rezonují společností. Donald Trump se mimo jiné proslavil aktivním využíváním sociálních sítí, především Facebook a Twitter se staly během voleb 2016 i po nich velmi využívaným prostředkem pro získání pozornosti.²³⁴ Těsně před dnem voleb měl Donald Trump 19 milionu sledujících na Twitteru a 18 milionu sledujících na Facebooku k tomu je nutné přičíst ještě téměř 5 milionu lidí na platformě Instagram.²³⁵

„Trump navíc dokázal obratně lákat lidi i media na své zprávy, neboť tyto byly tak vyzývavé a někdy i kontroverzní, až byly neodolatelné. Často se dožadoval konkrétních odpovědí od konkrétních lidí a tyto konfrontace prováděl před rozsáhlým publikem. Mnohokrát pomáhalo i to, že konfrontoval důležité, či známé osobnosti, jako například herečku Meryl Streep, nebo generálního ředitele Fordu. Trumpovy tweety jsou provokativní, protože útočí na nervy a odvážně mluví k tématům, kterými se lidé snaží propracovat: rasa, nacionalismus versus globalismus, finanční nejistota, stavová nerovnost, sexismus a další. Fanoušci ho povzbuzují retweetováním a upřednostňováním jeho zpráv, zatímco jeho nepřátelé doufají, že se mu svými příspěvky a odpověďmi dostanou pod kůži. Trump používá tweety k hledání kulturní rezonance, dnešní brandingové nirvány, a najde ji. Chápe, že zatímco je autorem významu

²³² DUGNAN, Brian. BRITANNICA. *Donald Trump* [online]. 2019, 20.3.2024 [cit. 28. března 2024]. Dostupné z: <https://www.britannica.com/biography/Donald-Trump>

²³³ Federal Voting Assistance Program. *Voting in Primaries, What Are They?* [online]. [cit. 28. března 2024]. Dostupné z: <https://www.fvap.gov/uploads/FVAP/Outreach-Materials/PrimaryElectionsFactSheet.pdf>

²³⁴ BICKART, Barbara, Susan FOURNIER a Martin NISENHOLTZ. HARVARD BUSINESS REVIEW. *What Trump Understands About Using Social Media to Drive Attention* [online]. 2017 [cit. 28. března 2024]. Dostupné z: <https://hbr.org/2017/03/what-trump-understands-about-using-social-media-to-drive-attention>

²³⁵ Tamtéž

značky, branding je společná aktivita.“²³⁶ Tímto Donald Trum potvrdil, že na sebe v prostoru sociálních medií dokáže nejen strhnout pozornost, ale cílit i na témata, která rezonují společností, čímž odpovídá bodu Osobnost vůdce, nicméně je třeba toto posoudit i mimo prostor sociálních medií. Donald Trump dokáže strhnout dav nejen skrze sociální media, neexistuje lepší příklad této schopnosti než událost známá jako „Útok na Kapitol 6. ledna“

„Donald Trump přednesl před útokem projev před davem svých příznivců, ti následně pochodovali na Kapitol, kde násilně bránili potvrzení Kongresu o Bidenově vítězství ve volbách. FBI označila tento čin, jako „akt domácího terorismu“ a Trump byl obžalován Demokratickou stranou za „podněcování povstání“, nakonec však byl zproštěn viny Senátem. Trump začal již den po volbách 4. 11. 2020 obviňovat Demokratickou stranu z podvádění, sám sebe prohlásil za vítěze voleb a tvrdil, že jde o „podvod spáchaný na Americkém lidu“. Během několika příštích týdnů neustále obviňoval Bidena a demokraty z ukradení prezidentských voleb a opakoval konspirační teorie o nácipávání volebních lístků, či mrtvých voličích a škodlivém softwaru hlasovacích strojů, který vymazal nebo změnil miliony hlasů pro Trumpa. Tato falešná obvinění neovlivnila jen jeho příznivce, ale dokonce i některé republikánské členky Kongresu. Během sčítání hlasů se tak někteří Trumpovi příznivci radikalizovali tak, že pokládali za jedinou možnost, jak tento „podvod“ zastavit silné protesty, či dokonce násilné přímé akce. 4. 11. 2020 v den Trumpova proslovu po volbách dokonce vznikla na Facebooku skupina „Stop the Steal“ ta se rozrostla na 320 000 příznivců, než ji platforma zablokovala za opakované šíření dezinformací a výzvy k násilí. Trump později vyzval příznivce, ať přijdou 6. 1. 2021 před Kapitol, kde bude pořádat protestní pochod, přičemž v jednom Tweetu uvedl „Buďte tam, bude to divoké“. Zde několik lidí včetně Trumpa proneslo své projevy, přičemž Trump vyzval dav, aby pochodoval ke Kapitolu. Před tím opakoval lži ohledně ukradených voleb. Své lidi vyzval, aby „bojovali, jako čert, jinak už nebudou mít svou zemi“. I když Trump přímo nevyzval stoupence k násilí, jeho pobuřující rétorika, byla mnohými v davu vyložena tak, že jsou oprávněni použít sílu.“²³⁷ Na základě výše uvedených informací, je zřejmé, že Donald Trump umí strhnout pozornost davu a to nejen skrze sociální sítě, ale i živě. Stejně tak se ukázalo, že umí vycílit témata, která rezonují společností a díky svým provokativním a

²³⁶ BICKART, Barbara, Susan FOURNIER a Martin NISENHOLTZ. HARVARD BUISNESS REVIEW. *What Trump Understands About Using Social Media to Drive Attention* [online]. 2017 [cit. 28. března 2024].

Dostupné z: <https://hbr.org/2017/03/what-trump-understands-about-using-social-media-to-drive-attention>

²³⁷ DUIGNAN, Brian. BRITANNICA. *January 6 U.S. Capitol attack* [online]. 2021 [cit. 28. března 2024]. Dostupné z: <https://www.britannica.com/event/January-6-U-S-Capitol-attack>

pobuřujícími zprávami a projevy dokáže témata obratně využít, aby získal velké skupiny příznivců, kteří jej budou následovat. Tímto byl potvrzen bod populismu **Osobnost vůdce**.

Zde práce posuzuje bod Stylistika populismu. Donald Trump na sebe poukázal mimo jiné i díky čepici s jeho sloganem „Make America Great Again“, přičemž tento znak Trumpa převzali jeho podporovatelé i lidé v zámoří. „K tomuto znaku Trumpa nevedla strategie, ale jeho spojení s voliči v dobrém, i ve zlém. Samotný slogan byl použit už dříve v historii USA například Ronaldem Reganem, nebo Billem Clintonem, ale Trump byl schopen jej využít na sebepropagaci. Dal lidem, kteří se neangažovali v politice možnost vyjádřit svou podporu koupí a nošením čepice. Samotný Trump byl ohromen všudypřítomností čepic, jak na venkově tak během formální dárcovské večeře GOP. Republikánský stratég Kevin Madden prohlásil, že to vyvolalo útoky „zleva“ což bylo dle jeho názoru přesně to co Trump i jeho organizace chtěli. V Trump Tower je dokonce obchod s těmito čepicemi, kde prodavačka dbá na to, aby si je mohli koupit pouze lidé s Americkým občanstvím, protože zdejší nákupy čepic jsou považovány za podporu pro Trumpovo znovuzvolení. Tato čepice se stala symbolem Donalda Trumpa, se kterým si jej spojují, jak jeho odpůrci, tak podporovatelé, jedna byla během jeho inaugurace podpálena, jako protest, dalších několik čepic bylo umístěno ve vitrínách během Trumpovy volební noční párty v New Yorku. Douglas Brinkley Americký historický komentátor pro CNN tvrdí, že celou kampaň Donalda Trumpa by mohl shrnout do Trumpových tweetů a čepice.“²³⁸ Na základě výše zjištěných informací byl potvrzen bod **Stylistika populismu**.

V této části práce posuzuje znak Flexibilita a adaptabilita populismu v rámci politiky Donalda Trumpa. Práce zde zkoumá Trumpovo jednání a posuzuje, jakou ideologii využívá Trump. Cílem je určit zdali se jedná o nevyhraněnou ideologii, jako v případě Hnutí ANO, či zdali jde o typ populismu navázaný na konkrétní ideologii, v případě, že práce nadále prokáže, že Trump je populistou, pak se potvrdí i tento znak populismu a práce tím zároveň určí, jaký druh populismu Donald Trump využívá. Pomoci v pátrání po ideologii Donalda Trumpa může jeho oficiální stránka, zaměřená na jeho znovuzvolení v presidentských volbách 2024. Hned na úvodní stránce lze vidět fotografii Donalda Trumpa a velký nadpis „Hnutí MAGA“ což je zkratka sloganu „Make America Great Again“. Pod tímto nadpisem je text, který tvrdí, že *„Americký způsob života je pod útokem, zatímco kariérní politici ničí naši ekonomiku a sabotují neuvěřitelný potenciál našeho národa. Vezmeme naši zemi zpět od zkorumpovaného*

²³⁸ SPODAK, Cassie. CNN. *How the Trump hat became an icon* [online]. 2017 [cit. 28. března 2024]. Dostupné z: <https://edition.cnn.com/2017/02/17/politics/donald-trump-make-america-great-again-iconic-hat/index.html>

washingtonského establishmentu a vrátíme moc americkému lidu, kam patří. Dosáhneme budoucnosti prosperity, bezpečnosti a míru – vytvoříme znovu největší ekonomiku v dějinách světa, budeme bránit naše hranice, obnovíme energetickou nezávislost a povedeme se silou a hrdostí na světové scéně.“²³⁹ Podle tohoto tvrzení je hlavním cílem Trumpa zachránit Americký způsob života, zbavit se korupce a budovat prosperující stát a chránit hranice USA a zároveň udržet místo USA na světové scéně. Jde tedy o neurčitou ideologickou základnu, která má jisté prvky pravicového populismu ve formě boje proti migraci ochranou hranic. Zároveň zde lze vidět hned několik prvků populismu dle této práce. Prohlášeními, jako „*Americký způsob života je pod útokem*“, či „*kariérní politici ničí naši ekonomiku*“ Splňuje bod **Populismus a krize**. Tvrzení o zkorumpované vládě ve Washingtonu a prohlášením, že vrátí moc zpět lidu, naznačuje, že zkorumpované elity okrádají lid o jeho hlas, což dokonale odpovídá **Kritice elit**. Zároveň Trump prohlášením „*vrátíme moc americkému lidu*“ naznačuje, že on je pravý zástupce lidu, který mu navrátí jeho hlas, což odpovídá prvku **Odvolávání se k lidu**. S tímto prvkem koresponduje i spodní část stránky kde je velká fotka Trumpa s nadpisem „*Jsem váš hlas, Amerika na prvním místě*“²⁴⁰. Pod tímto nadpisem lze nalézt hlavní témata kampaně, která jsou stěžejní při určení programu a ideologie Trumpa. Témata jsou: Ekonomická prosperita pro všechny, Zabezpečte Americké hranice, Obnovte veřejnou bezpečnost, Mír přes sílu, Obnovte svobodu slova a Demontujte Deep State.²⁴¹ Ze studia stránky vyplývá, že ideologie Trumpa je nevyhraněná se silnými prvky nacionalismu a protiimigrační rétoriky, zároveň zde lze nalézt několik prvků populismu hned v úvodní řeči. Díky tomu lze tvrdit, že Donald Trump odpovídá modelu pravicového populisty. Kriminalita, či migrace z Latinské Ameriky jsou aktuální témata Americké politiky stejně, jako ekonomická situace, která byla celosvětově zasažena nedávnou pandemií. V takovémto prostředí je adaptace populismu na pravicový populismus výhodná. Zde byl potvrzen bod **Flexibilita a adaptabilita populismu**.

Další zajímavá zjištění přinesl Public Religion Research Institute, ten přišel s tvrzením, že Trump prohlubuje propast mezi demokraty a republikány. Výsledky průzkumu představil ředitel institutu Robert P. Jones. „*Data dokazují, že jeho prezidentství nepochybně prohloubilo propast mezi Američany,*“²⁴² V roce 2017 tvrdilo 46% Američanů, že Trumpova politika ohrožuje Spojené státy. Henry Olsen člen republikánské strany a pracovník Centra pro etiku a

²³⁹ Donald J Trump. *Hnutí MAGA* [online]. 2024 [cit. 28. března 2024]. Dostupné z: <https://www.donaldjtrump.com/>

²⁴⁰ Tamtéž

²⁴¹ Tamtéž

²⁴² LINKE, Nadja. *COMMON CAUSE. Study: Trump Is Dividing Americans* [online]. 2017 [cit. 28. března 2024]. Dostupné z: <https://www.commoncause.org/democracy-wire/trump-dividing-americans/>

veřejnou politiku v rámci výzkumu prohlásil, že „*Bílí Američané ho podporují, protože se přímo živil jejich obavami.*“ Zároveň je třeba dát Trumpův úspěch do celosvětového kontextu, kdy lze sledovat vzestup pravicového populismu ve světě například AfD v Německu, či Marie Le Penová ve Francii je to reakce lidí, kteří cítí ohrožení své kulturní identity kvůli migraci a tak mají tendenci se obracet na někoho, kdo tvrdí, že jim rozumí.²⁴³ Na rozdělování společnosti během Trumpovy vlády upozorňovala mnohá velká média například Al Jazeera²⁴⁴, Washington Post²⁴⁵, The Guardian²⁴⁶, Politico²⁴⁷, či Bloomberg²⁴⁸. Z výše uvedeného lze usoudit, že Trump splnil bod **Rozdělení společnosti**.

Zde práce posuzuje Trumpovy výroky a jednání, což má za cíl odhalit prvky populismu v komunikaci Donalda Trumpa. Co se týká Trumpova vystupování, jeho jazyk lze považovat za odlišný od předešlých prezidentů USA.²⁴⁹ „Zajímavá zjištění přinesl výzkum Leo Vransy a Gerolda Schneidera, tento výzkum zkoumal přepisy prezidentských debat Bushe, Clintona, Obamy a kandidátů Trumpa a Clintonové. Ukázal, že je jen malý rozdíl mezi prezidenty, kteří nebyli známí svým vzděláním (Bush) a těmi, kteří byli kritizováni za příliš intelektuální přístup (Obama). Jediný kdo výrazně vyčníval, ve stylu komunikace, byl právě Trump. Ve srovnání s ostatními Trump používal kratší slova a omezenější slovní zásobu a jeho gramatika je v mnoha ohledech jednoduchá a věty jsou kratší, což jeho styl komunikace více přiblížil „obyčejným lidem“. Všechny důkazy poukazují na to, že jeho jazyk je ve své konstrukci

²⁴³ LINKE, Nadja. COMMON CAUSE. *Study: Trump Is Dividing Americans* [online]. 2017 [cit. 28. března 2024]. Dostupné z: <https://www.commoncause.org/democracy-wire/trump-dividing-americans/>

²⁴⁴ ABESHOUSE, Bob. AL JAZEERA. *Why Trump's America is more divided than ever* [online]. 2019 [cit. 28. března 2024]. Dostupné z: <https://www.aljazeera.com/features/2019/8/9/why-trumps-america-is-more-divided-than-ever>

²⁴⁵ BUMP, Philip. WASHINGTON POST. *Trump can't figure out why the country he's dividing won't start uniting* [online]. 2018 [cit. 28. března 2024]. Dostupné z: <https://www.washingtonpost.com/news/politics/wp/2018/01/30/trump-cant-figure-out-why-the-country-hes-dividing-wont-start-uniting/>

²⁴⁶ SMITH, David. THE GUARDIAN. *Divided states of America: 62% say Trump is driving people apart, poll finds* [online]. 2017 [cit. 28. března 2024]. Dostupné z: <https://www.theguardian.com/us-news/2017/aug/24/trump-approval-rating-division-poll>

²⁴⁷ DOVERE, EDWARD-ISAAC. POLITICO. *Trump's divided state of America* [online]. 2017 [cit. 28. března 2024]. Dostupné z: <https://www.politico.com/story/2017/01/donald-trump-divided-america-233652>

²⁴⁸ MAIER, Karl. BLOOMBERG. *The US Divide Over Trump Just Got More Toxic* [online]. [cit. 28. března 2024]. Dostupné z: <https://www.bloomberg.com/news/newsletters/2022-08-09/the-us-divide-over-trump-just-got-more-toxic?embedded-checkout=true>

²⁴⁹ HUNSTON, Susan. UNIVERSITY OF BIRMINGHAM. *Donald Trump and the language of populism* [online]. [cit. 28. března 2024]. Dostupné z: <https://www.birmingham.ac.uk/research/perspective/donald-trump-language-of-populism>

jednoduchý, nestandardní a značně neformální, což jeho komunikaci přibližuje spíše než politické řeči běžné konverzaci.²⁵⁰

To koresponduje i s mnoha známými prohlášeními Donalda Trumpa v následujícím videu jako například v minutě 0:22: „*Když sem Mexiko posílá své lidi, neposílají ty nejlepší, neposílají vás, nebo vás, posílají lidi, kteří mají mnoho problémů a tyto problémy si sem berou sebou. Přinášejí drogy, přinášejí kriminalitu, jsou to násilníci.*“²⁵¹ Trump zde využívá jednoduchou konstrukci vět a zároveň tímto simplistním jazykem poukazuje na migrační krizi a zvyšující se míru kriminality s ní spojenou. To odpovídá bodu **Populismus a krize** a částečně i Populistické rétorice, nicméně pro tento bod, je třeba použít jednoduché a líbivé řešení, které nalézáme v další části videa. Čas 0:56 „*Potřebujeme zeď a Mexiko jí zaplatí.*“²⁵². Z videa vyplývá, že Trump prohlášení o zdi pronášel opakovaně ve vícero rozhovorech a projevech, což lze vidět v čase 0:52 a 0:54.²⁵³ Tímto se hned třikrát projevil bod **Rétorika populismu**, která nabízí jednoduché a líbivé řešení komplexního problému, v tomto případě problém migrační politiky, která má být řešena stavbou zdi. Zároveň jde o znak pravicového populismu, který je typický protiimigračním přístupem, jak práce uvádí výše. **Populismus a krize** Trump využil i v dalším rozhovoru, který je zachycen ve videu v minutě 0:44, kde Trump prohlásil, že „*Miluju Mexičany, miluju jejich ducha, ale Mexiko, jako stát nás zabíjí.*“²⁵⁴

V této části práce posuzuje rozhovor Donalda Trumpa zveřejněný na Youtube kanálu NBC News 17. 9. 2023 v rámci programu „Meet The Press NOW“. Cílem je odhalit populistické výroky Donalda Trumpa a zjistit, které z prvků populismu se objevují při jeho komunikaci.

V čase 0:33 Trump odpovídá na otázku, proč chce být znovu prezidentem USA. „*Naše země je ve vážných potížích, myslím, že jsme nikdy nebyli tak nízko ohledně názoru světa na naši zemi a ani názoru Američanů na naši zemi, lidé jsou zdevastováni, když se dívají na to, jak miliony lidí přicházejí do naší země, miliony ilegálních migrantů zaplavují naše města i venkov, myslím, že nyní se to číslo blíží kolem 15 milionů a do konce roku to bude určitě 15 milionů. Ti lidé přicházejí z věznic, z ústavů pro duševně choré, jsou tam i teroristé. Na NBC jsem viděl*

²⁵⁰ HUNSTON, Susan. UNIVERSITY OF BIRMINGHAM. *Donald Trump and the language of populism* [online]. [cit. 28. března 2024]. Dostupné z: <https://www.birmingham.ac.uk/research/perspective/donald-trump-language-of-populism>

²⁵¹ Youtube. *Donald Trump compilation: The 90 most shocking things he's said during election campaign* [online]. 2016 [cit. 28. března 2024]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=kAlfU5RBBso>

²⁵² Tamtéž

²⁵³ Tamtéž

²⁵⁴ Tamtéž

statistiku, kde tvrdili, že v roce 2019 tu nebyli žádní teroristé, cituji „žádní teroristé“ zatím co letos je to rekordní číslo, které nikdy předtím neviděli.“²⁵⁵ Zde je potvrzen bod **Populismus a krize**. V minutě 1:44 „My jsme neměli tu katastrofu v Afghánistánu i my jsme se chtěli stáhnout, ale chtěli jsme to udělat důstojně a se ctí, ne tak jak to udělali oni, to bylo vzdání se a ztrapnění a bylo to strašlivé. Nechali jsme tam Talibánu výbavu za 85 miliard dolarů, měli jsme tam tolik smrti a tolik hrozivé destrukce a byla to hrozivá záležitost, myslím, že to bylo největší ponížení v historii naší země, ale my to všechno můžeme změnit a můžeme udělat Ameriku znovu velkou.“²⁵⁶ Zde je potvrzen bod **Populismus a krize** a zároveň **Rétorika populismu**.

V minutě 5:24 Trump odpovídá na otázku, co tím myslel, když voličům řekl, že je jejich odplatou/odškodněním (retribution) „Myslím, že odplata mluví o tom, že musím chránit lidi, to co oni provádějí lidem je strašlivé. Oni zavírají lidi do cely na dlouhou dobu hasiče, policisty, účetní dokonce právníky, ti všichni jsou ve vězení na roky a v některých případech neměli ani soudní řízení, a když se podíváte na antifu či jiné skupiny těm se nic nestalo, spálili Portland, spálili Mineapolis, obsadili Seattle, doslova obsadili velký kus města, lidé umírali a jim se nic nestalo, my musíme chránit všechny lidi.“²⁵⁷ Zde je potvrzen bod **Populismus a krize**. V čase 12:49 „Já jsem měl nejlepší energetickou politiku v historii země a udělám to znova, byli jsme energeticky nezávislí a brzy budeme v energetice dominovat, ale teď prosíme o energii, myslím tím, co provedli téhle zemi, oni ničí naši zemi.“²⁵⁸ Zde je potvrzen bod **Populismus a krize**. V minutě 13:38 Trump odpovídá na otázku elektrifikace automobilového průmyslu: „Pracovníci v automobilkách nebudou mít práci, protože když se podíváte, co dělají s elektromobily, elektromobily se budou vyrábět v Číně. Zde je potvrzen bod **Populismus a krize**. V čase 19:18 „Strategické rezervy jsou na nejnižší úrovni, na které kdy byly a my je potřebujeme.“ Zde je potvrzen bod **Populismus a krize**.

V minutě 36:22 Trump během odpovědi na otázku, zdali před spaním uvažuje nad tím, jestli skončí ve vězení tvrdí směrem k lidem, kteří jej nechali vyšetřovat za porušení zákona: „Mám co do činění se zkorumpovanými lidmi, kteří ničí naši zemi. Nemyslím na to, myslím, jak Ameriku udělat znova velkou. Tohle jsou politická obvinění, obvinění na úrovni Banánové Republiky, na úrovni země třetího světa.“²⁵⁹ To odpovídá **Kritice elit**. V čase 39:06 „Podívejte se co se děje s ostatními zeměmi, všichni se přiklánějí na stranu Číny, Rusko, Saudská Arábie,

²⁵⁵ Youtube. Full Trump Interview: 'I don't consider us to have much of a democracy right now' [online]. 2023[cit. 28. března 2024]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=JOCR097NoJ8>

²⁵⁶ Tamtéž

²⁵⁷ Tamtéž

²⁵⁸ Tamtéž

²⁵⁹ Tamtéž

Čína přebírá vládu nad světem. “²⁶⁰ Zde je potvrzen bod **Populismus a krize**. V čase 40:50 Trump mluví o údajném odposlouchávání jednoho z jeho telefonátů „*Já bych svým způsobem chtěl soud, protože to celé bylo tak nečestné, tak zmanipulované a tak nebezpečné pro tuto zemi, musíme mít hranice a musíme mít férové volby, nemáme ani jedno.*“²⁶¹ Zde je potvrzen bod **Populismus a krize**. V čase 1:13:24 se Trump vyjadřuje k fentanylové krizi a kartelům „*Oni zabijí 250 000 lidí v USA každý rok víte, tohle číslo nikde neuslyšíte většinou je to 100 000, ale já myslím, že je to mnohem více. Oni ničí rodiny, protože když ztratíte syna, nebo dceru kvůli fentanylu, nebo ženu nebo kohokoliv, ale když ztratíte syna nebo dceru váš život je zničený, jejich životy jsou zničené, oni zničili tolik rodin. Přichází to z Mexika a něco se s tím musí udělat, kdybychom byli ve válce, tak neztratíme 250 000 lidí, my ztrácíme víc lidí, než kolik jsme ztratili v jakékoliv válce, ve které jsme kdy byli.*“²⁶²

V minutě 1:14:36,, *Vybudoval jsem skoro 500 mil zdi a chtěli jsme vybudovat dalších 200 mil zdi na konkrétních místech, kde přicházeli lidé, když zjistili, že jinde už neprojdou. Byli jsme připraveni to dodělat, vše už bylo koupené a pak vše co musel Obama udělat, vše co musel Biden udělat, mohl to být Obama, protože spousta lidí si myslí, že Obama je ten kdo vydává rozkazy, kdo ví, ale jediné co musel Biden udělat je dostavět to, ale on to z těch míst nechal odnést někam na dvorek. Stovky mil zdi pryč, takže Texas a Arizona už zed' dokončit nemohli. Měl jsem nejbezpečnější hranici v historii, nejlepší hranici v historii, měli jsme nejnižší čísla drog za celé roky, dekády, měli jsme nejnižší čísla ohledně obchodu s lidmi a měli jsme nejmenší číslo lidí, kteří prošli skrz.*“ Zde je potvrzen bod **Populismus a krize** a zároveň **Rétorika populismu** spočívající v poukázání na rozsáhlou krizi a následně na řešení, které na rozdíl od nynějšího presidenta bylo dle Trumpa úspěšné. V čase 1:15:46 Trump odpovídá na otázku, zda stále věří v demokracii. „*A no věřím, věřím, ale musí to být demokracie, která je spravedlivá a tahle demokracie je.. to co tu teď máme já nepovažuji za demokracii oni obviňují svého politického oponenta, svoboda slova je umlčena, protože tisk je velmi nečestný, velmi nečestný dokonce i když se mnou soupeříte ohledně velmi jednoduchých otázek, jako třeba hranice a vy tak moc bojujete proti mně, proč se mnou tak bojujete?*“²⁶³

Zde práce posuzuje, zda Donald Trump odpovídá bodu Udržitelnost populismu v čase. Vzhledem k tomu, že Trump byl presidentem USA a nepodařilo se mu zvítězit ve volbách 2020,

²⁶⁰ Youtube. *Full Trump Interview: 'I don't consider us to have much of a democracy right now'* [online]. 2023 [cit. 28. března 2024]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=JOCRo97NoJ8>

²⁶¹ Tamtéž

²⁶² Tamtéž

²⁶³ Tamtéž

lze usuzovat, že skutečně mohl naplnit tento bod, práce však musí zjistit, zdali k tomuto došlo na základě některých faktorů, definovaných v rámci tohoto bodu výše v práci. Pomoci může server *governing.com*, který definuje pět hlavních důvodů Trumpova neúspěchu. Jako první definuje, jeho slabou mezistranickou politiku, zatím co ve vnitrostranické politice byl velmi úspěšný, mimo jeho okruh voličů se mu vůbec nedařilo.²⁶⁴ To připomíná faktor tohoto bodu populismu, kdy populisté u moci, často kvůli své osobnosti a neochotě jednat s oponenty riskují protiútok establishmentu, byť zde nešlo o protiútok demokratů, ale spíše jejich voličů a zároveň o ztrátu vlastních voličů, jak uvádí server „*rozdíl mezi roky 2016 a 2020 může být hlavně v tom, že podíl bílých hlasů klesl ze 71 procent na 65 procent*“.²⁶⁵

Druhý důvod, který uvádí server je špatné zvládnutí své největší zkoušky, což byl v jeho případě Koronavirus, jak práce uvádí výše populismus má problém s udržení svého apelu v čase mimo jiné proto, že silný vůdce má často tendenci neřídit se radami, či se rozhodne sám řešit krize, to často vede k chybám. Což je, jak se zdá přesně to, co se dle serveru stalo i Trumpovi. „*Trump běžně odmítal nebo zpolitizoval rady svých vlastních zdravotnických agentur. Bez opakování všech chyb na cestě bylo jasné, že administrativa postrádá konzistentní strategii, kterou by mohla jasně sdělit veřejnosti. Trump brzy řekl Bobu Woodwardovi, že dává přednost „bagatelizaci“ viru. To byl jeho instinkt až do konce, dokonce i poté, co se sám nakazil COVID-19.*“²⁶⁶ Server také jako třetí bod uvádí, že „Trump nevyužil svou největší výhodu v ekonomice, kdy škrtly v daních a deregulační přístup během jeho prvních tří let nastartovaly trh a rekordně snížily nezaměstnanost, bylo to také jediné téma, kde před volbami voliči jasně favorizovali Trumpa, avšak ten nebyl schopen tyto nástroje efektivně využít ve svůj prospěch v rámci politiky. Čtvrtý důvod, pak měl být, že Trumpovi chybělo jasné poselství, dříve sliboval postavení zdi, či zákaz vstupu do země muslimům, nebo lepší obchodní dohody. Většinu dokonce splnil, nicméně nebyl schopen své úspěchy „prodat“ veřejnosti dostatečně efektivně a navíc, nepřišel s novými ambiciózními plány.“²⁶⁷ To koresponduje s tvrzením dle této práce, že v případě kdy krize ustupuje, či se zdá, že je vyřešená, populista ztrácí, část svých výhod. Poslední důvod pak měl být dle serveru Biden, jakožto nebezpečný protikandidát.²⁶⁸ Donald Trump tedy skutečně neudržel svůj populistický apel v čase, když nezvládl přijít s novým

²⁶⁴ GREENBLATT, Alan. GOVERNING. *Five Reasons Donald Trump Lost the Presidency* [online]. 2020 [cit. 28. března 2024]. Dostupné z: <https://www.governing.com/now/five-reasons-donald-trump-lost-the-presidency.html>

²⁶⁵ Tamtéž

²⁶⁶ Tamtéž

²⁶⁷ Tamtéž

²⁶⁸ Tamtéž

přístupem poté, co ztratil výhodu krizí, na kterých stavěl během prvních voleb. Zároveň nedokázal zvládnout efektivně novou krizi ve formě pandemie a to způsobem, který rovněž odpovídá definičním znakům bodu Problém udržitelnosti populismu v čase, kdy jako silný vůdce odmítal poslouchat rady a dělal špatná rozhodnutí. Práce zde tedy prokázala bod populismu **Problém udržitelnosti populismu**.

Shrnutí

V rámci posouzení USA, jako geografické lokality byl posuzován bývalý prezident Spojených států Donald Trump. Tato část studovala oficiální stránky Trumpa pro volby 2024, internetové články, studie a především prohlášení a výroky prezidenta v rámci rozhovorů. Byly potvrzeny všechny prvky populismu. Práce tentokrát nebyla limitována absencí rozsáhlých politických debat s anglickými titulky a tak bylo možné posoudit Trumpa přímo během jeho komunikace v rámci rozhovoru. Práce zjistila, že v průběhu komunikace je zdaleka nejčastěji opakovaným prvkem populismu u Donalda Trumpa Pocit krize. Práce prokázala, že se jedná o pravicový populismus, čímž se v rámci práce potvrdilo, že jde o jev rozšířený napříč různorodými geografickými lokalitami. Zároveň práce prokázala, že kontroverze a ostré výroky mohou v rámci stylistiky populismu dobře posloužit ve strhávání pozornosti na populistického vůdce, přičemž se ukázalo daleko více než u ostatních kandidátů, jak mocnou zbraní v politické hře mohou být sociální sítě, které Trump velmi efektivně využíval.

Závěr

Tématem této práce bylo zkoumání populismu a hledání základních stavebních kamenů, které by mohly přispět při vytváření ucelené definice tohoto fenoménu. Toho by nešlo dosáhnout bez studia autorů, kteří se tímto fenoménem zabývají a kteří přinášejí různorodé pohledy na tento jev. Mnoho politiků napříč světem se uchýlilo k využití populismu v rámci své politické hry a proto je snaha přijít s ucelenou definicí důležitá, neboť bez definice se dá jen velmi obtížně pochopit daný pojem. Pochopení populismu je vzhledem k faktu, že zasahuje do politiky demokratických zemí a tím pádem i do životů jednotlivců stěžejní. Proto si práce vybírá právě tento politický jev, neboť poněkud chaotické prostředí studia populismu, kde lze nalézt nespočet různých autorů, kteří mají různorodé pohledy na tento fenomén a zároveň od sebe mnohdy přebírají názory na populismus navzájem, způsobuje ještě další potíže při hledání definice populismu. Sumarizace alespoň některých názorů a přístupů a následné vyhodnocení toho, které znaky populismu lze považovat za aplikovatelné napříč různorodými politickými prostředími pak může přispět k nalezení ucelené definice populismu.

Cílem této práce bylo pomocí analýzy a studia vybraných autorů nalézt základní znaky populismu a následně tyto znaky aplikovat na čtyři předem určené geografické lokality. Ty znaky populismu, které práce nalezne ve všech čtyřech lokalitách, jsou pak označeny za „Pilíře populismu“ tedy základní stavební kameny ucelené definice tohoto fenoménu. Dalším cílem práce bylo sumarizovat informace o populismu a různorodé pohledy na tento fenomén a tím přispět k utřídění různých pohledů na tento fenomén, což může být přínosem pro autory při dalším zkoumání tohoto jevu. Práce zároveň hledala i různé typy populismu a jejich význam v rámci hledání ucelené definice populismu. To vše může pomoci pochopit výhody využívání populismu v politice a jeho rozmach napříč liberálními demokratickými státy. Práce rovněž přináší i pohledy autorů, kteří poukazují na fakt, že populismus nemusí být čistě špatný jev a pomáhá poukazovat na nedostatky vládnutí v zemích, kde se objevuje, což je důležité, neboť časté spojování populismu s negativním dopadem na společnost způsobilo, že mnoho lidí v rámci laické veřejnosti nahlíží a priori negativně na tento fenomén, což nemusí být vždy ten správný přístup.

Hlavní výzkumnou otázkou, na kterou se tato diplomová práce ptala, byla otázka: „*Co jsou základní pilíře, na kterých stojí definice populismu?*“. Práce však nejdříve přináší odpovědi na vedlejší výzkumné otázky, bez kterých by nebylo možné vyřešit otázku hlavní. Těmito vedlejšími otázkami jsou: „*Jaké jsou dle vybraných autorů znaky populismu?*“, „*Které*

z těchto znaků lze považovat za Pilíře populismu?“. Práce odpovídá rovněž na vedlejší podotázky, jejichž odpověď není pro hledání „Pilířů populismu“ stěžejní, avšak může vnést trochu řádu do chaosu, kterým se pokusy o definici populismu potýkají. Vedlejší výzkumné podotázky v rámci této práce jsou: „Jaké různé typy populismu práce identifikovala?, „Jaký význam pro definici tohoto fenoménu mají různé typy populismu?“

Vedlejší otázka, na kterou práce odpověděla, byla otázka „*Jaké jsou dle vybraných autorů znaky populismu?“. Na tuto otázku odpověděla druhá kapitola práce, přičemž odpověď zní, že jed o tyto znaky populismu: **Kritika zkorumpovaných elit/jiných, Rozdělování společnosti, Populistická rétorika, Osobnost vůdce, Odvolávání se k lidu, Flexibilita a adaptabilita populismu, Populismus a krize, Problém udržitelnosti populismu, Stylistika populismu.***

První z vedlejších podotázek, na kterou práce odpověděla, byla otázka: „*Jaké různé typy populismu práce identifikovala? Odpověď na tuto otázku, zní tak, že práce objevila několik druhů populismu. Za prvé jde o populismus Unijní, typickým znakem tohoto typu populismu, kterým se liší od ostatních je ten, že populisté členských států EU mají tendenci využívat Kritiku EU a jejich politik, což bylo potvrzeno, jak u Hnutí ANO v rámci České republiky, tak u Bratří Itálie v rámci Itálie. Zajímavostí je, že tento prvek se může navázat, jak na populismus ideologicky nevyhraněný (Hnutí ANO) tak na populismus pravicový (Bratří Itálie), což jsou další dva poddruhy populismu objevené v rámci této práce. Přičemž pravicový populismus byl identifikován v rámci všech studovaných politiků, kromě České republiky. Práce tedy definovala: Unijní populismus, Pravicový populismus, Populismus s nevyhraněnou ideologií.*

Druhá z vedlejších podotázek, na kterou práce odpověděla, byla otázka: „*Jaký význam pro definici tohoto fenoménu mají různé typy populismu?“. Fakt, že skutečně existují různé typy populismu, poukazuje na schopnost flexibility a adaptability populismu, což je jeden z nejdůležitějších atributů populismu dle této práce, tyto typy populismu jsou dalším důkazem adaptability tohoto fenoménu na různorodá politická prostředí napříč několika kontinenty. Další význam, pak může spočívat v tom, že jednotlivé rozdíly mohou poněkud mást kohokoliv, kdo se pokusí přijít s ucelenou definicí populismu.*

Odpověď na hlavní výzkumnou otázku „*Co jsou základní pilíře, na kterých stojí definice populismu?“. je následující. Práce úspěšně aplikovala své prvky populismu na všechny geografické lokality určené v kapitole Úvod. Kromě bodu Stylistika populismu, která nebyla prokázána u Itálie, se vyskytly veškeré prvky populismu dle této práce ve všech geografických*

lokalitách. „Pilíře populismu“ jsou tedy: **Kritika zkorumpovaných elit/jiných, Rozdělování společnosti, Populistická rétorika, Osobnost vůdce, Odvolávání se k lidu, Flexibilita a adaptabilita populismu, Populismus a krize, Problém udržitelnosti populismu.** Vzhledem k počtu autorů, kteří prvky uvádí, lze tyto rozdělit ještě podle jejich „síly“ na základě autorů v takovém případě by Pilíře populismu: **Kritika zkorumpovaných elit/jiných, Osobnost vůdce a Populistická rétorika** byly na základě silného zastání mezi autory nejsilnějšími. K těmto je pak třeba ještě započítat Pilíř populismu **Flexibilita a adaptabilita populismu.** Jednak pro jeho relativně vysokou shodu u autorů (7) a zároveň proto, že práce, jak během zkoumání historické evoluce populismu, tak během zkoumání v rámci třetí kapitoly prokázala význam této schopnosti populismu. Závěrem lze říci, že 8 z 9 prvků populismu dle této práce prošlo geografickým testem, tudíž se o 8 z nich dá mluvit, jako o „Pilířích populismu“.

V první kapitole práce studovala vybrané autory a analyzovala jednotlivé znaky populismu, které byly následně využity při tvorbě devíti základních znaků populismu, jenž byly aplikovány na vybrané geografické lokality v rámci kapitoly třetí. Zároveň zde práce zkoumala vývoj populismu a jeho studia v rámci historie a také poukázala na nové trendy při zkoumání populismu a poukázala na velký význam flexibility a adaptability populismu, jakožto jednoho ze znaků populismu. Také zde práce poukazuje na fakt, že i populismus, jako takový má svůj přínos v rámci politiky a nejde čistě o negativní jev a tím pádem klade otázku, zdali je vůbec dobře nahlížet a priori negativně na tento fenomén politiky.

Ve druhé kapitole práce přinesla devět základních znaků populismu, které se objevily u více autorů v rámci analýzy z první kapitoly. Tyto znaky jsou zde definovány a jsou určeny základní rysy těchto znaků, to je stěžejní, neboť pokud se v jednání posuzovaného politického subjektu neobjeví žádný z těchto rysů daného znaku, pak nelze tvrdit, že se daný znak populismu objevuje v jednání politika, či jeho hnutí. Práce ukázala, kolik autorů se shoduje na daných základních znacích a označila autory, kteří dané prvky ve svých dílech charakterizují. Bez této kapitoly by nebylo možné nadále pokračovat v aplikaci prvků na dané geografické lokality. Zároveň lze kapitolu chápat, jako sumarizaci myšlenek různých autorů, kteří přinášejí své pohledy na tento jev.

Třetí kapitola aplikuje devět znaků populismu z druhé kapitoly na politiky a hnutí v rámci vybraných geografických lokalit, aby zjistila, které z těchto prvků jsou skutečnými „Pilíři populismu“ tedy základními znaky tohoto fenoménu, které lze aplikovat na politiky

napříč zvolenými geografickými lokalitami. Na závěr práce zjišťuje, které z těchto znaků populismu prošly tímto testem.

Přínos práce lze spatřit v sumarizaci a spojení různorodých přístupů autorů k populismu. Rovněž je přínosem i shrnutí historické evoluce populismu a poukázání na vývoj studia populismu, přičemž práce ukazuje i nové trendy ve studiu tohoto fenoménu. Pokus o objevení základních kamenů definice populismu pak může mít přínos pro jeho budoucí výzkum a může tak přispět v hledání univerzální definice populismu. Zároveň práce poukazuje na význam problematiky a důležitost zkoumání a objevu definice populismu. Práce může pomoci lépe a hlouběji pochopit populismus, jako takový. Práce rovněž poukázala na fakt, že i populismus samotný může mít přínos pro politické prostředí, ve kterém se vyskytne, neboť jej lze využít, jako pomyslný alarm, který poukazuje na nedostatky politiky v daném státu. V rámci historické evoluce populismu a vývoje v přístupu ke zkoumání populismu, práce demonstruje, jak velký má význam flexibilita a adaptabilita populismu nejen napříč lokalitou, ale i časem, což může rovněž přispět a pomoci v budoucím bádání.

Nicméně je třeba připomenout, že práce trpí svými limity. Jednak je nutné poukázat na skutečnost, že zdrojů a autorů pojednávajících o populismu je skutečně mnoho a samotná práce se nezabývá každým autorem, který tento fenomén studuje. Neobsahuje tedy veškeré pohledy na tento jev, což znamená, že výčet znaků populismu nemusí být definitivní. Stejně tak sumarizace chaotického prostředí studia populismu a jeho autorů je jen částečná. Další limit spočívá ve faktu, že práce nezkoumá každé hnutí, či stranu, která je ve vybraných lokalitách označována za populistickou. V případě států, jako byla Itálie, by se samotné studium této lokality dalo zpracovat na celou diplomovou práci, neboť jde o „ráj populistů“, to samé by se dalo říci o Latinské Americe. Limitující je i fakt, že se práce soustředí primárně na prostor Ameriky a Evropy a tím pádem nemůže určit, kolik „Pilířů populismu“ je možno aplikovat na prostředí jiných států a populistických subjektů mimo tento prostor. Všechny tyto faktory mohou poněkud zkreslit výsledek bádání, a proto bude třeba dalšího výzkumu v této oblasti, i přes to autor práce věří, že výsledek pomůže lépe pochopit tuto problematiku a přispěje k hlubšímu porozumění populismu jako takového a pomůže při hledání definice populismu, aplikovatelné v jakémkoliv prostředí.

Reference

Monografie

ALBERTAZZI, Daniele a Duncan MCDONNELL. *Twenty-First Century Populism: The Spectre of Western European Democracy*. Basingstoke England: Palgrave Macmillan, 2008. ISBN 978-1-349-28476-4.

CANOVAN, Margaret. *The People*. Cambridge: Polity, 2006. ISBN: 978-0-745-62822-6

DVOŘÁKOVÁ, Vladimíra, Radek BUBEN a Jan NĚMEC. *!Que el pueblo mande!: levicové vlády, populismus a změny režimu v Latinské Americe*. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON), 2012. Studie (Sociologické nakladatelství), sv. 77. ISBN 978-80-7419-091-9.

CHARVÁT, Jan. *Současný politický extremismus a radikalismus*. Praha: Portál, 2007. 978-80-7367-098-6

KUBÁT, Michal, Martin MEJSTŘÍK a Jiří KOČIAN. *Populismus v časech krize*. 1. Praha: Karolinum, 2016. ISBN 978-80-246-3439-5.

LACLAU, Ernesto. *On Populist Reason*. 1. Beccles: Verso, 2005. ISBN 1-85984-651-3.

MUDDE, Cas a Cristobal ROVIRA KALTWASSER. *Populism A Very Short Introduction*. Oxford: Oxford University Press, 2017. ISBN 9780190234874.

ÖTSCH, Walter a Nina HORACZEK. *Populismus pro začátečníky: návod k ovládnání davů*. České Budějovice: Petrinum, 2020. ISBN 978-80-87900-12-3.

PANIZZA, Francisco. *Populism and the Mirror of Democracy*. 1. London: Verso, 2005. ISBN 1-85984-523-1.

SMOLÍK, Josef a ŠTEFANČÍK, Radoslav. *Jazyk a politika. Na pomezí lingvistiky a politologie III*. 3. vydání. Bratislava: EKONÓM, 2018. ISBN 978-80-225-4528-0.

TAGGART, Paul. *Populism*. 1. Philadelphia: Open University Press, 2000. ISBN 978-0335200450.

WERNER MÜLLER, Jan. *CO JE TO POPULISMUS ?* Praha: Dybbuk, 2017. ISBN 978-80-7438-183-6.

Elektronická periodika

AKKERMAN, T. Populism and Democracy: Challenge or Pathology? *Acta Polit* [online]. 2003, 38(1), 147–159. Dostupné z: doi:<https://doi.org/10.1057/palgrave.ap.5500021>

ARDITI, Benjamin. Populism, or, politics at the edges of democracy. *Contemporary Politics* [online]. 2009, 9(1), 17-31. Dostupné z: doi:<https://doi.org/10.1080/1356977032000072486>

BLASSING, S, F BÜCHEL a N ERNST. Populism and Informal Fallacies: An Analysis of Right-Wing Populist Rhetoric in Election Campaigns. *Argumentation* [online]. 2019, 33(1), 107-136. Dostupné z: doi:<https://doi.org/10.1007/s10503-018-9461-2>

BUTI, Marco a Karl PICHELMANN. *European integration and populism: addressing Dahrendorf's quandary* [online]. 2017. Dostupné z: <https://ec.europa.eu/info/sites/default/files/jan2017-populism.pdf>

CANOVAN, Margaret. Trust the people! Populism and the Two Faces of Democracy. *Political Studies*. 1999, 47(1), 2-16. dostupné z: <https://doi.org/10.1111/1467-9248.00184>.

- CANOVAN, Margaret. The People, the Masses, and the Mobilization of Power: The Paradox of Hannah Arendt's "Populism." *Social Research* [online]. 2002, 69(2), 403-422. Dostupné z: <https://www.jstor.org/stable/40971555>
- CARREIRA DA SILVA, Filipe a Julius ROGENHOFER. Populist things. A study on the materiality of political ideas. *Sociology Compass* [online]. 2023, 17(3), 1-13. Dostupné z: doi:DOI: 10.1111/soc4.13066
- ELLIS, R. Evan. Populism, China, and Covid-19: Latin America's New Perfect Storm. *Center for Strategic and International Studies (CSIS)* [online]. 2021, 1-6 [cit. 26. března 2024]. Dostupné z: <https://www.jstor.org/stable/resrep31138>
- EDWARDS, Sebastian. On Latin American Populism, and Its Echoes around the World. *JOURNAL OF ECONOMIC PERSPECTIVES* [online]. 2019, 33(4), 76-99. Dostupné z: doi:10.1257/jep.33.4.76
- EKSTRÖM, M, M PATRONA a J THORNBORROW. Right-wing populism and the dynamics of style: a discourse-analytic perspective on mediated political performances. *Palgrave Commun* [online]. 2018, 83(4). Dostupné z: doi:<https://doi.org/10.1057/s41599-018-0132-6>
- FROHNEN, P. Bruce. American Populism in the Early Twenty-First Century. *The Independent Review* [online]. 2021, 26(1), 39-51. Dostupné z: <https://www.jstor.org/stable/48647334>
- GURIEV, Sergei a Elias PAPAIOANNOU. The Political Economy of Populism. *JOURNAL OF ECONOMIC LITERATURE* [online]. 2022, 60(3), 753-832 [cit. 9. března 2024]. Dostupné z: doi:DOI: 10.1257/jel.20201595
- HAVLÍK, Vlastimil a Aneta PINKOVÁ. Populisté, protestní strany, outsideři? Několik poznámek ke konceptualizaci populistických politických stran. *Rexter* [online]. 2012, 123. ISSN 1214-7737. Dostupné z: https://web.archive.org/web/20131204011712/http://www.rexter.cz/wp-content/uploads/rexter_02_2012_04.pdf
- HEINISCH, R, E MASSETTI a O MAZZOLENI. Populism and ethno-territorial politics in European multi-level systems. *Comp Eur Polit* [online]. 2018, 16(1), 923-936. Dostupné z: doi:<https://doi.org/10.1057/s41295-018-0142-1/s41599-018-0132-6>
- KLUMPP, Lorenz. Exploring the distinction between populism through and by the media from a visual perspective: representations of German politicians on magazine covers of Der Spiegel and Compact. *Visual communication* [online]. 2023, 1-30. Dostupné z: doi:<https://doi.org/10.1177/14703572231173079>
- KOOPMANS, Ruud a Jasper MUIS. The rise of right-wing populist Pim Fortuyn in the Netherlands: A discursive opportunity approach. *European Journal of Political Research* [online]. 2009, 48(5), 642-662. Dostupné z: doi:<https://doi.org/10.1111/j.1475-6765.2009.00846.x>
- LACATUS, C. Populism and the 2016 US Election: Evidence from Official Press Releases and Twitter. *Political science and politics* [online]. 2019, 52(2), 223-228. Dostupné z: doi:10.1017/S104909651800183X
- LODOLA, Germán a Luisina PERELMITER. Argentina - Peronism and Inclusionary Populist Adaptation to the Pandemic. In: *Populists and the Pandemic* [online]. 1. Routledge, 2022, s. 57-67. Dostupné z: <https://www.taylorfrancis.com/chapters/oa-edit/10.4324/9781003197614-5/argentina-germ%C3%A1n-lodola-luisina-perelmiter>

MOFFITT, Benjamin. How to Perform Crisis: A Model for Understanding the Key Role of Crisis in Contemporary Populism. *Government and Opposition* [online]. 2015, 50(2), 189-217. Dostupné z: https://www.jstor.org/stable/26350371?read-now=1&seq=1#page_scan_tab_contents

MUIS, Jasper a T IMMERZEEL. Causes and consequences of the rise of populist radical right parties and movements in Europe. *Current Sociology* [online]. 2017, 65(6), 909-930. Dostupné z: doi:<https://doi.org/10.1177/0011392117717294>

NOORDZIJ, Kjell, Williem de KOSTER a Jeroen Van Der WAAL. A revolt of the deplored? The role of perceived cultural distance in the educational gradient in anti-establishment politics. *The British Journal of Sociology* [online]. 2021, 72(5), 1448–1463. Dostupné z: doi:[10.1111/1468-4446.12892](https://doi.org/10.1111/1468-4446.12892)

RHODES-PURDY Matthev, Rachel NAVARRE a Stephen M. UTYCH. Populist Psychology: Economics, Culture, and Emotions. *The Journal of Politics* [online]. 2021, 83(4) [cit. 7. března 2024]. Dostupné z: doi:<https://doi.org/10.1086/715168>

RIEDEL, Rafal. Populism and Its Democratic, Non-Democratic, and Anti-Democratic Potential. *Polish Sociological Review* [online]. 2017, 199(1) [cit. 7. března 2024]. Dostupné z: <http://www.jstor.org/stable/26383076> s. 289-290

SAINT AMANITI, Laura. Populist Anti-immigrant Sentiments Taken Seriously: A Realistic Approach. *Res Publica* [online]. 2021, 28(1), 103-123 [cit. 25. března 2024]. Dostupné z: doi:[10.1007/s11158-021-09516-1](https://doi.org/10.1007/s11158-021-09516-1)

VARÃO, Rafiza. We, The Narodniks: Russian populism, political propaganda, and the press in the 19th century. *Estudos Históricos* [online]. Rio de Janeiro, 2022, 36(78), 6-28. Dostupné z: <https://www.scielo.br/j/eh/a/tMqm8N5STSCYW5PQ5tsyrmK/?format=pdf&lang=en>

WEYLAND, Kurt. Clarifying a Contested Concept: Populism in the Study of Latin American Politics. *Comparative politics*. 2001, 34(1), 1-22. dostupné z <https://www.jstor.org/stable/422412>

WEYLAND, Kurt. How Populism Dies: Political Weaknesses of Personalistic Plebiscitarian Leadership. *POLITICAL SCIENCE QUARTERLY* [online]. 2022, 137(1), 9-42. Dostupné z: doi:[10.1002/polq.13277](https://doi.org/10.1002/polq.13277)

YLÄ-ANTTILA, Tuukka, Gwenaëlle BAUVOIS a Niko PYRHÖNEN. Politicization of migration in the countermedia style: A computational and qualitative analysis of populist discourse. *Discourse, Context & Media* [online]. 2019, 32, 1-8. Dostupné z: doi:<https://doi.org/10.1016/j.dcm.2019.100326>

Weby

ABESHOUSE, Bob. AL JAZEERA. *Why Trump's America is more divided than ever* [online]. 2019 [cit. 28. března 2024]. Dostupné z: <https://www.aljazeera.com/features/2019/8/9/why-trumps-america-is-more-divided-than-ever>

Arcdata Praha. *Volby 2017 v prostoru a čase – doc. PhDr. Tomáš Lebeda, Ph.D.* [online]. 2017, 2017, 20. 11. 2017 [cit. 23. března 2024]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=D-uIt9BXn78>

BERANOVÁ, Klára. NOVINKY. *ANO vyjelo s novým billboardem: Generál nevěří v mír* [online]. 2023, 19.1.2023 [cit. 24. března 2024]. Dostupné z: <https://www.novinky.cz/clanek/volby-prezidenta-ano-vyjelo-s-novym-billboardem-general-neveri-v-mir-40420506>

BICKART, Barbara, Susan FOURNIER a Martin NISENHOLTZ. HARVARD BUSINESS REVIEW. *What Trump Understands About Using Social Media to Drive Attention* [online]. 2017 [cit. 28. března 2024]. Dostupné z: <https://hbr.org/2017/03/what-trump-understands-about-using-social-media-to-drive-attention>

BULL, Martin. THE LOOP. *Whatever happened to the Italian Five Star Movement?* [online]. 2022, 4. 7. 2022 [cit. 25. března 2024]. Dostupné z: <https://theloop.ecpr.eu/whatever-happened-to-the-italian-five-star-movement/>

BUMP, Philip. WASHINGTON POST. *Trump can't figure out why the country he's dividing won't start uniting* [online]. 2018 [cit. 28. března 2024]. Dostupné z: <https://www.washingtonpost.com/news/politics/wp/2018/01/30/trump-cant-figure-out-why-the-country-hes-dividing-wont-start-uniting/>

Cámara Nacional Electoral. *Plataforma Nacional Electoral* [online]. 2023 [cit. 27. března 2024]. Dostupné z: www.electoral.gob.ar/nuevo/paginas/pdf/plataformas/2023/PASO/JUJUY%2079%20PARTIDO%20RENOVADOR%20FEDERAL%20-PLATAFORMA%20LA%20LIBERTAD%20AVANZA.pdf

Český Statistický Úřad. *Výsledky volby prezidenta 2023 - 2. kolo* [online]. 2023 [cit. 16. března 2024]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/xa/vysledky-volby-prezidenta-2023-2-kolo>

ČT24. *Brífink Andreje Babiše po sečtení více než 99 % hlasů.* [online]. 2024, 2024 [cit. 24. března 2024]. Dostupné z: <https://www.facebook.com/CT24.cz/videos/br%C3%ADfink-andreje-babi%C5%A1e-po-prvn%C3%ADm-kole-prezidentsk%C3%BDch-voleb/907697946910353/>

DODMAN, Benjamin. FRANCE24. *'We've tried them all, except Meloni': Far-right leader tipped to become Italy's first female PM* [online]. 2022 [cit. 25. března 2024]. Dostupné z: <https://www.france24.com/en/europe/20220914-we-ve-tried-them-all-except-meloni-far-right-leader-tipped-to-become-italy-s-first-female-pm>

Donald J Trump. *Hnutí MAGA* [online]. 2024 [cit. 28. března 2024]. Dostupné z: <https://www.donaldjtrump.com/>

DOVERE, Edward-Isaac. POLITICO. *Trump's divided state of America* [online]. 2017 [cit. 28. března 2024]. Dostupné z: <https://www.politico.com/story/2017/01/donald-trump-divided-america-233652>

DUIGNAN, Brian. BRITANNICA. *Donald Trump* [online]. 2019, 20.3.2024 [cit. 28. března 2024]. Dostupné z: <https://www.britannica.com/biography/Donald-Trump>

DUIGNAN, Brian. BRITANNICA. *January 6 U.S. Capitol attack* [online]. 2021 [cit. 28. března 2024]. Dostupné z: <https://www.britannica.com/event/January-6-U-S-Capitol-attack>

Echo24. *Červená kšiltovka „Silné Česko“ je fuč. Po událostech v USA si Babiš změnil profilovku* [online]. 2021, 7.1.2021 [cit. 22. března 2024]. Dostupné z: https://echo24.cz/a/SfZsN/cervena-ksiltovka-silne-cesko-je-fuc-po-udalostech-v-usa-si-babis-zmenil-profilovku?utm_source=www.seznam.cz&utm_medium=sekce-z-internetu

Eligendo. *L'Archivio* [online]. 2022 [cit. 24. března 2024]. Dostupné z: <https://elezionistorico.interno.gov.it/index.php?tpe=C&dtel=25/09/2022&es0=S&tpa=I&lev0=0&levsut0=0&ms=S&tpe=A>

English-Word Information. *Wordinfo.info* [online]. [cit. 8. března 2024]. Dostupné z: <https://wordinfo.info/unit/1728/page:2>.

Euronews. *Italy divided over PM hopeful Giorgia Meloni ahead of election* [online]. 2022 [cit. 25. března 2024]. Dostupné z: <https://www.euronews.com/2022/09/20/italy-divided-over-pm-hopeful-giorgia-meloni-ahead-of-election>

Euronews. *Far-right populist Javier Milei is the biggest vote-getter in Argentina's presidential primary* [online]. 2023, 14. 8. 2023 [cit. 27. března 2024]. Dostupné z:

<https://www.euronews.com/2023/08/14/far-right-populist-javier-milei-is-the-biggest-vote-getter-in-argentinas-presidential-prim>

European Commission. *Examining the rise of populism in Central and Eastern Europe* [online]. 2022 [cit. 16. března 2024]. Dostupné z: <https://cordis.europa.eu/article/id/442600-examining-the-rise-of-populism-in-central-and-eastern-europe>

Europeum. *Populismus ve střední Evropě 2018* [online]. 2019 [cit. 16. března 2024]. Dostupné z: <https://www.europeum.org/en/articles/detail/2488/populism-in-central-europe-2018>

Federal Voting Assistance Program. *Voting in Primaries, What Are They?* [online]. [cit. 28. března 2024]. Dostupné z: <https://www.fvap.gov/uploads/FVAP/Outreach-Materials/PrimaryElectionsFactSheet.pdf>

Fratelli Dttalia. *Alleanza nazionale STATUTO* [online]. 2023, 2023 [cit. 25. března 2024]. Dostupné z: hrome-extension://efaidnbmnnnibpcajpcgclefindmkaj/https://www.fratelli-italia.it/wp-content/uploads/2014/09/statuto23luglio.pdf

Fratelli Dttalia. *Difendiamo L'Italia* [online]. 2023 [cit. 25. března 2024]. Dostupné z: <https://www.fratelli-italia.it/>

Fratelli Dttalia. *Il nostro spot* [online]. 2023 [cit. 25. března 2024]. Dostupné z: <https://www.fratelli-italia.it/about-us/>

Fratelli Dttalia. *PROGRAMMA FRATELLI D'ITALIA 2022* [online]. 2022 [cit. 25. března 2024]. Dostupné z: <https://www.fratelli-italia.it/programma/>

GREENBLATT, Alan. GOVERNING. *Five Reasons Donald Trump Lost the Presidency* [online]. 2020 [cit. 28. března 2024]. Dostupné z: <https://www.governing.com/now/five-reasons-donald-trump-lost-the-presidency.html>

Hnutí ANO. *Morální kodex hnutí* [online]. [cit. 22. března 2024]. Dostupné z: <https://www.anobudelip.cz/file/edee/2017/ano-moralni-kodex-reprezentanta.pdf>

Hnutí ANO. *ANO bude líp: Stáhněte si, stanovy* [online]. [cit. 22. března 2024]. Dostupné z: <https://www.anobudelip.cz/file/edee/ke-stazeni/2021/stanovy-ano.pdf>

Hnutí ANO. *ANO bude líp: Pár slov o ano* [online]. [cit. 22. března 2024]. Dostupné z: <https://www.anobudelip.cz/cs/o-nas/par-slov-o-ano/>

Hnutí ANO. *ANO bude líp: Historie ANO* [online]. [cit. 22. března 2024]. Dostupné z: <https://www.anobudelip.cz/cs/o-nas/historie/>

Hnutí ANO. *Stínová vláda-petice* [online]. [cit. 22. března 2024]. Dostupné z: <https://www.anobudelip.cz/cs/stinova-vlada/petice/>

Hnutí ANO. *ANO bude líp: Andrej Babiš* [online]. [cit. 22. března 2024]. Dostupné z: <https://www.anobudelip.cz/cs/o-nas/andrej-babis/>

HUNSTON, Susan. UNIVERSITY OF BIRMINGHAM. *Donald Trump and the language of populism* [online]. [cit. 28. března 2024]. Dostupné z: <https://www.birmingham.ac.uk/research/perspective/donald-trump-language-of-populism>

Idnes. *Andrej Babiš komentuje výsledky prvního kola prezidentské volby* [online]. 2023, 14.1.2023 [cit. 24. března 2024]. Dostupné z: https://tv.idnes.cz/domaci/andrej-babis-volby-vysledky-prezident.V230114_174808_idnestrvcj

Infobae. *El fuerte editorial de The Economist sobre Alberto Fernández: “Es un presidente sin plan”* [online]. 2020 [cit. 27. března 2024]. Dostupné z: <https://www.infobae.com/economia/2020/12/03/el-fuerte-editorial-de-the-economist-sobre-alberto-fernandez-es-un-presidente-sin-plan/>

KIRBY, Paul. BBC. *Giorgia Meloni: Italy's far-right wins election and vows to govern for all* [online]. 2022 [cit. 25. března 2024]. Dostupné z: <https://www.bbc.com/news/world-europe-63029909>

LINKE, Nadja. COMMON CAUSE. *Study: Trump Is Dividing Americans* [online]. 2017 [cit. 28. března 2024]. Dostupné z: <https://www.commoncause.org/democracy-wire/trump-dividing-americans/>

La Libertad Avanza. *Freedom Advances* [online]. 2023 [cit. 27. března 2024]. Dostupné z: <https://lalibertadavanza.com.ar/>

MAHDALOVÁ, Kateřina. *Úspěch, nebo fiasko? Rozhodněte sami, jak Babišova vláda plnila své sliby* [online]. 2021, 2021 [cit. 22. března 2024]. Dostupné z: <https://www.seznamzpravy.cz/clanek/prehledne-jak-vlada-andreje-babise-plni-sve-sliby-174991>

MAIER, Karl. BLOOMBERG. *The US Divide Over Trump Just Got More Toxic* [online]. 2022 [cit. 28. března 2024]. Dostupné z: <https://www.bloomberg.com/news/newsletters/2022-08-09/the-us-divide-over-trump-just-got-more-toxic?embedded-checkout=true>

Median. *Výzkum pro volební studio ČT* [online]. 22. 10. 2017 [cit. 6. března 2024]. Dostupné z: https://www.median.eu/cs/wp-content/uploads/2017/10/Vyzkum_pro_volebni_studio.pdf

NEŠPOR, Zdeněk. SOCIOLOGICKÁ ENCYKLOPEDIÉ. *Levice-pravice* [online]. b.r., 11. 12. 2017 [cit. 27. března 2024]. Dostupné z: https://encyklopedie.soc.cas.cz/w/Levice_%E2%80%93%93_pravice

P. JONES, Mark. BRITANNICA. *Cristina Fernández de Kirchner* [online]. 24. 3. 2024 [cit. 27. března 2024]. Dostupné z: <https://www.britannica.com/biography/Cristina-Fernandez-de-Kirchner>

PHILLIPS, Tom. THE GUARDIAN. *Who is Javier Milei? Argentina's new far-right president 'El Loco' takes the stage* [online]. 2023 [cit. 27. března 2024]. Dostupné z: <https://www.theguardian.com/world/2023/nov/20/who-is-javier-milei-argentina-new-president-far-right-what-does-he-stand-for>

POSTEL, Charles. SAN FRANCISCO STATE UNIVERSITY. *American Populism, 1876-1896* [online]. [cit. 2. března 2024]. Dostupné z: <https://digital.lib.niu.edu/illinois/gildedage/populism>

Roman-Republic.com. *Digital Prosperography of Roman Republic* [online]. [cit. 4. března 2024]. Dostupné z: <http://romanrepublic.ac.uk/person/1525/>

RAY, Michael. BRITANNICA. *Giorgia Meloni* [online]. 2023 [cit. 24. března 2024]. Dostupné z: <https://www.britannica.com/topic/Brothers-of-Italy>

SMITH, David. THE GUARDIAN. *Divided states of America: 62% say Trump is driving people apart, poll finds* [online]. 2017 [cit. 28. března 2024]. Dostupné z: <https://www.theguardian.com/us-news/2017/aug/24/trump-approval-rating-division-poll>

SPODAK, Cassie. CNN. *How the Trump hat became an icon* [online]. 2017 [cit. 28. března 2024]. Dostupné z: <https://edition.cnn.com/2017/02/17/politics/donald-trump-make-america-great-again-ionic-hat/index.html>

ŠTĚPÁNKOVÁ, Olga a Vladimír PASEKA. SOCIOLOGICKÝ ÚSTAV AV ČR. *Ideologie* [online]. 2018, 10. 11. 2018 [cit. 1. února 2024]. Sociologická Encyklopedie. Dostupné z: [https://encyklopedie.soc.cas.cz/w/Ideologie_\(MSgS\)](https://encyklopedie.soc.cas.cz/w/Ideologie_(MSgS))

The Guardian. *Italian elections 2018 - full results* [online]. 2018 [cit. 25. března 2024]. Dostupné z: <https://www.theguardian.com/world/ng-interactive/2018/mar/05/italian-elections-2018-full-results-renzi-berlusconi>

VERCESI, Michelangelo. THE EUROPEAN CONSORTIUM FOR POLITICAL RESEARCH. *Why is Italy more populist than any other country in western Europe?* [online]. 2021 [cit. 24. března 2024]. Dostupné z: <https://theloop.ecpr.eu/why-is-italy-more-populist-than-any-other-country-in-western-europe/>

Volby. *Volby do Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky konané ve dnech 20.10. – 21.10.2017* [online]. 2017, 2017, 19.11.2017 [cit. 24. března 2024]. Dostupné z: <https://www.volby.cz/pls/ps2017nss/ps2?xjazyk=CZ>

VON NAHMEN, Alexandra. DW. *Italy's election: Far-right Giorgia Meloni's populist appeal* [online]. 2022 [cit. 25. března 2024]. Dostupné z: <https://www.dw.com/en/italys-election-giorgia-meloni-far-right-favorite-for-prime-minister-appeals-to-disgruntled-voters/a-63184990>

WALLENFELDT, Jeff. BRITANNICA. *Javier Milei* [online]. 2024, 16.3.2024 [cit. 26. března 2024]. Dostupné z: <https://www.britannica.com/biography/Javier-Milei>

Sociální sítě

Facebook. *La Libertad Avanza* [online]. 2021 [cit. 27. března 2024]. Dostupné z: <https://www.facebook.com/LibertadAvanzaOficial/>

Instagram. *La Libertad Avanza* [online]. [cit. 27. března 2024]. Dostupné z: <https://www.instagram.com/lalibertadavanzaoficial/>

Youtube. *Argentina's Milei on Dollarization, Central Bank, China (Full interview in english)* [online]. 2023 [cit. 28. března 2024]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=fhqq3zDW6E0>

Youtube. *Donald Trump compilation: The 90 most shocking things he's said during election campaign* [online]. 2016 [cit. 28. března 2024]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=kAIfU5RBBso>

Youtube. *Full Trump Interview: 'I don't consider us to have much of a democracy right now'* [online]. 2023 [cit. 28. března 2024]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=JOCRo97NoJ8>

Youtube. *Javier Milei's rise to power in Argentina triggers 'all the usual lefties'* [online]. 2023 [cit. 28. března 2024]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=MofOvlsjuhc&t=62s>

Youtube. *La Libertad Avanza* [online]. 2021 [cit. 27. března 2024]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/channel/UCsf4Zm0Nka98N-75xElq0WQ>

Youtube. *Superduel: Bitva o Hrad s Andrejem Babišem a Petrem Pavlem* [online]. 2023, 2023 [cit. 24. března 2024]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=dt4U64I-4K4>

Abstrakt

Diplomová práce se zaměřuje na fenomén populismu. Cílem práce je studiem různorodých autorů zabývajících se tímto jevem určit základní znaky populismu a tyto následně aplikovat na čtyři zvolené geografické lokality. Cílem je zjistit, které ze znaků populismu, jenž se objevují u autorů, jsou aplikovatelné ve všech zvolených lokalitách. Tyto poté práce označuje jako „Pilíře populismu“ tedy základní stavební kameny, které pomohou se stavbou ucelené a univerzální definice populismu, která stále neexistuje, což je hlavní motivací této práce. Práce je rozdělena do pěti kapitol, od Úvodu po Závěr. V průběhu těchto kapitol, práce studuje odborné autory a jejich pohledy na populismus, v nichž nachází znaky populismu, studuje historickou evoluci moderního populismu a také vývoj a nové trendy ve výzkumu populismu. Později práce aplikuje objevené znaky na vybrané politiky v rámci USA, Latinské Ameriky, Střední Evropy a Jižní Evropy. Práce tak kromě rozsáhlé analýzy zdrojů a aplikace prvků v rámci geografických lokalit, přináší i hluboký náhled do studia populismu obecně. Práce v rámci výzkumných metod využívá analýzu dat. Především v rámci podrobné analýzy literatury, odborných článků, webových stránek a zpravodajství. Rovněž dochází k analýze videí, ve kterých vystupují někteří z posuzovaných politiků.

Abstract

The diploma thesis focuses on the phenomenon of populism. The aim of the work is to determine the basic features of populism through the study of various authors dealing with this phenomenon and subsequently apply them to four selected geographical locations. The goal is to find out which of the signs of populism that appear in the authors are applicable in all selected localities. The work then refers to these as "Pillars of Populism", i.e. the basic building blocks that will help with the construction of a comprehensive and universal definition of populism, which still does not exist, which is the main motivation of this work. The work is divided into five chapters, from Introduction to Conclusion. In the course of these chapters, the thesis studies professional authors and their views on populism, in which they find signs of populism, studies the historical evolution of modern populism, as well as the development and new trends in populism research. Later, the work applies the discovered signs to selected politicians within the USA, Latin America, Central Europe and Southern Europe. In addition to the extensive analysis of sources and the application of elements within geographical locations, the work also provides a deep insight into the study of populism in general. Research method that work uses is data analysis. Primarily within the framework of a detailed analysis of literature, professional articles, websites and news reports. There is also an analysis of videos in which some of the assessed politicians appear.

Klíčová slova

populismus, Spojené státy, Argentina, Jižní Evropa, Střední Evropa, Hnutí ANO, Bratři Itálie, La Libertad Avanza, Javier Milei, Giorgia Meloni, Donald Trump, sociální sítě, znaky populismu, historie populismu, Severoatlantická aliance, Evropská Unie, obecná vůle lidu.

Key words

populism, United States, Argentina, Southern Europe, Central Europe, YES Movement, Brothers of Italy, Freedom Advances, Javier Milei, Giorgia Meloni, Donald Trump, social networks, signs of populism, history of populism, North Atlantic Treaty Organization, European Union, general will.